

MĀRUPES NOVADA ILGTSPĒJĪGAS ATTĪSTĪBAS STRATĒGIJA 2022.-2034. GADAM

Mārupes novada dabas un vides resursu
novērtējuma ziņojums

SATUR

IEVADS	5
TERITORIJAS VISPĀRĪGS RAKSTUROJUMS	6
PLĀNOŠANAS DOKUMENTU ANALĪZE	9
Starptautiskie plānošanas dokumenti	9
Nacionālā līmeņa plānošanas dokumentu konteksts	11
Sasaiste ar Rīgas plānošanas reģiona un Rīgas metropoles plānošanas dokumentiem	13
Vietējās nozīmes plānošanas dokumentu konteksts	15
Pārējie plānošanas dokumenti, kas skar vides un dabas aizsardzības jomu	17
Kopsavilkums, priekšlikumi	19
ESOŠĀS SITUĀCIJAS ANALĪZE	20
Novada vispārīgs raksturojums	20
Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, objekti un mikroliegumi	21
Rekreācijas teritorijas un kultūrvēsturiskais mantojums	25
Vides kvalitāte	30
Gaisa kvalitāte	30
Vides troksnis	31
Ūdens resursu pārvaldība (apsaimniekošana)	33
Ūdensaimniecība un lietusūdeņu apsaimniekošana	34
Atkritumu apsaimniekošana	36
Dabas un vides resursu novērtējuma SVID	38
KLIMATA PĀRMAIŅAS UN ENERGOEFEKTIVITĀTE	40
Mārupes, Babītes un Salas pagastā veiktie pasākumi	40
Viedas pārvaldības attīstība	43
SABIEDRĪBAS IESAISTES UN LĪDZDALĪBAS REZULTĀTU APKOPOJUMS DABAS AIZSARDZĪBAS UN VIDES PĀRVALDĪBAS JOMĀ	47
DABAS UN VIDES RESURSU TELPSIKĀ STRUKTŪRA	53
Vadlīnijas un priekšlikumi	54
Dabas, kultūrvēsturiskās un ainaviskās telpas attīstībai	54
Kvalitatīvas dzīves vides un viedas pārvaldības attīstībai	54

SAĪSINĀJUMI

AER	Atjaunojamie energoresursi
ANO	Apvienoto Nāciju organizācija
DAP	Dabas aizsardzības pārvalde
ES	Eiropas savienība
EK	Eiropas komisija
MK	Ministru kabinets
NAP2027	Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021.-2027. gadam
NATURA2000	Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamās dabas teritorijas
NVO	Nevalstiskās organizācijas
SEG	Siltumnīcefektu gāzes
VARAM	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
VPP2027	Vides politikas pamatnostādnes 2021.-2027. gadam

BŪTISKĀKO TERMINU SKAIDROJUMS

Ainava – teritorija tādā nozīmē, kā to uztver cilvēki, un kas ir izveidojusies dabas un/vai cilvēku darbības un mijiedarbības rezultātā (EAK definīcija)

Aizsargdambis – grunts hidrotehniska būve teritorijas aizsardzībai pret applūšanu

Aizsargjosla – noteikta teritorija, kuras uzdevums ir aizsargāt dažāda veida (gan dabiskus, gan mākslīgus) objektus no nevēlamas ārējās iedarbības, nodrošināt to ekspluatāciju un drošību vai pasargāt vidi un cilvēku no kāda objekta kaitīgās ietekmes

Dabiskošana/renaturalizācija – cilvēka saimnieciskās darbības rezultātā pārveidotu dabas teritoriju atgriešana to dabiskā vai nosacīti dabiskā stāvoklī

Īpaši aizsargājama dabas teritorija – teritorija, kas atrodas īpašā valsts aizsardzībā, lai aizsargātu un saglabātu dabas daudzveidību - retas un tipiskas dabas ekosistēmas, aizsargājamo sugu dzīves vidi, savdabīgas, skaistas un Latvijai raksturīgas ainavas, ģeoloģiskos un ģeomorfoloģiskos veidojumus, dendroloģiskos stādījumus un dižkokus, kā arī sabiedrības atpūtai, izglītošanai un audzināšanai nozīmīgas teritorijas.

Polderis – ar aizsargdambjiem norobežota nosusināta platība upju palienēs, piejūras zemienēs, jūrai atkarotās mitrzemju teritorijās, no kuras ūdens noteci novada ar sūkņēšanu.

Publiskie ūdeņi – upes un ezeri, kā arī jūras piekrastes josla, kas saskaņā ar Civillikumu noteikti par Latvijas valstij jeb visiem Latvijas iedzīvotājiem piederošu īpašumu.

Publisko ūdeņu pārvaldība – publisko ūdeņu apsaimniekošanas, aizsardzības, brīvas lietojamības un publiskas pieejamības nodrošināšanas pasākumu veikšana.

Zaļais kurss - ES izaugsmes stratēģija, lai radītu taisnīgu un pārticīgu sabiedrību ar mūsdienīgu, resursefektīvu un konkurētspējīgu ekonomiku, kurā (SEG) neto emisijas 2050. gadā samazinātos līdz nullei.

Klimatneitralitāte - ir situācija, kad saimnieciskā darbība un patēriņš neatstāj negatīvu ietekmi uz klimatu. Klimatneitralitātes sasniegšanu raksturo siltumnīcefekta gāzu (SEG) līdzsvars, proti, visu emisiju samazināšana un nesamazināmo emisiju kompensēšana ar to piesaisti augos (g.k. mežos) vai uztveršanu un uzglabāšanu zem zemes.

Aprites ekonomika - tiek definēta kā ilgtspējību veicinošs attīstības modelis, kura būtība ir produktu, materiālu un resursu vērtības noturēšanā ekonomikā pēc iespējas ilgāk, vienlaikus samazinot gan izejvielu patēriņu un atkritumu apjomu, gan arī ietekmi uz vidi¹

Bioloģiskā daudzveidība - raksturo augu, dzīvnieku un mikroorganismu sugu daudzveidība, to gēnu daudzveidība un ekosistēmu daudzveidība, kuras šīs sugas veido. Latviešu valodā to varētu aizstāt ar jēdzienu “dzīvās dabas daudzveidība”².

¹Circular economy: definition, importance and benefits. Pieejams tīmekļvietnē: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/economy/20151201STO05603/circular-economy-definition-importance-and-benefits>

² Bioloģiskās daudzveidības nacionālā programma

IEVADS

Saskaņā ar Latvijas Saeimas 2020.gada 23.jūnijā pieņemto likumu “Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likums”, kurš nosaka jaunu administratīvo teritoriju un novadu teritoriju izveidošanu, Mārupes un Babītes novadi (Salas pagasts) tiks apvienoti vienā administratīvajā teritorijā: Mārupes novadā 2021.gada 1.jūlijā. Lai plānotu un nodrošinātu ilgtspējīgu un stabilu novada attīstību, kā arī iedzīvotāju apkārtējās dzīves vides kvalitātes uzlabošanu, 2020.g.rudenī Mārupes un Babītes novadu domes izveidoja kopīgu darba grupu jaunizveidojamā Mārupes novada Ilgtspējīgas stratēģijas izstrādei 2022. – 2034.gadam. 2020.gada 25.novembrī pieņēma lēmumu Nr.20 (prot.Nr.21), apstiprinot darba uzdevumu Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas izstrādei ar mērķi - izstrādāt jaunizveidojamā Mārupes novada Ilgtspējīgas attīstības stratēģiju 2022.-2034.gadam (turpmāk – IAS), kurā, izvērtējot nacionālā un reģionālā līmenī noteiktos attīstības virzienus, noteikts vietējās pašvaldības ilgtermiņa attīstības redzējums, mērķi, prioritātes un telpiskās attīstības perspektīva.

Lai attīstības plānošanas dokumentā tiktu aptvertas visas ilgtspējīgas attīstības dimensijas vides, ekonomiskā, sociālā, pārvaldība, tika izstrādāti vairāki ziņojumi, viens no tiem par Mārupes novada dabas un vides resursu novērtējuma ziņojums.

Mārupes novada dabas un vides resursu novērtējuma ziņojums ietver plānošanas dokumentu analīzi, esošās situācijas apzināšanu, vērtējot katru vides jomu un sniedzot kopsavilkumu un priekšlikumus. Izstrādāta dabas un vides resursu telpiskā struktūra. Izstrādāts priekšlikums vadlīnijām.

Ziņojuma sagatavošanā tika izmantotas šādas metodes: plānošanas dokumentu un pētījumu analīzes metode; datu analīzes metode (datu bāzes / reģistri, publikācijas u.c. informācijas avoti); socioloģiskā pētījuma metodes (aptaujas, darba grupas, forumi, konsultatīvās padomes u.c.); statistiskās un telpiskās analīze metode.

Uzdevumi:

- Veikt Dabas un vides resursu esošās situācijas apkopojumu un analīzi; t.sk. viedo risinājumu izmantošanas analīzi;
- Izstrādāt dabas resursu telpiskās struktūras novērtējumu;
- Identificēt galvenās vides un dabas aizsardzības problēmas un riskus;
- Sniegt priekšlikumus novadā īstenojamiem pasākumiem un piemērojamiem kritērijiem videi draudzīgu, klimatneitrālu risinājumu un tehnoloģiju piemērošanai;
- Izstrādāt Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas vides, klimata pielāgošanas un viedo risinājumu attīstības virzienu jaunizveidotajā Mārupes novadā.

TERITORIJAS VISPĀRĪGS RAKSTUROJUMS

Mārupes novada profils

Mārupes novads atrodas Latvijas centrālajā daļā, Pierīgas reģionā. Novads robežojas ar Rīgas pilsētu, Babītes novadu, Olaines novadu. Mārupes novads (t. sk. kaimiņu pašvaldības) iekļauts Rīgas plānošanas reģionā, veidojot Rīgas aglomerāciju.

Novada raksturojošie rādītāji (01.01.2021):

Novada kopējā platība:	10 391,3 ha
Iedzīvotāju skaits:	24362 (PMLP)
Dabas resursi:	Lauksaimniecības zemes-18%, Meži-37%, Purvi-20%, Ūdeņi-0.5%
Nozīmīgās teritorijas:	dabas Dabas liegums "Cenu tīrelis" (daļa) Medema purvs Bieriņu purvs Mazupītes: Mārupīte, Neriņa un Dzilnupīte
Vides kvalitātes ietekmējošie objekti:	VAS „Starptautiskā lidosta Rīga” Valsts nozīmes autoceļi A5 Rīgas apvedceļš (Salaspils-Babīte) A8 Rīga- Jelgava- Lietuvas robeža (Meitene) Dzelzceļa līnija Rīga - Jelgava

Mārupes novada teritorijā izveidoti 5 ciemi: Mārupes ciems, Tīraines ciems, Jaunmārupes ciems, Skultes ciems, Vētras ciems.

Babītes novada profils

Babītes novads atrodas Latvijas centrālajā daļā un ietilpst Rīgas plānošanas reģionā. Novads robežojas ar Rīgas pilsētu, Jūrmalas pilsētu, Tukuma novadu, Jelgavas novadu, Olaines novadu un Mārupes novadu.

Novada raksturojošie rādītāji (01.01.2021):

Novada kopējā platība:	24193,7 ha
Iedzīvotāju skaits:	12324 (PMLP)
Dabas resursi:	Lauksaimniecības zemes-17%, Meži-36%, Purvi-12, Ūdeņi-13%
Nozīmīgās teritorijas:	dabas Dabas liegums "Babītes ezers" Ķemeru nacionālais parks (daļa) Dabas liegums "Cenu tīrelis" (daļa) Dabas parks "Beberbeķi" Lielupe, Neriņa, Gātsupe, Spuņņupe u.c Ģeoloģiskais un ģeomorfol. dabas piemineklis "Krāču kalni" Rekreācijas meža "Ziemassvētku kauju vietas"
Vides kvalitātes ietekmējošie objekti:	Valsts nozīmes autoceļi A5 Rīgas apvedceļš (Salaspils-Babīte) Valsts nozīmes autoceļi A9 Rīga (Skulte) – Liepāja Valsts nozīmes autoceļi A10 Rīga – Ventspils Dzelzceļa līnija Torņkalns – Tukums II

Babītes novada teritorijā izveidoti 29 ciemi: Babītes pagasta teritorijā: Babīte, Bļodnieki, Trenči, Klīves, Cielavas, Lapsas, Plūģciems, Dzilnuciems, Brīvkalni, Skārduciems, Sēbruciems, Vīkuļi, Egluciems, Piņķi, Liberi, Dzērves, Priežciems, Spilve, Mežāres. Salas pagasta teritorijā: Kaģi, Kūdra, Pavasari, Gātciems, Straupciems, Pērnciems, Spuņciems, Silmalas, Sīplociems, Varkāļi.

Mārupes novada (Mārupes, Babītes, Salas pagastu) vispārīgs raksturojums

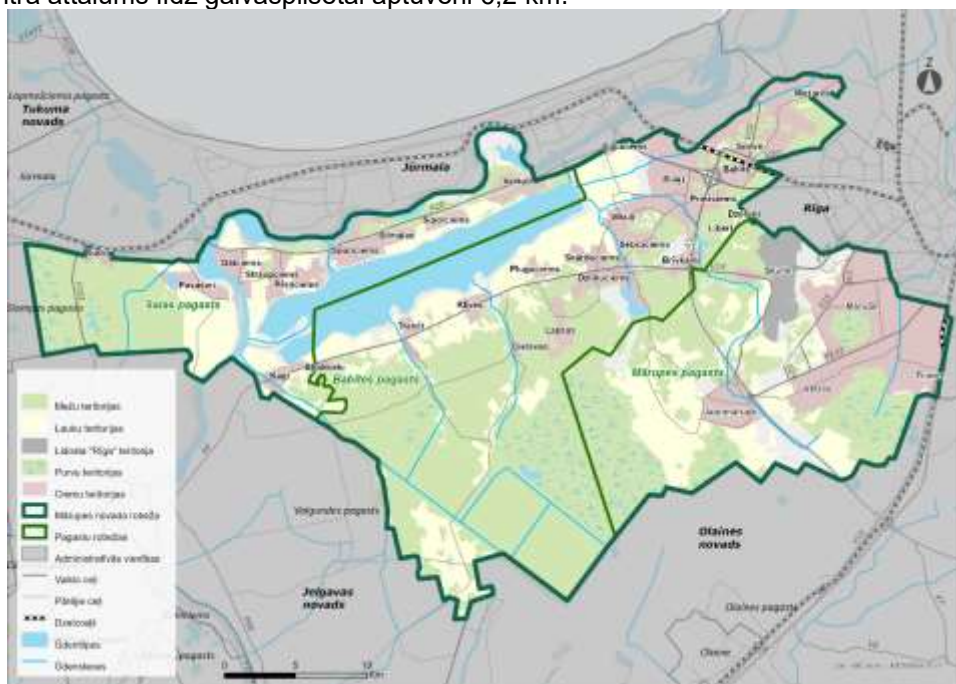
Mārupes novads atrodas Latvijas centrālajā daļā, Pierīgas reģionā, Rīgas metropoles areālā. Novads robežojas ar Rīgas pilsētu, Jūrmalas pilsētu un Tukuma novadu, Olaines novadu, Jelgavas novadu.

Novada raksturojošie rādītāji (01.07.2021):

Novada kopējā platība:	34726,67 ha
Iedzīvotāju skaits:	36 6686 (PMLP)
Dabas resursi:	Lauksaimniecības zemes-17%, Meži-35%, Purvi-15%, Ūdeņi-9%
Nozīmīgās dabas teritorijas:	Dabas liegums "Babītes ezers" Ķemeru nacionālais parks (daļa) Dabas liegums "Cenu tīrelis" (daļa) Dabas parks "Beberbeķi" Ģeoloģiskais un ģeomorfol. dabas piemineklis "Krāču kalni" Rekreācijas meža "Ziemassvētku kauju vietas" Medema purvs Bieriņu purvs Babītes ezers Lielupe, Nerīņa, Gātsupe, Mārupīte, Dzīlnupīte Spuņņupe u.c VAS „Starptautiskā lidosta Rīga” Valsts nozīmes autoceļi A5 Rīgas apvedceļš (Salaspils-Babīte) A8 Rīga- Jelgava- Lietuvas robeža (Meitene) Valsts nozīmes autoceļi A5 Rīgas apvedceļš (Salaspils-Babīte) Valsts nozīmes autoceļi A9 Rīga (Skulte) – Liepāja Valsts nozīmes autoceļi A10 Rīga – Ventspils Dzelzceļa līnija Rīga – Jelgava, Torņkalns – Tukums II
Vides kvalitātes ietekmējošie objekti:	

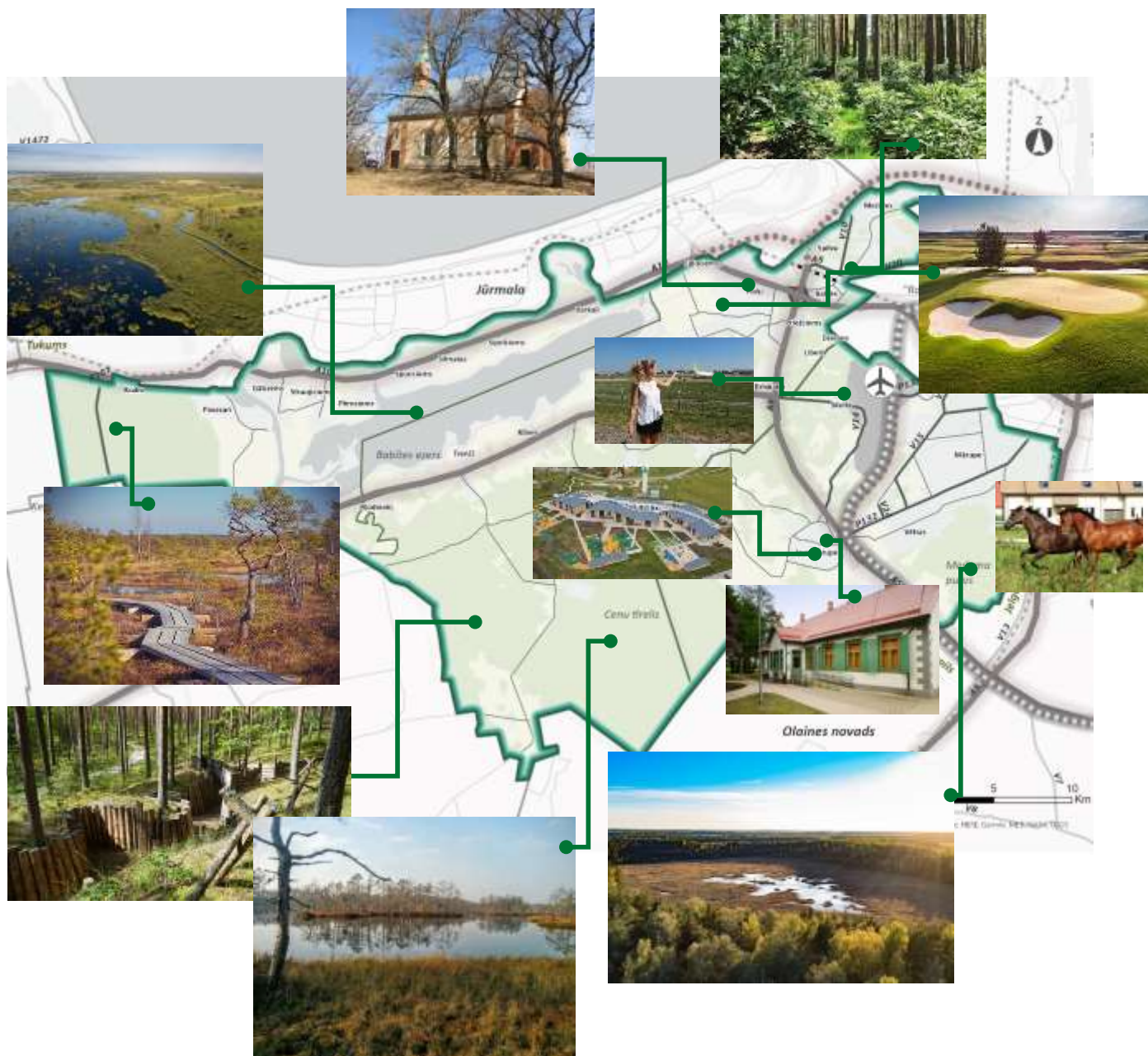
Apdzīvojuma struktūra Mārupes novadā kopā 34 ciemi, Mārupes pagasta teritorijā - Mārupes, Tīraines, Jaunmārupes, Skultes, Vētras; Babītes pagasta teritorijā: Babīte, Bļodnieki, Trenči, Klīves, Cielavas, Lapsas, Plūģciems, Dzīlnuciems, Brīvkalni, Skārduciems, Sēbruciems, Vīkuļi, Egļuciems, Piņķi, Liberi, Dzērves, Priežciems, Spilve, Mežāres. Salas pagasta teritorijā: Kaži, Kūdra, Pavasari, Gātdciems, Straupciems, Pēnciems, Spuņciems, Sīlmalas, Sīpociems, Varkaļi.

Ģeogrāfiskais novietojums: Rīgas metropoles areālā, Latvijas centrālajā daļā, uz DA no Rīgas pilsētas. Administratīvā centra attālums līdz galvaspilsētai aptuveni 6,2 km.

1. attēls. Mārupes novada telpiskā struktūra

Mārupes novada dabas un vides pārvaldības profils

Galvenās dabas un kultūrvēstures vērtības: ĪADT dabas liegums "Babītes ezers", Ķemeru nacionālais parks, dabas liegums "Cenu tīrelis", dabas parks "Beberbeķu dabas parks", 19 mikroliegumi, vietējas nozīmes aizsargājama dabas teritorijas "Jaunmārupes dabas parks", kā arī Ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis "Krāču kalni", Nordeķu-Kalnciema kāpu grēda, Lielupe, rekreācijas mežs "Ziemassvētku kauju piemiņas vietas", Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastes aizsargjoslas meži un - Mežu aizsargjosla ap Rīgas pilsētu. Piņķu Sv. Nikolaja (Jāņa) luterāņu baznīca un Sv. Annas luterāņu baznīcas, Salas Sv. Jāņa baznīca, Švarcenieku muiža, Babītes pilskalns un vērtīgās ainavas – dabas ainavas, kultūrvēsturiskās ainavas u.c. Viedi risinājumi – PII "Zīļuks", Jaunmārupes pamatskola u.c.

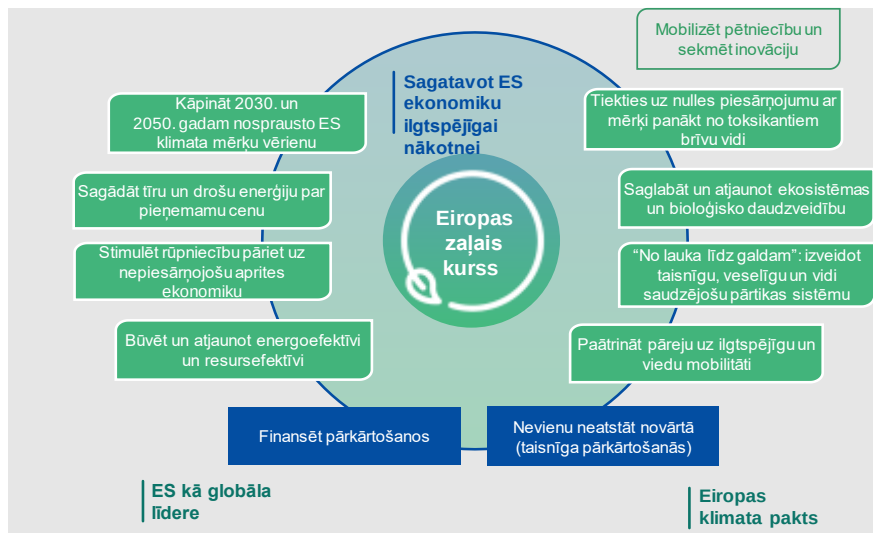
PLĀNOŠANAS DOKUMENTU ANALĪZE

Nodaļā apskatīti un analizēti starptautiskie plānošanas dokumenti, nacionālā līmeņa plānošanas dokumenti, reģionālā līmeņa plānošanas dokumenti un vietējā līmeņa plānošanas dokumenti, analizējot vides jomu tajos. Nodaļas noslēguma sniegta īss kopsavilkums un ieteikumi.

Starptautiskie plānošanas dokumenti

Latvijas vides pārvaldības attīstību ietekmē Latvijas kā Eiropas Savienības dalībvalsts statuss, kā arī valsts dalība Apvienoto Nāciju organizācijas (ANO), globālā vides aizsardzības politikas ieviešanā, Latvijas dalība starptautiskajās un reģionālās organizācijās³. No 2016. gada 1. jūlija Latvija kļuvusi par pilntiesīgu Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas dalībvalsts⁴. Lai novērtētu dalībvalstu spēju virzīties uz kopīgi notraustajiem mērķiem, 2016. gada maijā Eiropas komisija ieviesa jaunu instrumentu Eiropas savienības vides likumdošanas ieviešanā – Vides politikas īstenošanas pārskatu (Environmental Implementation Review)⁵. Kopš instrumenta ieviešanas ir sniegti divi pārskata ziņojumi⁶. Pēdējā pārskata ziņojumā izvērtēts Latvijas progress vides jomā kopš 2000. gadu vidus. Pārskata secinājumos tiek minēts, ka Latvijai jāturpina virzīties uz zaļāku oglekļa mazietilpīgu ekonomiku, aicināts izmantot spēcīgākus cenas signālus, vairāk ekoinovācijas un veikt investīcijas vidi saistītā infrastruktūrā un pakalpojumos. Raksturlieluma pārskata analīzē īpaša uzmanība pievērsta atkritumu un materiālu labākai apsaimniekošanai virzībā uz **aprites ekonomiku, kā arī bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas un ilgtspējīgas izmantošanas veicināšanai**. Pozitīvi novērtēts Latvijas vides pārvaldības institūciju darbs un sabiedrības līdzatbildības veicināšana.

2019. gada 11. decembrī Eiropas Komisija (turpmāk – EK) nāca klajā ar paziņojumu par **Eiropas Zaļo kursu**, kas ir ierosināts kā jauna ES izaugsmes stratēģija, kuras mērķis ir palīdzēt ES līdz 2050. gadam panākt klimatneitralitātes mērķi. Šā mērķa sasniegšanai būs jāpārveido Eiropas sabiedrība un ekonomika, lai tā būtu rentabla, taisnīga un sociāli līdzsvarota. Zaļais kurss ir stūrakmens EK stratēģijai virzībā uz Apvienoto Nāciju Organizācijas (ANO) 2030. gada programmas un ilgtspējīgas attīstības mērķu īstenošanu. Lai īstenotu izvirzītos mērķus, Eiropas Zaļais kurss nosaka vairākus rīcību elementus, kas ilustrēti 2. attēlā².

2. attēls. Eiropas Zaļā kursa īstenošanas pasākumi.

Zaļā kursa īstenošanas mērķis ir veicināt pārmaiņas cilvēku ikdienas paradumos – tajā, kā pārvietojamies, kā iepērkamies, ko ēdam un velkam mugurā, ko darām ar atkritumiem.

Klimatneitralitāte. Eiropas zaļā kursa mērķis ir panākt, lai Eiropa līdz 2050. gadam kļūtu klimatneitrāla. Lai padarītu šo mērķi juridiski saistošu, Komisija ir ierosinājusi Eiropas Klimata aktu, kurā noteikts arī jauns, vērienīgāks siltumnīcefekta gāzu neto emisiju samazināšanas mērķrādītājs — līdz 2030. gadam jāpanāk vismaz 55 % samazinājums salīdzinājumā ar 1990. gadu. Lai sasniegtu dekarbonizācijas

³ Informācija par starptautiskajiem līgumiem vides aizsardzības jomā ir pieejama: <https://www.varam.gov.lv/lv/starptautiskie-ligumi>

⁴ Vides politikas pamatnostādnes 2021.-2027. gadam, 1. redakcija.

⁵ European Commission, Communication – Delivering the benefits of EU environmental policies through a regular Environmental Implementation Review, COM(2016) 316 final, Brussels, 25 May 2016.

⁶ <https://read.oecd-ilibrary.org/environment/esao-vides-raksturlielumu-parskats-par-latviju-2019-gads>

mērķus, emisijas ir jāsamazina visās nozarēs — no rūpniecības un enerģētikas līdz transportam un lauksaimniecībai. Klimata pārmaiņas ir globāls drauds, un arī reakcijai uz to jābūt globālai. Tāpēc ES sadarbojas ar starptautiskajiem partneriem un sniedz tiem atbalstu klimatrīcības jomā, jo īpaši ANO Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām (UNFCCC) un tās Parīzes nolīguma ietvaros. Līdztekus klimata pārmaiņu mazināšanas darbībām ES veic arī klimatadaptācijas pasākumus, lai pielāgotos neizbēgamajai klimata pārmaiņu ietekmei.

Eiropas zaļais kurss ir vērsts uz trim pamatprincipiem-pārkārtoties uz tīru enerģētiku, samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas un uzlabot cilvēku dzīves kvalitāti, tādējādi nodrošinot, ka ES tiek droši apgādāta ar enerģiju par pieņemamu cenu; izveidot pilnībā integrētu, savstarpēji savienotu un digitalizētu ES enerģijas tirgu; prioritizējot energoefektivitāti, uzlabojot elektroenerģijas nozares attīstīšanu, kurā **pamatā izmanto atjaunīgos resursus.**

Šajā procesā Komisijai ir šādi pamatmērķi:

- izveidot starpsavienotas energosistēmas un labāk integrētus tīklus, kas dos iespēju plašāk izmantot atjaunīgos energoresursus;
- sekmēt inovātikas tehnoloģijas un modernu infrastruktūru;
- veicināt ražojumu energoefektivitāti un ekodizainu;
- dekarbonizēt gāzes nozari un veicināt nozaru viedu integrāciju;
- iespēcināt patērētājus un palīdzēt ES valstīm risināt enerģētiskās nabadzības problēmu;
- ES energostandartus un tehnoloģijas popularizēt pasaules līmenī;
- pilnvērtīgi izmantot Eiropas atkrastes vēja enerģijas potenciālu.

Lai sasniegtu klimatneitralitāti viens no principiem, kas jāievēro ir videi draudzīga rīcība un aprites ekonomika. ES ilgtspējīgas un iekļaujošas izaugsmes stratēģijas – centrā ir veselīgi cilvēki, veselīga sabiedrība un veselīga planēta ar mērķi ir stimulēt ekonomiku, uzlabot cilvēku veselību un dzīves kvalitāti, kā arī rūpēties par dabu.

ES mērķi ir šādi: gādāt par uzturdrošību klimata pārmaiņu un bioloģiskās daudzveidības zuduma apstākļos; mazināt pārtikas sistēmas klimatisko pēdu; pastiprināt ES pārtikas sistēmas izturētspēju; virzīt globālu pāreju uz konkurētspējīgu ilgtspēju no lauka līdz galdam.

Lai nodrošinātu aprites ekonomiku, galvenais mērķis ir izmantot mazemisiju tehnoloģiju, ilgtspējīgu produktu un pakalpojumu ievērojamo potenciālu globālajos tirgos, lai līdz 2050. gadam panāktu klimatneitralitāti. Tomēr klimatneitrālas aprites ekonomikas panākšana prasa rūpniecības dalībnieku pilnīgu iesaistīšanos. Nozīmīgas ir visas industriālās vērtību ķēdes, arī energoietilpīgajās nozarēs. Lai panāktu mērķa sasniegšanu, ir jāveic virkne pasākumu - aizsargāt bioloģisko daudzveidību un ekosistēmas; mazināt gaisa, ūdens un augsnes piesārņojumu virzoties uz aprites ekonomiku un atkritumu apsaimniekošanas uzlabošanu u.c.

Lai sasniegtu klimatneitralitāti ir jānodrošina efektīvs, drošs un videi nekaitīgs transports. Pašlaik transporta radītās siltumnīcefekta gāzu emisijas veido aptuveni 25 % no ES kopējām siltumnīcefekta gāzu emisijām, un šī daļa pēdējos gados ir palielinājusies. Lai sasniegtu ES Zaļā kursa izvirzīto mērķi līdz 2050. gadam kļūt par pirmo klimatneitrālo pasaules daļu, ir jāgādā par vērienīgām pārmaiņām transporta nozarē. Ir svarīgi, lai būtu iezīmēts skaidrs ceļš, kā sasniegt mērķi līdz 2050. gadam par 90 % samazināt ar transportu saistītās siltumnīcefekta gāzu emisijas. Lai sasniegtu Eiropas zaļā kursa mērķus, Komisija ir apņēmusies nākamo desmit gadu laikā mobilizēt ilgtspējīgas investīcijas vismaz 1 triljona eiro apmērā. Zaļajiem instrumentiem ir atvēlēti 30 % no ES daudzgadu budžeta 2021.–2028. gadam un no ES Atveseļošanas instrumenta NextGenerationEU, kas izveidots, lai palīdzētu Eiropai atgūties no Covid-19 pandēmijas. **Jāpiebilst, ka pētniecībai un inovācijai būs galvenā loma.**

2020. gadā Eiropas komisija apstiprināja **Eiropas zaļā kursa investīciju plānu, lai** atvieglot un stimulētu publiskās un privātās investīcijas, kuras vajadzīgas, lai varētu pārkārtoties uz klimatneitrālu, zaļu, konkurētspējīgu un iekļaujošu ekonomiku. Plāns papildina citas iniciatīvas, kas izziņotas zaļajā kursā, un tam ir trīs dimensijas.

- **Finansējums:** nākamo desmit gadu laikā ilgtspējīgās investīcijās piesaistīt vismaz triljonu eiro. Ja lielāku ES budžeta daļu nekā jebkad agrāk tērēsim rīcībai klimata politikas un vides aizsardzības jomā, piesaistīsim privāto finansējumu, kur liela loma būs Eiropas Investīciju bankai.
- **Labvēlīga vide:** radīt stimulus, lai varētu atraisīt un pārvirzīt publiskās un privātās investīcijas. ES sniegs rīkus investoriem, finanšu sistēmas centrā izvirzot ilgtspējīgas finanses, un palīdzēs publiskajām iestādēm investēt ilgtspējīgi, mudinot tās plānot zaļu budžetu un iepirkumu un atrodot veidus, kā atvieglot procedūras, kādās tiek apstiprināts valsts atbalsts taisnīgas pārejas reģioniem.
- **Praktisks atbalsts:** Komisija atbalstīs publiskās iestādes un projektu virzītājus ilgtspējīgu projektu plānošanā, izstrādē un realizēšanā.

Nacionālā līmeņa plānošanas dokumentu konteksts

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija (LIAS) ir hierarhiski augstākais ilgtermiņa attīstības plānošanas dokuments Latvijā. Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas pamata uzstādījumi ir – laimīgs cilvēks, labklājīgā valstī; ilgtspējīgs un veselīgs dzīvesveids; radoša, iecietīga un toleranta sabiedrība; sadarbībā radīta konkurētspēju un valsts kā ātrspējas partneris. **Prioritātes “Daba kā nākotnes kapitāls” ar mērķi Latvijai kļūt par ES līderi dabas kapitāla saglabāšanā, palielināšanā un ilgtspējīgā izmantošanā.**

2020. gada 2. jūlijā tika apstiprināts Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021.-2027. gadam (NAP2027), kur kā viena no prioritātēm ir izvirzīta – kvalitatīva dzīves vide un teritoriju attīstība, ietverot, valsts attīstības prioritātes, mērķus un investīciju virzienus, kā arī plānotās reformas un politikas izmaiņas. Vides jomā ir **izvirzīts mērķis virzīties uz klimatneitrālu ekonomiku, ietverot rūpes par dabu, vidi un infrastruktūru, tās kvalitāti un pieejamību.** Tas vairo iespēju vienlīdzību, sekmē cilvēka darba ražīgumu un uzlabo dzīves kvalitāti, vienlaicīgi samazinot vides piesārņojumu.

Prioritātes īstenošanai būtiski ir:

- **Daba un vide - "Zaļais kurss"** - Latvijas dabas kapitāls ir daudzveidīgs, tādēļ ilgtspējīga tā izmantošana un vides piesārņojuma samazināšana, ir garants nākamo paaudžu labklājībai un dabas vērtību aizsardzībai. **Dabas kapitāls ir resurss nodarbinātībai un uzņēmējdarbībai lauku teritorijās,** kas, gudri apsaimniekots, saglabās laukus apdzīvotus un vienlaikus aizsargās nacionālās dabas vērtības.
- **Tehnoloģiskā vide un pakalpojumi** – infrastruktūras, tehnoloģiju un datu pieejamība, ērti, kvalitatīvi un videi draudzīgi mobilitātes, enerģijas un informācijas pakalpojumi. Dzīves kvalitāte nav iedomājama bez sabiedriskajiem pakalpojumiem, t.sk. pieejama sabiedriskā transporta un transporta infrastruktūras, ilgtspējīgiem un pieejamiem energoresursiem.
 - Mobilitāte ir svarīga konkurētspējīgai un dinamiskai ekonomikai, kurā ievērojama nozīme ir prasmīgam, prasībām pielāgoties spējīgam un elastīgam darbaspēkam.
 - Enerģijas pieejamība ir dzīves kvalitātes stūrakmens; tās pieejamība un cena būtiski ietekmē dzīves kvalitāti mājāsaimniecību līmenī.
 - Publisko pakalpojumu pieejamība, t.sk. izglītības un veselības aprūpes, transporta tīkla, kā arī tiešsaistes pakalpojumu iespējas ir būtisks aspekts cilvēku dzīvesvietas izvēlē un kvalitātē, rodot līdzsvaru starp attālumu un pakalpojumu pieejamību.
- **Līdzsvarota reģionālā attīstība** - ietver reģionu potenciāla attīstību un ekonomisko atšķirību mazināšanu, stiprinot to iekšējo un ārējo konkurētspēju, kā arī nodrošinot teritoriju specifikai atbilstošus risinājumus apdzīvojuma un dzīves vides attīstībai.
- **Mājoklis** – pienācīgs mājoklis drošā dzīves vidē, mājoklis ar ērtībām un sadzīvei nepieciešamajām iekārtām. Ēku energoefektivitātes uzlabošana, atbalsts ģimenēm ar bērniem mājokļu iegādei vai būvniecībai, sociālo mājokļu atjaunošana un jaunu mājokļu būvniecība, efektīva mājokļu īres tirgus tiesiskā regulējuma izveidošana⁷.

Īpaši uz vidi akcentējot **Rīcības virzienu “Daba un vide – “Zaļais kurss””, kura mērķis ir oglekļa mazietilpīga, resursu efektīva un klimatnoturīga attīstība, kas ietver klimata, enerģētikas, gaisa piesārņojuma samazināšanu, ūdeņu stāvokļa uzlabošanu un atkritumu apsaimniekošanas uzlabošanu, tai skaitā īstenotu drošas un kvalitatīvas bioloģiskas pārtikas apriti, kā arī dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu.** Bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu, kas balstīta zinātniskajos pētījumos, līdzsvarojot ekoloģiskās, ekonomiskās un sociālās intereses.

Lai sasniegtu augstāk minētajos dokumentos LIAS un NAP2027 izvirzītās prioritātes, mērķus vides jomā Vides politikas pamatnostādnes kalpot par “jumta” politikas plānošanas dokumentu, nodrošinot vienotu virzību vairāku atsevišķi jomu politikas rīcību dokumentiem, kuri izstrādāti atsevišķās jomās. Tie kopā veido kompleksu ceļa karti labu vides stāvokļa nodrošināšanā Latvijā (3. attēls), parādot vides svarīgākos resursus, galvenos ietekmējošos faktorus un slodzes, kas rada piesārņojumu, risku sabiedrībai un dabai, kā arī resursu neilgtspējīgu patēriņu.

⁷ Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021. - 2027. gadam

3. attēls. Latvian environmental policy hierarchy⁸

Pašreiz spēkā ir Vides politikas pamatnostādnes 2014.-2020.gadam (VPP2020), bet 2019. gadā tika uzsākts darbs pie Vides politikas pamatnostādņu izstrādes 2021. – 2027. gadam, 2021. gadā maijā tika nodotas sabiedrībai apskriešanai. Vides politikas pamatnostādņu mērķi 2021.-2027. gadam izriet no NAP2027 vadmotīviem un stratēģiskiem mērķiem un vides aizsardzības sistēmas prioritātēm periodā līdz 2030. gadam. Pamatnostādņu izvirzītie mērķi ir -

- virzīties uz klimatneitralitāti un klimatnoturīgumu;
- veicināt ilgtspējīgu resursu izmantošanu un pāreju uz aprites ekonomiku;
- saglabāt un atjaunot ekosistēmas un bioloģisko daudzveidību;
- samazināt piesārņojumu.

Šo mērķu sasniegšana plānota vairākās vides politikas jomās:

1. Vides pārvaldības pamatsistēma (horizontālie jautājumi)
2. Valsts vides monitorings
3. Klimata pārmaiņas
4. Resursu efektīva izmantošana un aprites ekonomikas principu ieviešana
5. Gaisa kvalitāte un vides troksnis
6. Bioloģiskā daudzveidība
7. Ūdens pārvaldība un apsaimniekošana
8. Ražošanas un ķīmisko vielu pārvaldība
9. Radiācijas drošība

Bioloģiskās daudzveidības nacionālā programma

Bioloģiskās daudzveidības nacionālās programmas uzdevums ir vērsts uz dabas un ekosistēmu aizsardzību, kā arī dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu Latvijā, mērķu un uzdevumu sasniegšanai iesaistot dažādu līmeņu mērķgrupas, īstenojot mērķus un uzdevumus sākot no Valsts, pašvaldībām līdz pat iedzīvotājiem, kuru dzīvesveids ir cieši saistīts ar dabu, nodrošināt Latvijas starptautisko saistību izpildi, palīdzēt ārvalstu un vietējiem uzņēmējiem saskatīt prioritātes investīcijām un tehniskās palīdzības projektiem. Bioloģiskās daudzveidības nacionālās programmas stratēģiskie mērķi:

- saglabāt un atjaunot ekosistēmu un to dabiskās struktūras daudzveidību;

⁸ Vides politikas pamatnostādnes 2021.-2027. gadam, 1.redakcija.

- saglabāt un veicināt vietējo savvaļas sugu daudzveidību;
- saglabāt savvaļas sugu, kā arī kultūraugu un mājdzīvnieku šķirņu ģenētisko daudzveidību;
- veicināt tradicionālās ainavas struktūras saglabāšanos;
- nodrošināt dzīvās dabas resursu līdzsvarotu un ilgtspējīgu izmantošanu⁹.

Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021. — 2028. gadam

Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021.-2028.gadam ir izstrādāts atbilstoši Atkritumu apsaimniekošanas likuma 9.panta prasībām. Atkritumu apsaimniekošanas nozare ir viena no svarīgākajām vides aizsardzības nozarēm valstī. Savukārt atkritumu apsaimniekošanas sistēma ir viens no būtiskākajiem virzieniem ES un Latvijas likumdošanā vides aizsardzības un resursu labas pārvaldības un apsaimniekošanas jomā. Atkritumu apsaimniekošanas sistēmas vadība ietver sevī institucionālos, tehniskos, juridiskos un finanšu jautājumus. Plānā ir ietverta informācija par rīcības virzieniem VARAM kompetencē esošajiem uzdevumiem atkritumu apsaimniekošanas jomā ES finanšu plānošanas periodam 2021.–2028.gadam¹⁰.

Sasaiste ar Rīgas plānošanas reģiona un Rīgas metropoles plānošanas dokumentiem

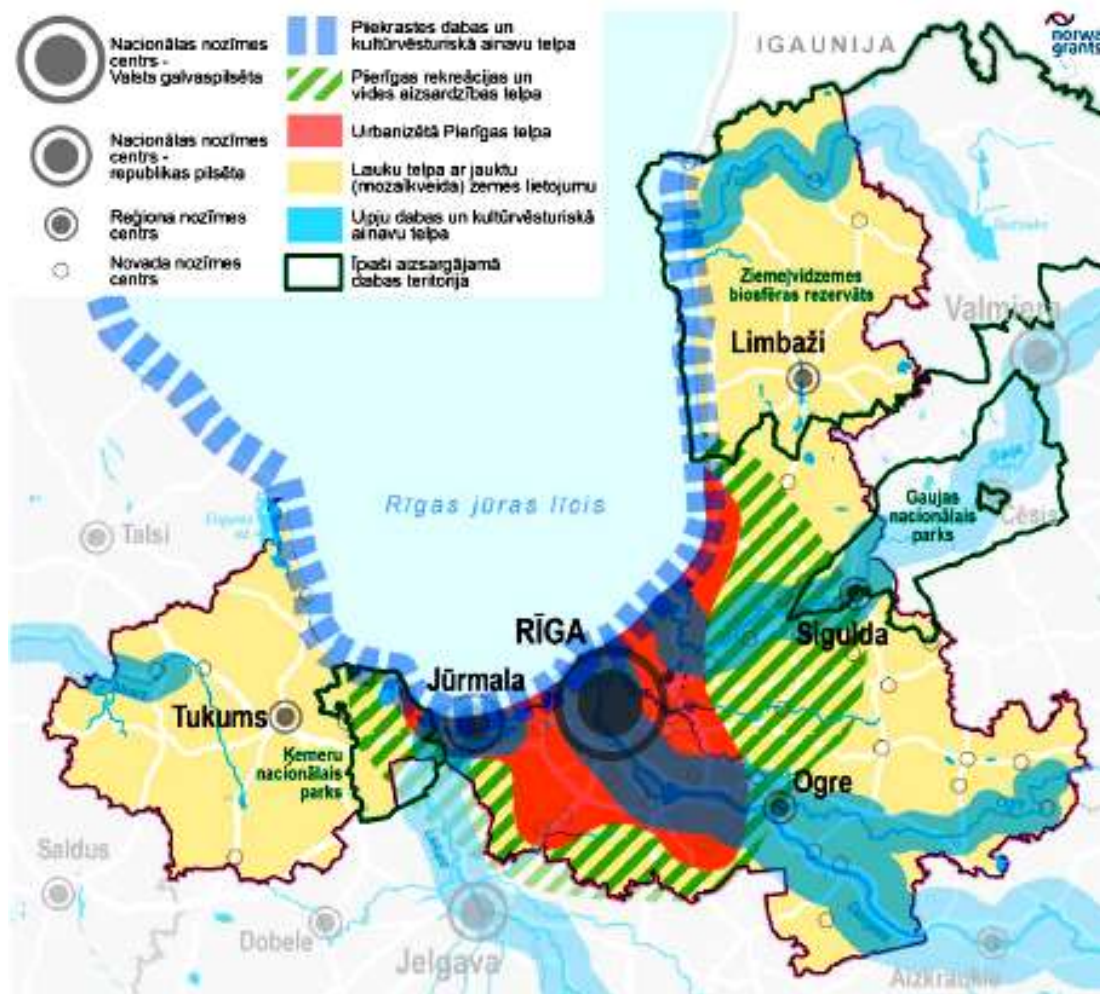
2021. gada 1. jūlijā stājas spēkā jaunais plānošanas reģionu iedalījums, kas maina arī Rīgas plānošanas reģiona (RPR) robežas. Turpmāk tas apvienos 9 pašvaldības - Rīgas un Jūrmalas pilsētas, kā arī Ādažu, Ķekavas, Mārupes, Olaines, Ropažu, Siguldas, Salaspils novadus. Izmaiņas veiktas, lai veicinātu vienmērīgāku reģionālo iedalījumu, apvienojot teritorijas ar līdzīgu problemātiku un izaicinājumiem.

RPR Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas 2014.-2030. gadam mērķis ir nodrošināt nākamajām paaudzēm dzīves kvalitāti, caur ilgtspējīgas attīstības trijām pamatdimensijām – sociālo, ekonomisko un ekoloģisko, izdalot vairākus tematiskos virzienus: apdzīvojuma telpisko struktūru, satiksmes infrastruktūru, dabas teritoriju telpisko struktūru. Vides joma skatīta caur dabas teritoriju telpisko struktūru. Dabas teritorijas uzskatāmas kā integrētas dzīves telpas sastāvdaļas, kas kalpo kā dzīvošanu nodrošinoša vide un resurss, kultūrtelpas sastāvdaļa, kas balstās uz ekonomiskiem, ētiskiem un estētiskiem cilvēku rīcības motīviem. Daba tās daudzveidībā veido atšķirīgas ainavas, piešķirot vietai savu neatkārtojamo identitāti. Respektējot koncentriski radiālo Rīgas un ar to funkcionāli saistīto telpu struktūru, stratēģija akcentē Rīgas, Pierīgas un „zaļo” lauku koncentriskās telpas un lielo upju – Daugavas, Gaujas, Lielupes, kā arī Piekrastes un zaļo koridoru ainavu radiālās telpas. Rīgas zaļais centrs ir koncepts, kas ietver dabas teritorijas pilsētas centrā visā to daudzveidībā, sākot no apstādījumiem un beidzot ar parkiem un mežaparkiem, pilsētas ūdeņiem, rekreācijas un atpūtas vietām, māju pagalmiem, mazdārziņiem, robežtelpām – krastmalām, velo un gājēju celiņiem. Īpaša nozīme ir Rīgas – Pierīgas zaļajiem koridoriem – teritorijām, kas veido savstarpēji saistītas neapbūvētas telpas, saglabājot dabas daudzveidību. Šādas teritorijas ir jāplāno, paredzot to sasaisti, saglabāšanos un atjaunošanos. Pierīgas telpa ietver rekreācijas potenciālu – mežus, kas aptver pilsētu, nodrošinot ekoloģisko līdzsvaru, un veido alternatīvu pilsētas dzīves un darba videi ārpus Rīgas robežām. Laukiem raksturīgs daudzveidīgs zemes lietojums, paverot iespējas agrobiznesam, mežsaimniecībai, lauku saimniecībām visā to funkcionālā daudzveidībā. **Stratēģija paredz daudzveidīgas, saudzējošas, vidi respektējošas darbības, veidojot mērogam un vietas specifikai atbilstošus vides risinājumus**¹¹.

⁹ https://www.adazi.lv/wp-content/uploads/2021/03/Vides_parskats_projekta_redakcija-1.pdf

¹⁰ https://www.adazi.lv/wp-content/uploads/2021/03/Vides_parskats_projekta_redakcija-1.pdf

¹¹ Rīgas plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2014.-2030. gadam

4. attēls. RPR Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas 2014.-2030. gadam, telpiskā struktūra.

Otrs nozīmīgs reģionālā plānošanas līmeņa dokuments jāņem vērā Rīcības plāns Rīgas metropoles areāla attīstībai. Plānā ietvertie risinājumi ir īstenojami 2021.–2027. gada plānošanas perioda Eiropas Savienības fondu, valsts un pašvaldību budžetu, kā arī citu finanšu instrumentu ietvaros. Rīcības plāna izstrādes mērķis ir panākt Rīgas metropoles areāla saskaņotu attīstību un tur notiekošo procesu koordinēšanu, izmantojot integrētu pieeju un kompleksus risinājumus, lai saskaņotu valsts, Rīgas pilsētas, Rīgas metropoles areālā ietilpstošo pašvaldību un iedzīvotāju intereses. Vides un dabas aizsardzības, attīstības jomā ir izdalīti vajadzības un ieguldījumu virzieni Dabas vides un enerģētikas jomā:

- Vides infrastruktūras koordinēta attīstība reģionā: lietus ūdens, meliorācija, pretplūdu pasākumi, ūdensapgādes un kanalizācijas inženierbūvju tīklu paplašināšana;
- **Energoplānošana un pielāgošanās klimata pārmaiņām:** energoplānošana reģionālā mērogā, atjaunojamo energoresursu izmantošana, dekarbonizācija un pasākumi “zaļai” mobilitātei, infrastruktūras risinājumi;
- **Dabas resursu izmantošana rekreācijai:** iekšējo ūdeņu un ūdensmalu izmantošana, publisko ūdeņu vienota pārvaldība, antropogēno slodžu regulēšana mežos un purvos, ainavu mežu un mežizstrādes nodalīšana, ar Rīgu kopīgas rekreācijas un aktīvās atpūtas teritorijas;
- **Aprite ekonomikas attīstība Rīgas metropoles areālā:** atkritumu šķirošana un dalītā vākšana, videi draudzīgas tehnoloģijas, centralizētas biomasas savākšanas vietu izveide un attīstība reģionā;
- Vides pārvaldības jautājumu risināšana: pārrobežu piesārņojums (objekti un telpas, kas skar vairākas pašvaldības), pasākumi dabas un neapbūvēto teritoriju saglabāšanai; “zaļo” un “zilo” teritoriju saglabāšana, vides kvalitātes uzraudzība¹².

¹² Rīcības plāns Rīgas metropoles areāla attīstībai.

5. attēls. Dabas vide un enerģētika Rīgas metropoles areālā⁹

Vietējās nozīmes plānošanas dokumentu konteksts

Mārupes un Babītes novadiem ir izstrādāti vietējās nozīmēs plānošanas dokumenti. Novada jumta dokuments ir ilgtspējīgas attīstības stratēģijas. Mārupes novadam ilgtspējīgas attīstības stratēģija (IAS) izstrādāta līdz 2026. gadam un Babītes novadam IAS izstrādāts līdz 2030. gadam.

Mārupes novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijā 2013.-2026. gadam ir izdalīti trīs savstarpēji saistīti attīstības virzieni – cilvēks, ekonomika un dzīves telpa. Izvirzīta vīzija „Mārupes novads – labvēlīgam lidojuma teicama starta vieta” un ilgtermiņa prioritāte – kvalitatīva un harmoniski attīstīta vide iedzīvotājiem, biznesam un atpūtai, to realizēšanai noteikti trīs stratēģiskie mērķi (SM), kas ir Mārupes novada attīstības galvenie stūrakmeņi. Vides joma akcentēta otrajā stratēģiskajā mērķī - Dzīves telpa, ko raksturo mobilitāte, laba novada iekšējā un ārējā sasniedzamība, kvalitatīva inženierinfrastruktūra, kas nodrošina augstu vides aizsardzību, ilgtspējīga transporta infrastruktūra, sakopta un droša vide, kā arī līdzsvarota resursu izmantošana¹³.

¹³ Mārupes novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijā 2013.-2026. gadam

Babītes novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030. gadam ir izvirzīta vīzija “Babītes novads kā vienota ģimene draudzīgā vidē”, noteiktas vērtības – cilvēks un ģimene, daba. Vīzijas sasniegšanai ir noteikti četri stratēģiskie mērķi (SM) un četras ilgtermiņa prioritātes (IP). Vides un dabas aizsardzības joma tiek akcentēta trešajā stratēģiskajā mērķī (SM3) – „Pievilcīga dzīves telpa” Kvalitatīvas un racionālas infrastruktūras attīstīšana, kas respektē dabas vidi un kalpo par pievilcīgas dzīves telpas pamatu, ietverot laikmetīgu pakalpojumu pieejamību”. Mērķa sasniegšanai uz vides jomu var attiecināt divas izvirzītās prioritātes - IP3 – Infrastruktūras sakārtošana un attīstīšana. Sekmēt apdzīvojuma daudzveidošanos, veicinot apdzīvojuma un satiksmes telpiski līdzsvarotu attīstību. IP4 – Inovatīva pārvaldība un sabiedrības līdzdalība Veidojot novada ilgtspējīgu attīstību labi organizētā, resursu taupošā, to vairojošā savstarpēji koordinētā darbā. Telpisko attīstības perspektīvu veido trīs komponentes, kas nosaka vēlamo telpisko struktūru novadā: funkcionālās telpas un interešu teritorijas; apdzīvojuma telpiskā struktūra un publiskie pakalpojumi; Dabas, kultūrvēsturiskās un ainaviskās telpas¹⁴.

Attīstības stratēģijā izvirzīto ilgtermiņa stratēģisko uzstādījumu īstenošanai pašvaldībām ir izstrādātas attīstības programmas. Mārupes novadam attīstības programma izstrādāta 2020. – 2026. gadam un Babītes novada attīstības programma izstrādāta 2014. – 2020. gadam, ar aktualizētu rīcības un investīciju plānu 2020. – 2022. gadam. Plānošanas dokumentu sastāvos ietilpstošais Investīciju plāns ir pašvaldības instruments ES finansējuma un citu fondu piesaistei infrastruktūras attīstībai un vides sakārtošanai.

Mārupes novadam attīstības programmā 2020. – 2026. gadam noteikti vidēja termiņa attīstības virzieni, vidēja termiņa stratēģiskie mērķi un vidēja termiņa prioritātes, kuras vērstas uz Mārupes novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijā 2013. - 2026.g. noteiktās vīzijas un stratēģisko mērķu sasniegšanu. Programmā noteiktās vidēja termiņa prioritātes ir:

- VTP1 Sabiedriski aktīvs iedzīvotājs;
- VTP2 Augstu dzīves kvalitāti veicinoša infrastruktūras attīstība;
- VTP3 Ekonomiskās aktivitātes veicināšana un vietas potenciāla izmantošana un
- VTP4 Efektīva un uz sabiedrību vērsta pārvalde.

Izvērtējot Attīstības programmā ietvertos vidēja termiņa mērķu, rīcības virzienu, uzdevumu un rīcību sagaidāmās ietekmes uz vidi, var izdalīt šādus plānojuma vides aspektus: vides kvalitātes saglabāšana un uzlabošana, dabas teritoriju attīstība rekreācijas un tūrisma vajadzībām. Aspekts “vides kvalitātes saglabāšana un uzlabošana” identificēts rīcības virziena RV5 Droša vide, uzdevumā U5.1, kurā plānoti civilās aizsardzības pasākumi, rīcības virziena RV6 Pieejamība un mobilitāte uzdevumos U6.1. un U6.2, plānojot ielu un ceļu kvalitātes uzlabošanu, sabiedriskā transporta un vēloceļu attīstību, rīcības virziena RV7- inženiertehniskās infrastruktūras nodrošinājums uzdevumā U7.1, plānojot ūdenssaimniecības attīstību un meliorācijas sistēmu sakārtošanu, rīcības virziena RV8 Vide un publiskā ārtelpa uzdevumā U8.1, kur plānota degradēto teritoriju sakārtošana, decentralizētās sistēmas reģistra izveidošana, trokšņu samazināšanas pasākumu realizēšana, rīcības virziena RV9 Uzņēmējdarbība uzdevumā U9.1, plānojot atbalstu uzņēmējdarbībai un attīstīt tai nepieciešamo infrastruktūras attīstību. Attīstības programmas ieviešana ietekmēs šādus vides kvalitātes aspektus: virszemes un pazemes, it īpaši gruntsūdeņu kvalitāti, augsnes un grunts kvalitāti, vides trokšņa līmeni iekštelpās, gaisa kvalitāti, vides trokšņa līmeni un citus. Aspekts “dabas teritoriju attīstība rekreācijas un tūrisma vajadzībām” identificēts rīcības virziena RV8- Vide un publiskā ārtelpa uzdevumā U8.2 attiecībā uz plānoto labiekārtojuma tematiskā plānojuma izstrādi, publiskās ārtelpas attīstību, parku un skvēru izveidošana un labiekārtošanu, kā arī rīcības virziena RV11- Tūrisms uzdevumos, kuros plānota dabas teritoriju saglabāšana un labiekārtošana, kā arī tūrisma objektu attīstību¹⁵.

Babītes novada attīstības programmā 2014. – 2020. gadam noteikti stratēģiskie mērķi, ilgtermiņa un vidēja termiņa prioritātes un rīcības, kuras vērstas uz Babītes novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030.g. vīzijas un stratēģisko mērķu sasniegšanai. Programmā noteiktās ilgtermiņa un vidēja termiņa prioritātes ir:

- VTP1** Sociāli aktīva, nodrošināta, izglītota sabiedrība, kas balstās uz garīgām un tradicionālām vērtībām
- VTP2** Uzņēmējdarbībai nepieciešamās infrastruktūras attīstīšana un uzlabošana
- VTP3** Pašvaldības infrastruktūras attīstīšana
- VTP4** Kvalitatīva pārvalde un dialogs ar sabiedrību

Izvērtējot Attīstības programmā ietvertos vidēja termiņa prioritātes, rīcības virzienu, uzdevumu, sagaidāmās ietekmes uz vidi, var izdalīt šādus vides aspektus: vides kvalitātes uzlabošana, kultūras mantojuma un ainavisko vērtību saglabāšana, vides aizsardzība.

¹⁴ Babītes novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030. gadam

¹⁵ Mārupes novada attīstības programma 2020. – 2026. gadam Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums Vides pārskats

Aspekts "vides kvalitātes uzlabošana" identificēts rīcības virzienā U2.3 Tūrisma infrastruktūras sakārtošana un attīstīšana.

Pašvaldībām ir izstrādāti teritorijas plānojumi. Mārupes novada teritorijas plānojums ir izstrādāts 2014.-2026.gadam un Babītes novada teritorijas plānojums ir izstrādāts 2020. gadā, nedefinējot konkrētu darbības periodu.

Mārupes novada plānošanas dokumentu stratēģiskie mērķi, ilgtermiņa prioritāte, vidējā termiņa prioritātes

Stratēģiskie mērķi:	Ilgtermiņa prioritāte:	Vidējā termiņa prioritātes (no AP 2020.-2026.)
SM1 „Spēcīga kopiena” SM2 „Laikmetīga uzņēmējdarbība” SM3 „Pievilcīga dzīves telpa” SM4 „Efektīva pārvalde”	IP1 Kultūras telpas attīstība - novada identitātes un kultūras kapitāla attīstīšana. IP2 Uzņēmējdarbības atbalsts - jaunrades un uzņēmējdarbības atbalstošas vides attīstīšana; IP3 Infrastruktūras sakārtošana un attīstīšana - sekmēt apdzīvojuma daudzveidošanos, veicinot apdzīvojuma un satiksmes telpiski līdzsvarotu attīstību; IP4 Inovatīva pārvaldība un sabiedrības līdzdalība - Veidot novada ilgtspējīgu attīstību labi organizētā, resursu taupošā, to vairojošā savstarpēji koordinētā darbā	VTP1 Sociāli aktīva, nodrošināta, izglītota sabiedrība, kas balstās uz garīgām un tradicionālām vērtībām VTP2 Uzņēmējdarbībai nepieciešamās infrastruktūras attīstīšana un uzlabošana VTP3 Pašvaldības infrastruktūras attīstīšana VTP4 Kvalitatīva pārvalde un dialogs ar sabiedrību

Babītes novada plānošanas dokumentu stratēģiskie mērķi, ilgtermiņa prioritāte, vidējā termiņa prioritātes

Stratēģiskie mērķi:	Ilgtermiņa prioritāte:	Vidējā termiņa prioritātes (no AP 2020.-2026.)
SM1 Prasmīgi, radoši, labklājīgi un sabiedriski aktīvi cilvēki SM2 Sasniedzamība, mobilitāte, kvalitatīva infrastruktūra un sakopta vide SM3 Ekonomiskā vide tradicionālo un inovatīvo nozaru attīstībai	IP Kvalitatīva un harmoniski attīstīta vide iedzīvotājiem, biznesam un atpūtai <i>(Kvalitatīva, saskaņoti attīstīta un energoefektīva vide, kas nodrošina augstu dzīves kvalitāti, mobilitāti, biznesa un atpūtas iespējas, vienlaicīgi līdzsvarojot iedzīvotāju skaita pieaugumu ar mūsdienīgas infrastruktūras nodrošinājumu, ir galvenā Mārupes novada attīstības prioritāte ilgtermiņā)</i>	VTP1 Sabiedriski aktīvs iedzīvotājs VTP2 Augstu dzīves kvalitāti veicinoša infrastruktūras attīstība VTP3 Ekonomiskās aktivitātes veicināšana un vietas potenciāla izmantošana VTP4 Efektīva un uz sabiedrību vērsta pārvalde

Mārupes novada teritorijas plānojums 2014.-2026.gadam ietver astoņus telpiskos mērķus. Kā vides aspekti tiek minēti, ka jāveicina harmonija starp cilvēku saimniecisko darbību un apkārtējo vidi, saglabāt un saudzēt dabas mantojumu un vēsturiski izveidotās teritorijas. Mārupes novada teritorijas plānojumā laika posmam 2014.-2026.g. ir noteikta pēctecīga teritorijas attīstība, kas balstīta uz vēsturiski izveidoto novada apbūves struktūru un specifisko mozaīkveida teritorijas izmantošanu.

Babītes novada teritorijas plānojums telpiskās struktūras attīstības virzieni teritorijas plānojumā ir balstīti uz Babītes novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijas un Attīstības programmas noteiktajiem stratēģiskajiem attīstības mērķiem. Kā vides aspekti tiek minēti pievilcīga dzīves telpa, kas ietver kvalitatīvas un racionālas infrastruktūras attīstīšanu, kas respektē dabas vidi un ir pievilcīgas dzīves telpas pamats, ietverot laikmetīgu pakalpojumu pieejamību un ilgtspējīgu resursu taupību, inovatīvu pārvaldību.

Pārējie plānošanas dokumenti, kas skar vides un dabas aizsardzības jomu

Mārupes novada ilgtspējīgas enerģētikas un klimata rīcības plāns. Plāns izstrādāts laika posmā no 2019. gada maija līdz 2019. gada oktobrim projekta C-Track50 ietvaros, ko finansē ES

programma Apvārsnis 2020. Energoefektivitātes likums¹⁶ nosaka, ka pašvaldībām ar attīstības indeksu virs 0,5 un iedzīvotāju skaitu virs 10000 ir obligāti jāievieš energopārvaldības sistēma. Tā kā Mārupes novada pašvaldība atbilst abiem augstāk minētajiem kritērijiem, tai sistēma bija jāievieš jau līdz 2017.gada 1.novembrim.

Plānā izvirzītie mērķi cieši saskan ar Mārupes novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2026.gadam noteiktajiem novada stratēģiskajiem mērķiem, kas ir Mārupes novada ilgtspējīgas attīstības galvenie stūrakmeņi ilgtermiņā. Mērķi ir noteikti, lai sekmētu novada konkurētspējas paaugstināšanu, dzīves kvalitātes uzlabošanu un vairotu novada iedzīvotāju labklājību. Lai sasniegtu augstāk minētos virsmērķus, Mārupes novads ir izdalījis trīs savstarpēji saistītas mērķu grupas - CO2 emisiju samazināšanas mērķi Mārupes novadā 2020. un 2030. gadam, Pielāgošanās klimata pārmaiņām mērķi 2025. un 2050.gadam, Mērķi enerģētikas sektorā līdz 2030.gadam. Katrā no mērķu grupām ir atrunāti mērķi.

Plānā ir izvirzīti virkne vidēja un ilgtermiņa mērķu, plānu ir nepieciešams pārskatīt reizi divos gados, izvērtējot gan sniegumu, gan plānojot un pārskatot nepieciešamos pasākumus mērķu sasniegšanai, kā arī to sasaisti ar novada attīstības plānošanas programmām.

Mārupes novada pašvaldības Energo pārvaldības plāns

Mārupes novada ilgtspējīgas enerģētikas un klimata rīcības plāna viens no uzdevumi bija izveidojot Mārupes novada domes ilgtspējīgas enerģētikas un klimata rīcības plāna darba grupu un izstrādāt Mārupes novada pašvaldības Energo pārvaldības plānu 2021. – 2030. gadam. Tas tika izstrādāts un apstiprināts 2021. gada 24. februāra Domes sēdē. Tas ir vidēja termiņa politikas plānošanas dokuments, kura mērķis ir veicināt energoresursu racionālu izmantošanu un sekmēt ilgtspējīgu attīstību mazinot klimata pārmaiņas novadā. Izstrādātā plāna pētījumā minēts, ka **galvenie enerģijas patērētāji Mārupes pagastā** ražošanas sektorā – 43% (siltumenerģijas un elektroenerģijas patēriņš), mājokļu sektorā – 34% (apkures un elektroenerģijas patēriņš), transporta sektorā – 13% (degvielas patēriņš). **Pašvaldības ēkas veido aptuveni 7% no kopējā** pašvaldības enerģijas patēriņa, kas sastāda aptuveni 590 tūkst.EUR gadā (2018. gada dati)¹⁷. Mārupes novada energopārvaldības plāna sistēma tiek ieviesta 5 galvenajās pašvaldības enerģijas patērētāju grupās, kas veido arī šī brīža energopārvaldības sistēmas robežas: pašvaldības ēkas, kurās tiek patērēta siltumenerģija un elektroenerģija; ielu apgaismojums; pašvaldības autoparks; daudzdzīvokļu dzīvojamās ēkas; privātais sektors. EPS izveidi, ieviešanu un uzturēšanu Mārupes novadā atbilstoši definētajam darbības laukumam un sistēmas robežām, kā arī nepārtrauktu energosnieguma rādītāju un energopārvaldības sistēmas uzlabošanu novada administratīvajā teritorijā nodrošina darba grupa. Darba grupas galvenais mērķis ir nodrošināt efektīvu energopārvaldības sistēmas, ieviešanu un uzturēšanu. Atbildīgais par energopārvaldības sistēmas izstrādi, uzraudzību un ar energopārvaldību saistīto projektu vadību un koordinēšanu ir Pašvaldības īpašumu pārvaldes energopārvaldnieks/ nekustamo īpašumu pārvaldnieks.

Mārupes novada labiekārtojuma plāns

Mārupes novada labiekārtojuma plāns izstrādāts laika posmā no 2016. līdz 2017. gadam. Labiekārtošanas plāns sastāv no trīs savstarpēji saistītām daļām - esošās situācijas apzināšana, kur apzinātas esošās problēmas un vajadzības; labiekārtošanas plāns, kas sastāv no attīstības plāniem un risinājumu priekšlikumiem; rīcības plāns. Lai gan labiekārtojuma plāns izstrādāts vairāk nekā pirms pieciem gadiem, tajā tiek apskatītas tādas tēmas, kā ainavas esošās situācijas izpēte un apsekošana, Zaļie koridori un zaļo teritoriju sasniedzamība, kultūrvēsturisko objektu teritoriju labiekārtošanas koncepcija.

Babītes novadam Kvalitatīvāka teritorijas plānojuma satura veidošanai, tika nolemts izstrādāt četrus tematiskos plānojumus, kuru mērķis, bez informācijas apkopošanas, bija saņemt konkrētu nozaru profesionāļu viedokli, nākotnes skatījumu un pamatojumu atsevišķu jautājumu risinājumiem Babītes novada teritorijas attīstībai. Līdz ar to laika periodā no 2015. gada marta līdz 2017. gada janvārim tika izstrādāts:

Babītes novada transporta attīstības tematiskais plānojums, kura mērķis bija sagatavot detalizētu transporta attīstības plānu - tekstuālu un grafisku informāciju par Babītes novada galvenajiem transporta infrastruktūras elementiem, ievērtējot augstākstāvošo institūciju plānotos pasākumus, institūciju un nozaru plānus, tai skaitā Eiropas Savienības līmeņa projektus, Babītes novada pašvaldības un kaimiņu pašvaldību plānojumu risinājumus, kā arī sagatavot nosacījumus, kas iekļaujami teritorijas plānojumā.

¹⁶ <https://likumi.lv/ta/id/280932-energoefektivitates-likums>

¹⁷ Mārupes novada pašvaldības Energo pārvaldības plāns 2021. – 2030. gadam.

Babītes novada ainavu struktūras tematiskais plānojums, kura mērķis bija apzināt Babītes novada ģeomorfoloģisko uzbūvi, noteikt raksturīgās Babītes novada ainavas un definēt raksturīgos ainavu veidojošos elementus, kā arī identificēt teritorijas, kuras var kalpot tūrisma un rekreācijas attīstībai. Tika nodefinēti ainavu tipi un telpisko vienību dalījums veicot ainavu telpu rakstura identificēšanu.

Babītes novada apdzīvojuma struktūras un publisko teritoriju nodrošinājuma tematiskais plānojums, kura mērķis bija izpētīt esošo situāciju, radīt priekšnoteikumus ilgtspējīgas Babītes novada apdzīvojuma struktūras izveidei izvērtējot ainavu kontekstu un dzīves vides kvalitāti.

Aizsargjoslu, aprobežojumu un meliorācijas attīstības tematiskais plānojums, kura mērķis bija izpētīt esošo situāciju, radīt priekšnoteikumus ilgtspējīgas Babītes novada apdzīvojuma struktūras izveidei izvērtējot ainavu kontekstu un dzīves vides kvalitāti.

2017. gadā Babītes pašvaldība pieņēma lēmumu "Par energopārvaldības sistēmas atbilstoši LVS NE ISO 50001:2012 ieviešanu un īstenošanu Babītes novada pašvaldībā un Energopārvaldības sistēmas vadības darba grupas izveidošanu, kas izstrādājusi Rokasgrāmatu energopārvaldības sistēmas izveidei un ieviešanai Babītes novada pašvaldībā. Rokasgrāmata ietver – EPS ieviešanas organizatorisko struktūru, EPS ieviešanas jomu sarakstu, Enerģijas patēriņa datu ieguves apsarkstu, Energoefektivitātes plānu, EPS ieviešanai nepieciešamo finanšu un personāla resursu novērtējumu, Energopārvaldības finansējuma un līgumattiecību shēmu, Enerģijas patēriņa esošās situācijas aprakstu un analīzi; Enerģijas patēriņa datu reģistrācijas grafiku.

Kopsavilkums, priekšlikumi

Izstrādājot Mārupes novada, kas šobrīd apvieno (Mārupes, Babītes un Salas pagastus), attīstības plānošanas dokumentus, jāņem vērā starptautiskie, nacionālā, reģionālā un vietējā līmeņa plānošanas dokumenti, dabas aizsardzības un vides kvalitātes jomu plānošanas dokumenti. Izvērtējot vietas, dabas vides un vides kvalitātes esošo situāciju un atbilstību konkrētai teritorijai, novērtējot potenciālo slodzi uz vidi un iedzīvotāju dzīves kvalitāti. Analizējot savstarpēji sasaistītus, starp plānošanas līmeņiem, plānošanas dokumentus, ir secināmi galvenie virzieni, kas jāņem vērā Mārupes novada, dabas resursu aizsardzībā un vides kvalitātes nodrošināšanā:

- Daba kā nākotnes kapitāla – saglabājot bioloģisko daudzveidību, ilgtspējīgu dabas resursu izmantošanu, antropogēno slodzi regulēšanu mežos un purvos, dabas rekreācijas telpu izmantojot rekreācijai, nodrošinot sakārtotu infrastruktūru dabas rekreācijas teritoriju apsaimniekošanai un piekļuvei;
- Virzīties uz klimatneitralitāti (stāvoklis, kurā cilvēka darbība rada "nulles" neto ietekmi uz klimata sistēmu) un sekmētu noturīgumu pret klimata pārmaiņām;
- Veicināt ilgtspējīgu resursu izmantošanu un pāreju uz aprites ekonomiku;
- Nodrošināt tehnoloģisko vidi un pakalpojumus pārejot uz viedas pašvaldības principiem - pakalpojumu efektivitātes uzlabošana, mobilitāte, resursu taupība, efektīva komunikācija ar iedzīvotājiem un atgriezeniskās saites saņemšana, atjaunojamo resursu izmantošana, sabiedrības iesaiste un izglītošana, uzlabojot novada sabiedrības dzīves kvalitāti u.c.;
- Sadarbības modelis, savstarpēji sadarbojoties (NVO, iedzīvotājiem, pašvaldībai, kaimiņu pašvaldībām, uzņēmējiem u.c.) sasniegt izvirzītos mērķus, veicinot mērķgrupu interaktīvu darbību visos vides pārvaldības posmos;
- Uzlabot sadarbības un līdzdalības pārvaldību - nodrošināt skaidru, viegli uztveramu vides informāciju, izmantojot esošos un piesaistot kvalitatīvus komunikācijas līdzekļus.

Nodaļā aprakstītas novada galvenās un raksturīgākās, svarīgākās dabas vērtības un vides jomas, kas jāņem vērā plānojot attīstības plānošanas dokumentus. Nodaļas noslēguma sniegta īss kopsavilkums un ieteikumi.

Mārupes novada telpiskā struktūra iedalās divās krasi atšķirīgās zonās – urbanizētā Pierīgas daļa novada austrumu daļā un ar plašām, vērtīgām dabas teritorijām pārejā - rietumu un centrālajā - daļā. Mārupes novada teritorija atrodas Tīreļu un Rīgas līdzenumā, savukārt, novada Ziemeļu daļa, kas robežojas ar Jūrmalas pilsētu - piejūras zemienē. Zemes virsma ir līdzena, kuru dažviet saposmo senāku Baltijas jūras stadiju veidotas sauszemes kāpas. Novada teritorija kopumā atrodas nedaudz virs jūras līmeņa, dažviet zem jūras līmeņa (polderu teritorijas), bet absolūtais augstums nepārsniedz 20 m vjl.

Lauksaimniecības zemju areāli ir koncentrēti Jaunmārupes apvidū, kā arī Babītes ezera polderu teritorijās. Mārupes novada teritorijā ir smilšaina un daudzviet stipri pārpurvota augsne, ko ir veicinājis līdzenais reljefs un sauszemes kāpu novietojums. Novadā raksturīgie augšņu tipi – podzolēta glejaugsne, purvu kūdraugsne un tipiskais podzols. Visas no tām ir augsnes, kuru sastāvā ir salīdzinoši maz karbonātu, līdz ar to ir mazāk auglīgas. Šis faktors arī nosaka dominējošo mežu tipu novadā – priežu sils, taču papildus ir vērojami arī sīklapju un egļu audžu piejaukumi. Ievērojamākie un lielākie purvu masīvi – Cenas, Medema, kā arī daļa Ķemeru purva un Tīrelpurva teritorijas. 9% no novada teritorijas aizņem dažāda veida virszemes ūdens teritorijas, kā nozīmīgākie – Babītes ezers, Lielupe, Beberbeķu ezers, Božu ūdenskrātuve, Mārupīte. Babītes ezers ir tipisks lagūnas tipa ezers, kurš izveidojās atkāpjoties jūrai. Papildus gan, Cenas, gan Medema purvā ir vairāki augstā purva ezeriņi.

20

Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, objekti un mikroliegumi

Latvijā īpaši aizsargājamās dabas teritorijas (ĪADT) ir ģeogrāfiski noteiktas platības, kas atrodas īpašā valsts aizsardzībā, lai aizsargātu un saglabātu dabas daudzveidību - retas un tipiskas dabas ekosistēmas, aizsargājamo sugu dzīves vidi, savdabīgas, skaistas un Latvijai raksturīgas ainavas, ģeoloģiskos un ģeomorfoloģiskos veidojumus, dendroloģiskos stādījumus un dižkokus, kā arī sabiedrības atpūtai, izglītošanai un audzināšanai nozīmīgas teritorijas¹⁸.

Latvijas likumdošanā noteiktajā kārtībā ir izveidotas ĪADT (neskaitot aizsargājamās kokus (dižkokus) un aizsargājamās akmeņus (dižakmeņus), atbilst to izveides un aizsardzības mērķiem, aizsargājamo teritoriju kategorijām - nacionālais parks, biosfēras rezervāts, dabas parks, aizsargājamo ainavu apvidus, dabas liegums, dabas rezervāts, dabas piemineklis, aizsargājama jūras teritorija.

Jaunizveidojamā novada teritorijā ir izvietojusās (Natura 2000) daļa Ķemeru nacionālā parka ĪADT, dabas lieguma „Cenu tīrelis” teritorijas daļa, dabas lieguma “Babītes ezers” teritorija, dabas parks “Beberbeķu dabas parks”. Novada (Babītes pagasta) teritorijā ir 14 mikroliegumi meža biotopiem (13 mikroliegumi skuju koku mežam un viens – slapjam melnalkšņu mežam) un 4 mikroliegumi putniem (trīs mikroliegumi meža balodim un viens – ūpim), kā arī viens mikroliegums augam – lēzeļa liparei^{19,20}. Vietējas nozīmes aizsargājama dabas teritorijas “Jaunmārupes dabas parks”. Aizsargājams kopš 1962. gada ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis “Krāču kalni”. Ar sausiem priežu mežiem klāta iekšzemes kāpu virkne, kas iezīmē senās Baltijas jūras krastu²¹.

Ķemeru nacionālais parks. Ķemeru nacionālais parks ir Natura 2000 teritorija, daļa teritorijas ietilpst starptautiskas nozīmes mitrājā “Kaņiera ezers”, kura platība ir 36 180 ha un tas ir dibināts 1997. gadā. Ķemeru nacionālais parks izveidots, lai saglabātu šīs teritorijas dabas, kultūrvēsturiskās un kurortoloģiskās vērtības, lai aizsargātu minerālūdeņu un ārstniecisko dūņu veidošanās procesus, kā arī veicinātu nenoplicinošu saimniecisko darbību. Bioloģiski ļoti vērtīga teritorija. Nacionālā parka aizsardzības un izmantošanas kārtību, pieļaujamās un aizliegtās darbības nosaka tā individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi²².

Dabas liegums „Cenu tīrelis”. Dabas liegums “Cenas tīrelis” ir Natura 2000 teritorija, kura platība ir 2 133 ha un kas dibināts 1999. gadā. Daļa purva tiek izmantota kūdras ieguvei, taču šai teritorijai ir izcila nozīme augsto purvu, pārejas purvu un distrofu ezeru aizsardzībā. Viens no nedaudzajiem purviem Latvijā, kurā ir gan austrumu tipa (*Betula nana*, *Chamaedaphne calyculata*), gan rietumu (*Trichophorum caespitosum*) tipa purvu pazīmes. Nozīmīga teritorija arī putnu aizsardzībai, sastopamas 10 Latvijā un Eiropā aizsargājamas putnu sugas. Dabas liegumam ir izdoti individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi un dabas aizsardzības plāns²³.

Dabas liegums “Babītes ezers”. Dabas liegums “Babītes ezers” ir Natura 2000 teritorija, kura platība ir 2 988 ha un kas dibināts 1957. gadā. Viens no nedaudziem lagūnezeriem Latvijā, eitrofs ezers ar bagātīgām parastās niedres, ezera meldra un vilkvālīšu audzēm, kā arī ar iegrimušiem un peldošiem ūdensaugiem. Vērtīgs biotops – mitrās pļavas, kas ir Zemgalē saglabājušās tikai atsevišķos mazos fragmentos gar Lielupi. Konstatētas 7 Putnu direktīvas 1.pielikuma putnu sugas, no tām nozīmīgākās ir pļavu lija, lauku lija, gugatnis, grieze un purva tilbīte. Dabas liegumam ir izdoti individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi un dabas aizsardzības plāns²⁴.

Dabas parks “Beberbeķu dabas parks”. Dabas parks “Beberbeķu dabas parks” ir Natura 2000 teritorija, kuras platība ir 275 ha un kas dibināts 1977. gadā. Teritorija izveidota bioloģiski vērtīgu priežu audžu aizsardzībai. Dominē priežu sils un priežu mētrājs, daļu no tiem veido vecas vērtīgas priežu audzes. Dabas parks ir nozīmīga vieta arī galvaspilsētas iedzīvotāju rekreācijai un izglītībai. Dabas parku apsaimnieko „Rīgas meža aģentūra”²⁵.

¹⁸ Dabas aizsardzības pārvaldes mājaslapa <https://www.daba.gov.lv/lv>

¹⁹ Babītes novada teritorijas plānojuma vides pārskats, Rīga, 2018 – 2020. gads

²⁰ Mārupes novada teritorijas plānojuma 2014. – 2026. gadam Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums, 201

²¹ Babītes novada teritorijas plānojuma Paskaidrojumu raksta, Piņķi, 20191. Pielikums. Dabas elementu telpiskās struktūras un vērtības.

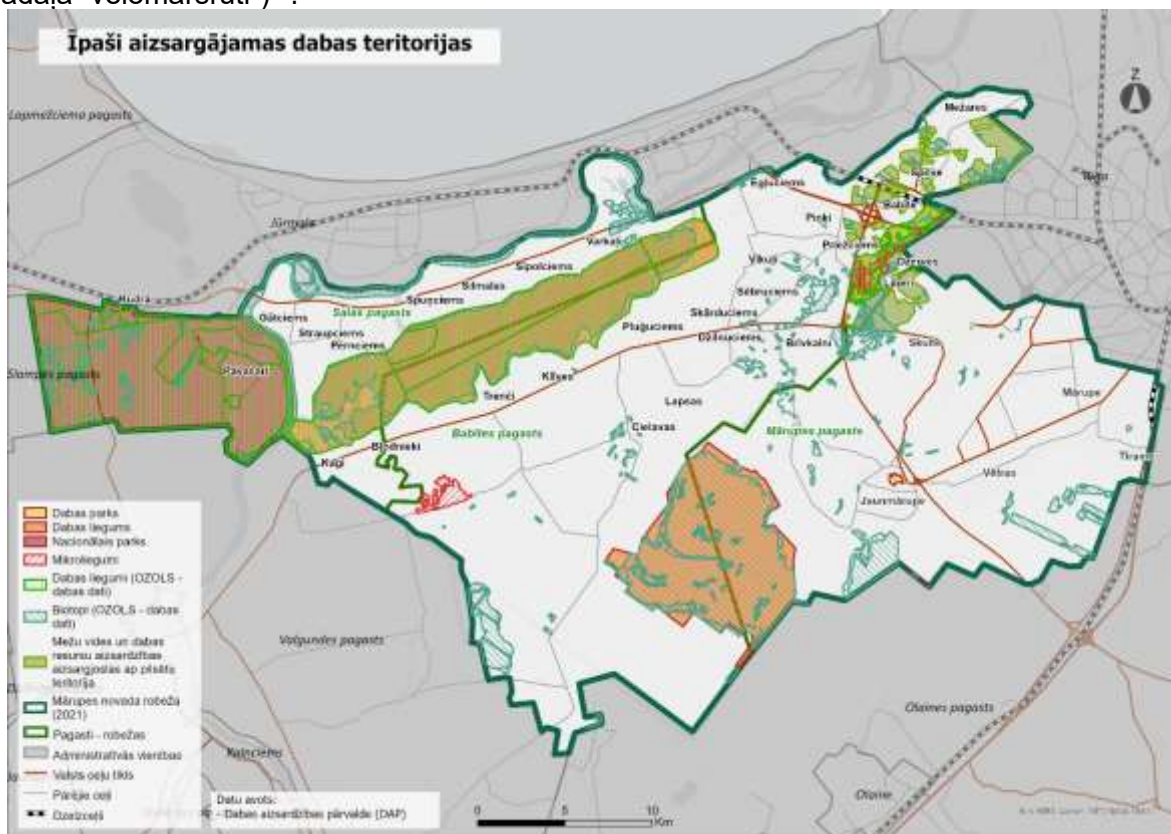
²² MK Nr.601. Ķemeru nacionālā parka individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi, 2016.

²³ Latvijas dabas fonds, «Dabas lieguma "Cenas tīrelis" dabas aizsardzības plāns,» Rīga, 2015.

²⁴ «Dabas lieguma "Babītes ezers" dabas aizsardzības plāns,» Rīga, 2009

²⁵ Babītes novada teritorijas plānojuma vides pārskats, Rīga, 2018 – 2020. gads

Dabas parks “Jaunmārupes dabas parks”. Jaunmārupē pie ūdenskrātuves “Pavasari” 2000.gadā izveidota vietējas nozīmes aizsargājama teritorija – Jaunmārupes dabas parks. Starp parku un blakus esošo ūdenskrātuvi ved izgaismota promenāde ar soliņiem, pie ūdenskrātuves labiekārtota pludmale. Parkā dabiski izveidojies taku tīkls, bet parka centrā ir laukums, kur senākos laikos notikušas zaļumballes. Parkā saglabājusies arī aleja, kas reiz vedusi uz netālu esošo Švarcekmuižu. Jaunmārupes dabas parka teritorija iekļauta vienīgajā Mārupes novada marķētajā velomaršrutā Nr.114 – “Dabas vērtību velomaršruts” (skatīt sadaļā “velomaršruti”)²⁶.

7. attēls. Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas Mārupes novadā

Novadā (Babītes novada teritorijā) ietilpst valsts nozīmes arhitektūras un arheoloģijas pieminekļi²⁷

Nosaukums	Atrašanās vieta	Vērtības grupa	Tipoloģijas grupa	Aizsardzības numurs
Piņķu Sv. Nikolaja luterāņu baznīca	Piņķi, Babītes pagasts	Valsts nozīmes	Arhitektūra	8485
Piņķu Sv. Annas luterāņu baznīca	pie Klīvēm, Babītes pagasts	Valsts nozīmes	Arhitektūra	8484
Baznīckalns - kulta vieta	pie Ausmām, Cīrulīšiem, Klučiem un Priežkalniem, Babītes pagasts	Valsts nozīmes	Arheoloģija	2081
Romu - Kalniņu apmetne	pie Romiem, Salas pagasts	Valsts nozīmes	Arheoloģija	2131
Nocietinājumu sistēma ar Plūgu skansti	pie Kalnciema šosejas, Babītes pagasts	Vietējas nozīmes	Arheoloģija	2082
Sīpolciema apmetne (Sīpolu kalns)	Sīpolciems, Salas pagasts	Vietējas nozīmes	Arheoloģija	2132
Švarcenieku muiža	Jaunmārupe, Mārupes pagasts	Vietējas nozīmes	Arhitektūra	9129

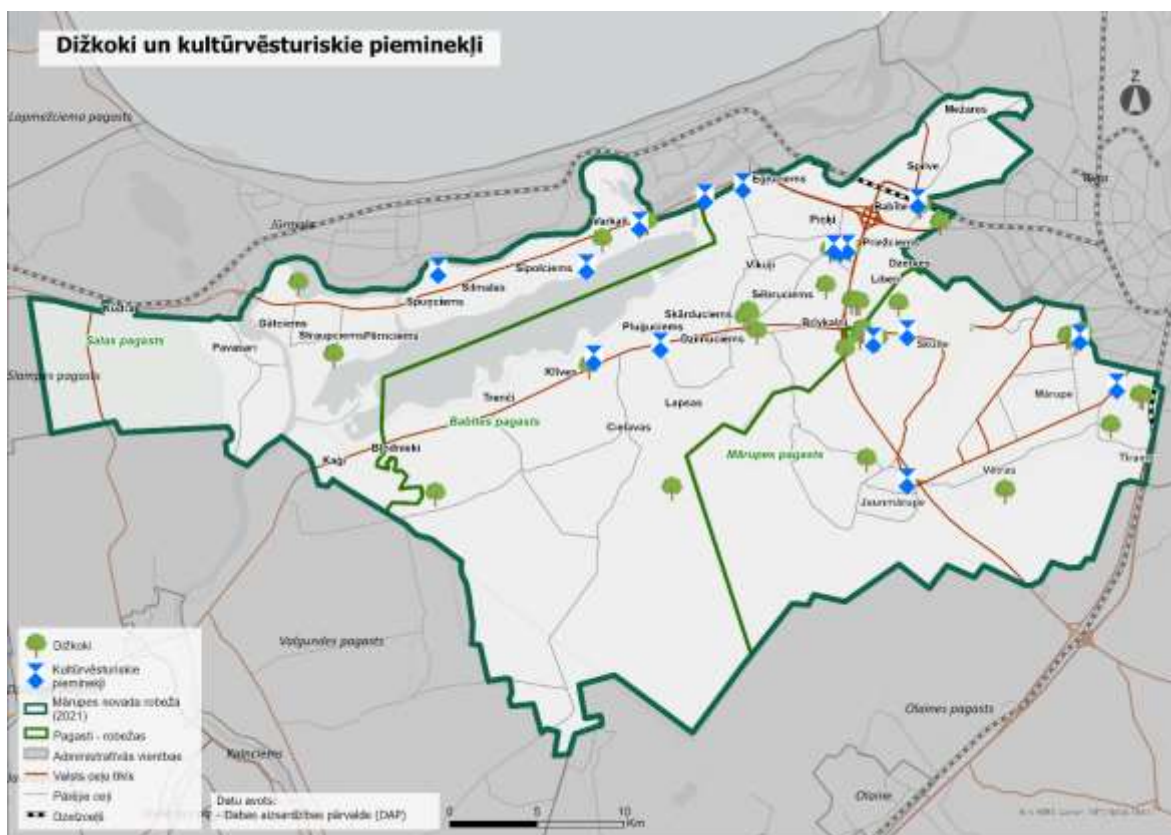
Pārējās nozīmīgās vietas. Mārupes vidusskolas vecākais korpuss bijis barona Rautenfelda medību pils, kurā jau no 1910. gada darbojas skola. Vēlāk tajā atradās arī novada valde. Tagad tas iekļauts

²⁶ Mārupe novada mājaslapa www.marupe.lv

²⁷ Babītes novada teritorijas plānojuma vides pārskats, RTGa, 2018 – 2020. gads

skolas kompleksā. No 2002. gada šajās telpās atrodas skolas muzejs. Mārupes novada domes un kultūras nama ēka ir 1936. gadā celta kā Aizsargu nams. Ēka iesvētīta kā pagastmāja 1942. gadā. Mazcenu kapos atrodas 1927. gadā liets zvans, kuram uzcelts jauns zvanu tornis blakus jaunuzceltajai kapličiai. Vienīgais novada teritorijā esošais muzejs ir biedrības „F. Candra Aviācijas tehnikas muzejs” Rīgas lidostas teritorijā izveidotais Aviācijas tehnikas muzejs, kas ir vienīgais Baltijā un viens no lielākajiem visā Eiropā²⁸.

Atbilstoši Dabas aizsardzības pārvaldes uzturētajai dabas datu pārvaldības sistēmai “Ozols”, Mārupes novada teritorijā uz 01.07.2021. atrodas zemāk tabulā norādītie dižkoki²⁹.

8. attēls. Dižkoki un kultūrvēsturiskie pieminekļi

Novadā (Babītes novadā) atrodas trīs mežu teritorijas ar speciālu aizsargājamo statusu: - Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastes aizsargjoslas meži; - Mežu aizsargjosla ap Rīgas pilsētu; - Rekreācijas mežs "Ziemassvētku kauju vietas" (daļa)³⁰.

Rīgas Jūras līča piekrastes aizsargjoslas meži. Babītes pagasta teritorijā esošie meži posmā starp Lielupi un valsts autoceļu A10 Rīga – Ventspils ietilpst Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastes aizsargjoslas ierobežotās saimnieciskās darbības joslā līdz 5 kilometru platumā, kas tiek noteikta, saskaņā ar Aizsargjoslu likuma 6. panta pirmo daļu, ņemot vērā dabiskos apstākļus. Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastes aizsargjosla izveidota, lai samazinātu piesārņojuma ietekmi uz Baltijas jūru, saglabātu meža aizsargfunkcijas, novērstu erozijas procesu attīstību, aizsargātu piekrastes ainavas, nodrošinātu piekrastes dabas resursu, arī atpūtai un tūrismam nepieciešamo resursu un citu sabiedrībai nozīmīgu teritoriju, saglabāšanu un aizsardzību, to līdzsvarotu un ilgstošu izmantošanu²⁷.

Mežu aizsargjosla ap Rīgas pilsētu. Babītes pagasta teritorijā ietilpstošā Kleistu meža daļa, Beberbeķu dabas parks, kā arī senās meža joslas starp Piņķiem un Mežārēm veido Rīgas pilsētas meža aizsargjoslu. Mežu aizsargjoslas ap pilsētām tiek noteiktas, lai nodrošinātu pilsētu iedzīvotājiem atpūtai un veselības uzlabošanai nepieciešamos apstākļus, kā arī lai samazinātu vai kompensētu pilsētu negatīvo ietekmi uz vidi²⁷.

²⁸ Mārupes novada teritorijas plānojums 2014.-2026. gadam

²⁹ Dati no datu bāzes īpaši aizsargājamie un retie koki, www.daba.gov.lv

³⁰ Babītes novada teritorijas plānojuma Paskaidrojumu raksta, Piņķi, 20191. Pielikums. Dabas elementu telpiskās struktūras un vērtības.

Rekreācijas mežs “Ziemassvētku kauju vietas”. Babītes novada rietumu daļā esošie meži ietilpst rekreācijas meža “Ziemassvētku kauju vietas” teritorijā, kas izveidota, lai saglabātu nozīmīgas kultūrvēsturiskas izziņas liecības no Pirmā pasaules kara laika - ierakumus, nocietinājumu būves, zemnīcu vietas, artilērijas bateriju atrašanās vietas, frontes ceļu vietas. Rekreācijas mežs „Ziemassvētku kauju vietas”, pēc aizsardzības nozīmes un meža apsaimniekošanas un izmantošanas kārtības iedalāmas divās zonās – aizsardzības zonā un neitrālajā zonā. Babītes novada teritorijā atrodas meži un Ziemassvētku kauju vietas, kas ietilpst neitrālajā zonā, kurā vēsturiskās liecības vēl nav pilnībā identificētas³¹.

Ainavu telpas. Mārupes novadā ainavas daudzveidību pamatā nosaka vairākas lielās dabas veidotās telpiskās struktūras – Lielupe un Babītes ezers, Kalnciema-Nordeķu kāpu grēda, Piejūras zemienes smilšainie cilmieži un lielais mitrzemju īpatsvars, kā arī augsto purvu teritorijas, kas atrodas novada ziemeļaustrumu daļā (Babītes novada teritorijā) un dienvidu daļā (Mārupes novada teritorijā). Cilvēka darbības rezultātā Mārupes novada dabas ainava daudzviet ir pārveidota un pielāgota cilvēka vajadzībām, veidojot pārsvarā mazstāvu apdzīvoto vietu ainavas, par ko liecina novada ciemu skaits, bet pakalpojumu centros parādās arī daudzstāvu apbūve. Līdz ar to cilvēka ilgstošas mijiedarbības rezultātā novadā ir liela ainavu daudzveidība, sākot ar stipri pārveidotām ainavām, kas atrodas tuvāk galvaspilsētai Rīga, veidojot savrupmāju apbūves teritorijas – Urbānu ciemu ainavas, transporta koridoru ainavas. Mārupes novada dienvidaustrumu daļā ir relatīvi mazskartas ainavas – purvaines un mežu ainavu telpas.

Jāpiebilst, ka Babītes novada pašvaldība 2016. gadā izstrādājusi Ainavu struktūras tematisko plānojumu Babītes novadā definējot 11 ainavu tipus un 45 ainavu telpas³², kas izdalītas izvērtējot ainavas raksturu (no ainavas funkciju un formu viedokļa) un to veidošanās vēsturi, mūsdienu ainavas veidošanās procesus un tendences.

Kopsavilkums, priekšlikumi

Ņemot vērā Mārupes, Babītes, Salas pagastu apvienošanas jaunais Mārupes novads ir ieguvis bioloģisko daudzveidīgu un kultūrvēsturisko telpu.

Izstrādājot novada plānošanas dokumentus ir jāņem vērā, Jaunizveidojamā novada bioloģiskā daudzveidība un teritorijas, kurās ir izvietojušās (Natura 2000) teritorijas - daļa Ķemeru nacionālā parka ĪADT, dabas lieguma „Cenu tīrelis” teritorijas daļa, dabas lieguma “Babītes ezers” teritorija, dabas parks “Beberbeķu dabas parks”. Novada teritorijā ir 14 mikroliegumi meža biotopiem (13 mikroliegumi skuju koku mežam un viens – slapjam melnhalkšņu mežam) un 4 mikroliegumi putniem (trīs mikroliegumi meža balodim un viens – ūpim), kā arī viens mikroliegums augam – lēzeļa liparei. Vietējas nozīmes aizsargājama dabas teritorijas “Jaunmārupes dabas parks”. Aizsargājams kopš 1962. gada ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis “Krāču kalni”. Ar sausiem priežu mežiem klāta iekšzemes kāpu virkne, kas iezīmē senās Baltijas jūras krastu. Kā arī jāņem vērā Mežu aizsargjosla ap Rīgas pilsētu un Ainavu tipi un ainavu telpas, kuras ir definētas tik Babītes pagasta teritorijā. Ņemot vērā bioloģisko daudzveidību un ĪADT īpatsvaru, plānojot pašvaldības budžetu ņemt vērā dažādu aizsardzības, informatīvu un teritoriju labiekārtošanas pasākums, bet samērojot to ar visu novada teritoriju.

Ainavu aspekts īpaši aktuāls Rīgas metropoles areālām un Baltijas jūras piekrastei. Ainavu pievilcība, unikālās kultūras un dabas vērtības, tiek nosauktas kā vienas no eksportspējīgām tūrisma teritorijām³³, kuras būtu nepieciešams turpināt sakārtot un attīstīt. Apskatot, plānošanas dokumentu pārskatus, kā būtiskākais tiks minēts, ka tūrisma infrastruktūras kapacitāte un kvalitāte ir nepietiekama, kas būtu arī jāsakārto.

Ņemot vērā, ka Babītes novada pašvaldība 2016. gadā izstrādājusi Ainavu struktūras tematisko plānojumu, lai arī turpmāk varētu izmantot šo plānošanas dokumentu. Bet ir nepieciešams aktualizēt ainavu struktūras tematisko plānojumu visam novadam. Aktualizējot un jāņem vērā apkaimju dalījums (priekšlikums apkaimju dalījumam sniegts izstrādātajā – “Mārupes novada demogrāfijas tendences un atdzīvojuma struktūra” ziņojumā, 2021) un Tūrisma attīstības politikas rīcības plāns 2021.–2027. gadam, kur tiek minēts, ka tūrisma nozares eksporta veicināšanu un tā nodrošināšanu var veicināt noteikti tūrisma veidi. Mārupes novadam tie varētu būt tūrisma objekti augstāku pievienoto vērtību – darījumu tūrisms (kas ietver arī kvalitatīvu ainavu) (ar fokuss uz starptautiskiem pasākumiem); tīklveida tūrisma nišu attīstīšanu,

³¹ Babītes novada teritorijas plānojuma Paskaidrojumu raksta 1. Pielikums “Dabas elementu telpiskās struktūras un vērtības”

³² Ainavu struktūras tematiskais plānojums. Vides risinājumu institūts, 2016

³³ RPR Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas 2014.-2030. gadam, Piekraste Latvijas tūrisma attīstības pamatnostādņēs 2014.-2020.gadam, Tūrisma attīstības politikas rīcības plānā 2021.–2027. gadam

piemēram, putnu vērošana, kas ietver IADT ainavu teritorijas, makšķerēšana vai kultūras tūrisma attīstību, rekreācijas un atpūtas iespējas, ko var piedāvāt ārpus tradicionālās tūrisma sezonas.

Rekreācijas teritorijas un kultūrvēsturiskais mantojums

Rekreācijas teritorijas ir teritorijas, kuru izmantošana saistīta ar rekreāciju, sportu, tūrisma vai kvalitatīvas vides nodrošināšanu un ietver ar rekreāciju saistītās ēkas un būves. Rekreācijas teritorijas var ietvert kultūrvēsturiskas vietas un būves. Lai pilnvērtīgi veidotu rekreācijas teritorijas, ņemot vērā apkārtējās vides faktorus, var izmantot ekosistēmu principus. Ekosistēmas ir dzīvo organismu un nedzīvo dabas elementu kopums, kas mijiedarbojas, kopā veidojot vienotu sistēmu. Ekosistēmas nosaka mūsu dzīves vidi un iespējas tajā pastāvēt. Ekosistēmas ir tās, kuras nodrošina plašu pakalpojumu klāstu, bez kuriem cilvēks nevarētu iztikt. Ekosistēmu sniegtos resursus mēs izmantojam atpūšoties, izglītojoties un kaut vai vienkārši elpojot gaisu, kas mums ir visapkārt. Tie veido arī mūsu apkārtnes kultūras, vēstures, sociālo un ekonomisko pamatu. Ekosistēmas sasista un regulē cilvēkam un citām dzīvajām radībām svarīgus procesus un rada visu dzīvei uz zemes nepieciešamo³⁴.

Ekosistēmas cilvēkam sniedz plašu pakalpojumu klāstu, kurus var iedalīt 3 lielās grupās: Apgādes jeb nodrošinājuma pakalpojumi, Regulējošie un atbalsta pakalpojumi, Kultūras jeb nemateriālie pakalpojumi.

Tabulā, izmantojot LIFE+ programmas "Vides politika un pārvaldība" projekta LIFE13 ENV/LV/000839 "Ekosistēmu un to sniegto pakalpojumu novērtējuma pieejas pielietojums dabas daudzveidības aizsardzībā un pārvaldībā", ekosistēmu pakalpojumu matricu – tabulā tika identificēts

Apgādes jeb nodrošinājuma pakalpojumi

			Mārupes novadā (Mārupes, Babītes, Salas pagasts) – raksturojošie faktori	Piezīmes - attīstībai
	Pārtika	Ekosistēmas nodrošina nosacījumus, lai cilvēki spētu izaudzēt pārtiku	No novada kopējās teritorijas 17% aizņem lauksaimniecības zemes. Daļa no zemēm tiek izmantotas lauksaimniecībai – dārzu, krūmāju audzēšanai utt. Nodrošinot lauksaimniecības/dārzkopības produkcija tuvējiem noieta tirgiem (Rīga un Pierīga).	Izstrādājot plānošanas dokumentētus – jāņem vērā samērīguma princips – starp lauksaimniecības zemēm un plānotajām apbūves zemēm
	Izejvielas	Ekosistēmas nodrošina celtniecības materiālu un degvielu dažādību, tostarp koksni, biodegvielu utt.	SIA "Rīgas Meži" kopējā zemju fons ir aptuveni 26%, 2013. gadā uzsākusī koksnes pārstrādi. SIA "Zaļā Mārupe" izbūvējusi biogāzes un dabasgāzes koģenerācijas stacijas. Tās ļaus uzņēmumam uzlabot ražošanas efektivitāti, samazināt siltuma ražošanas izmaksas un gūt papildus ienākumus no elektrības ražošanas. Kūdras ieguve Bīriņu purvā. u.c.	Izstrādājot plānošanas dokumentētus – jāņem vērā.
	Saldūdens	Ekosistēmām ir būtiska nozīme pasaules hidroloģiskajā ciklā, jo tie regulē ūdens plūsmu un attīrīšanu	Babītes ezers, Lielupe kā lielākās saldūdens krājumi novadā. Babītes ezers iekļauts Natura 2000. Pēc hidrogrāfiskā iedalījuma gandrīz viss Mārupes novada ūdensteces un ūdenstilpes ietilpst Lielupes upju baseina apgabalā – nodrošinot ūdens pieejamību.	Izstrādājot plānošanas dokumentētus – jāņem vērā.
	Ārstniecības resursi	Ekosistēmas un bioloģiskā daudzveidība nodrošina daudzus augus, ko izmanto farmācijas nozarē zāļu izgatavošanai	Cenas, Bieriņu un Medemu purvs. Lavandu lauki "Mētrās" – iegūtos augus izmantojot kosmetoloģijā.	Izstrādājot plānošanas dokumentētus – šis virziens būtu jāattīsta, kopā ar rekreācijas objektiem.

Regulējošie un atbalsta pakalpojumi

³⁴ LIFE+ programmas "Vides politika un pārvaldība" projekts LIFE13 ENV/LV/000839 "Ekosistēmu un to sniegto pakalpojumu novērtējuma pieejas pielietojums dabas daudzveidības aizsardzībā un pārvaldībā"

	Klimats un gaisa kvalitāte	Kokiem un citiem augiem ir svarīga loma gaisa kvalitātes regulēšanā, neitralizējot cilvēku radīto piesārņojumu atmosfērā	Smaku/ trokšņu/ vizuāli nepievilcīgu skatu ietekmes mazināšana – veidojot zaļos koridorus gar galvenajiem autoceļiem (A5) Temperatūras un mitruma regulēšana, ieskaitot ventilāciju un transpirāciju.	
	Katastrofu novēršana	Ekosistēmas un dzīvnieku organismi aizsargā no plūdi, vētru, zemes nogrūvumu u.c. draudiem. Piemēram, mitrāji var uzsūkt lietusgāzu radīto ūdeni, koki var stabilizēt nogāzes	Lielupes palieņu pļavas, purvi.	Izstrādājot plānošanas dokumentētus – jāņem vērā īstenojot klimatneitralitātes pasākumus
	Erozijas novēršana un augsnes auglības saglabāšana	Augsnes segums būtiski novērš iespējamo augsnes erozijas procesu. Augsnes auglība ir svarīga augu augšanai, lai tos varētu apgādāt ar vajadzīgajām barības vielām	Mārupes novadam nav būtiski, bet ir novērojamas velna slotas.	Izstrādājot plānošanas dokumentētus – jāņem vērā īstenojot klimatneitralitātes pasākumus
	Dzīvotnes sugām	Dzīvotnes jeb biotopi nodrošina visu, kas augam vai dzīvniekam nepieciešams izdzīvošanai – pārtiku, ūdeni utt.	Apvienojoties novadiem, novadi ir ieguvuši bagātāku dabas daudzveidību.	Izstrādājot plānošanas dokumentētus – jāņem vērā.
	Ģenētiskās daudzveidības uzturēšana	Ģenētiskā daudzveidība ir gēnu un sugu populāciju dažādība. Tā atšķir dažādas sugas un šķirnes vienu no otras, tādējādi nodrošinot pamatu vietējām sugām un šķirnēm	Apvienojoties novadiem, novadi ir ieguvuši bagātāku dabas daudzveidību.	Izstrādājot plānošanas dokumentētus – jāņem vērā.

Kultūras jeb nemateriālie pakalpojumi³⁵

	Atpūta, garīgās un fiziskās veselības veicināšana	Zaļajām zonām ir būtiska loma cilvēku garīgās un fiziskās veselības saglabāšanā	Jaunmārupes dabas parks – kā rekreācijas vieta, Cenas tīreļa dabas taka – kā izglītojoša rekreācijas vieta u.c. teritorijas.	Izstrādājot plānošanas dokumentētus, būtu jāņem vērā citu zaļo teritoriju, piemēram, Bierīņu un Medemu purvi
	Tūrisms	Ekosistēmām un bioloģiskai daudzveidībai ir nozīmīga loma tūrismā. Kultūras un ekotūrisms var arī izglītēt cilvēkus par bioloģiskās daudzveidības nozīmi	Cenas tīrelis. Annas koku skola. u.c.	Izstrādājot plānošanas dokumentētus – ir nepieciešams apzināt šīs terārijas.
	Estētiskā iedvesma	Bioloģiskā daudzveidība, ekosistēmas un dabas ainavas ir iedvesmas avots mākslā, kultūrā un zinātnē	Piņķu Sv. Annas luterāņu baznīca, Piņķu Sv. Nikolaja luterāņu baznīca – kultūrtelpa; Cenas tīrelis, Ķemeru nacionālais parks, Lielupes palieņu pļavas - ekosistēmas un dabas ainava, iedvesma, zinātnē. u.c.	Izstrādājot plānošanas dokumentētus – jāņem vērā īstenojot un attīstot rekreācijas teritorijas

Mārupes novadā, kas ietver Mārupes pagastu, Babītes pagastu un Salas pagastu ir sastopami visi ekosistēmu pakalpojumu grupas. Izvērtējot Babītes novada vēsturisko elementus, dabas telpiskās struktūras un mūsdienu rekreācijas vērtības, tika izstrādātas rekomendācijas ainavu un to vietu vērtību tālākai veidošanai. Tajās iekļautas, piemēram, jauna dabas aizsardzības plāna izstrāde Beberbeķu dabas parkam, polderu renaturalizācijas iespēju izvērtēšana, kultūras pieminekļu (Romu-Kalniņu apmetne, Annas baznīca, Baznīckalns, Babītes pilskalns, Plūģu skanst, Sīpolciema apmetne); individuālo aizsargjoslu izstrāde; ainavu vizuālo vērtību uzturēšana un pilnveidošana; publisku rekreācijas vietu ierīkošana; teritoriju

³⁵ LIFE+ programmas "Vides politika un pārvaldība" projekts LIFE13 ENV/LV/000839 "Ekosistēmu un to sniegto pakalpojumu novērtējuma pieejas pielietojums dabas daudzveidības aizsardzībā un pārvaldībā"

attīstības plānošana saskaņā ar kultūrvēsturiskajām vērtībām; vēsturisko elementu inventarizācija un izpēte; ūdenstilpju apsaimniekošanas plāna izstrāde; dabas vērtību izpēte; karadarbības vietu izpēte; polderu vēstures muzeja izveide; kultūrvēsturisko pieminekļu sakopšana un statusa piešķiršana; informācijas standu izvietošana.

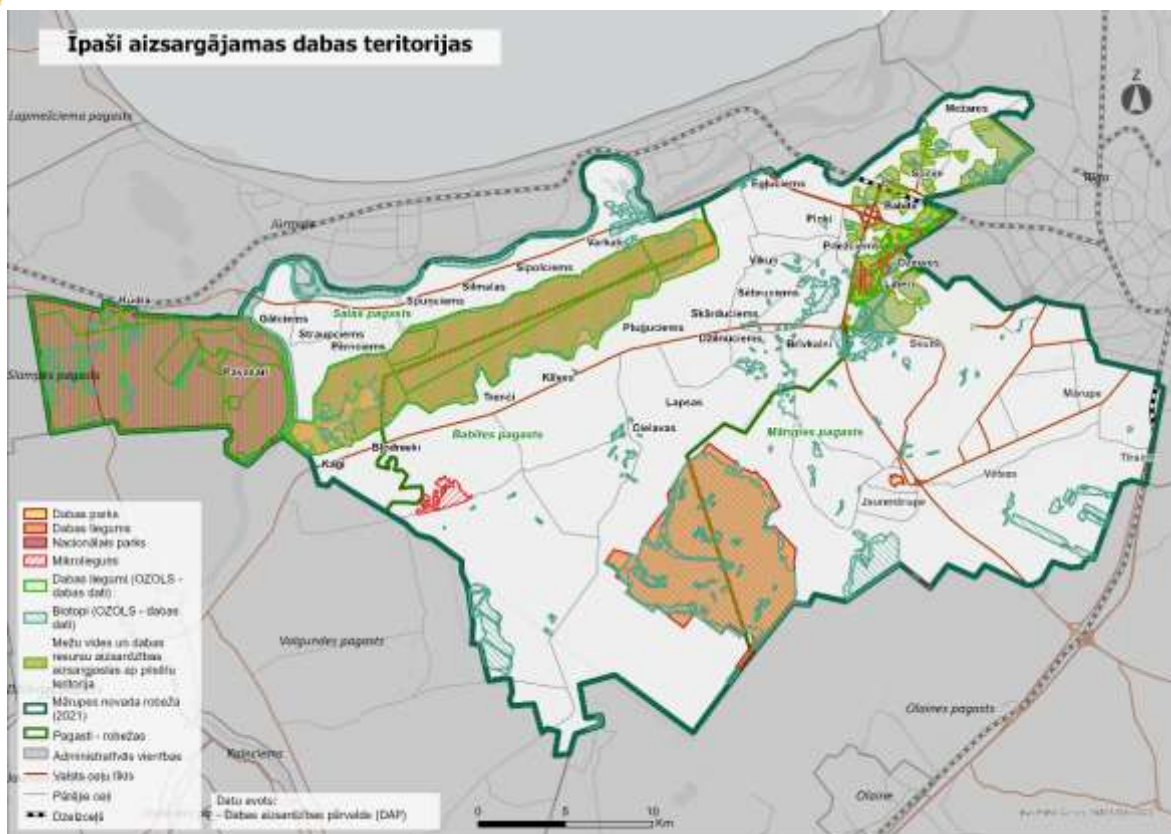
Mārupes novada nozīmīgākais "dabas kapitāls jeb resurss" ir mežu un purvu teritorijas. Daļu Mārupes novada teritorijas aizņem Rīgas pilsētas meži, kuru apsaimniekošanas mērķos ir saglabāt dabisko mežu biotopus, reto un aizsargājamo sugu biotopus, kā arī nodrošināt iedzīvotājiem rekreācijas iespējas. Plānojot perspektīvā mežu teritoriju izmantošanu rekreācijas, organizētā tūrisma attīstībai, noteicošais faktors ir meža ainavas saglabāšana. Mežu teritorijas paredzēts saglabāt neskartas, nav paredzēta apbūve. Meži ir saglabājami un pieejami sabiedrībai, bet, lai nodrošinātu cilvēku organizētu kustību atsevišķās mežiem tuvējās teritorijās, būtu nepieciešams sakārtot infrastruktūru un paredzēt izvietot atpūtas objektus, kas ietver, dabas izziņas un pastigu takas u.c. aktivitātes. Daļa purvu teritoriju ir IADT, kas iekļautas NATURA 2000 teritorijās. Purvu teritorijas, kā piemēram, Medempurvs, atsaucoties uz J.Smaļinska 2015. gada izpēti, Medema purva attīstība ir iespējama – pirmkārt, to sadalot dažādas nozīmes zonās, labiekārtojot rekreācijai paredzētās teritorijas, ar dažādiem dabas un vēstures izziņai un veselīgam dzīvesveidam paredzētiem materiāliem veidojot interesantus tūrisma/izziņas/aktivitāšu maršrūtus, gan aktīvai un gan pasīvai atpūtai dabā.

Mārupes novadā (Mārupes, Babītes un Salas pagastos) ir ES aizsargājami biotopi. Biotops jeb dzīvotne ir vides elementu kopums, kas nodrošina specifiskus dzīves apstākļus noteiktām, tieši tam raksturīgām augu un dzīvnieku sugām. Tā ir dabiska, apdzīvota vide, kurā dzīvi organismi spēj vairoties, augt un pastāvēt³⁶. Ne visi biotopi ir aizsargājami, tomēr, pārsvarā, izmantojot terminu "biotops", tas tiek attiecināts tieši uz aizsargājamām dzīvotnēm. Aizsargājami biotopi ietver īpaši aizsargājamās dabas teritorijas un mikroliegumus, uzliekot dažādas formas noteiktus aizliegumus un ierobežojumus, dabas aizsardzības pasākumus un attīstības plānošanu, kā arī biotopu aktīvu, mērķtiecīgu atjaunošanu, apsaimniekošanu vai izveidošanu vietās, kur tas izzudis vai iznīcināts.

Mārupes novadā (Mārupes, Babītes un Salas pagastos), pamatojoties uz Dabas aizsardzības pārvaldes datu pārvaldības sistēmā "Ozols" pieejamo informāciju, ir reģistrēti 418 biotopi, kuri ir ietverti IADT teritorijās, daļa atrodas pašvaldības īpašumā un daļa ir privātīpašnieku īpašumos. Privātīpašnieki apsaimniekojot biotopu var pieteikties Lauku atbalsta dienesta platību maksājumiem. Turpmāk apsaimniekojot biotopus jāņem vērā NAT-PROGRAMME projekta ekspertu sagatavotās ES nozīmes biotopu aizsardzības un apsaimniekošanas vadlīnijas³⁷. Veicot īpaši aizsargājamo biotopu un sugu dzīvotņu atjaunošanu un apsaimniekošanu īpaši aizsargājamās dabas teritorijās un mikroliegumos, jāreķinās, ka daudzas darbības ir jāsaskaņo ar atbildīgajām valsts institūcijām. Plaša mēroga biotopu atjaunošanai var būt nepieciešams ietekme uz vidi novērtējums, un plānošanā tam jāatvēl papildus laiks un finansējums. Latvijas teritorijā īpaši aizsargājamo dabas teritoriju robežās paredz īpašus nosacījumus, kurus būtu jāskaidro pašvaldībām, kā arī zemju īpašniekiem, kuru īpašumos atrodas IADT, mikroliegumi, biotopi.

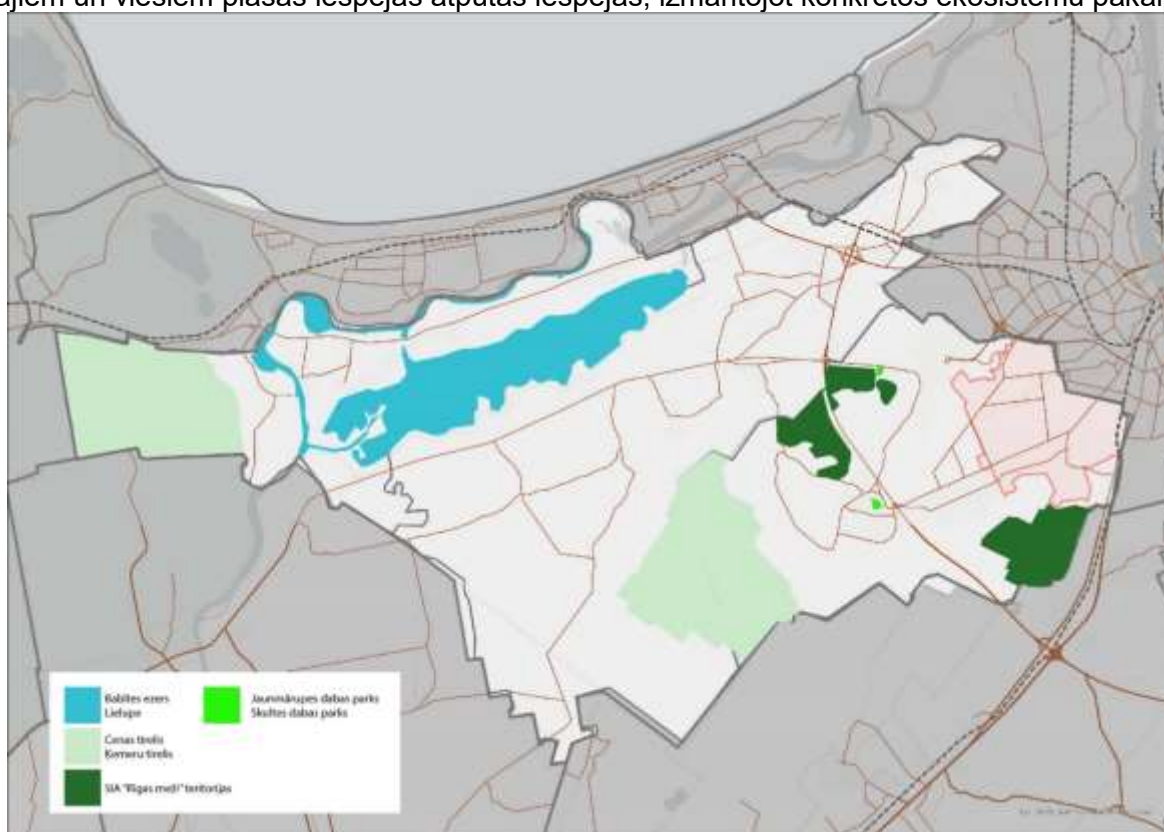
³⁶ <https://www.daba.gov.lv/lv/aizsargajamie-biotopi>

³⁷ Aizsargājamo biotopu saglabāšanas vadlīnijas Latvijā https://natprogramme.daba.gov.lv/public/lat/publikacijas_un_dokumenti/#parskati

9.attēls Nr.ĪADT

Saglabājot ainavas kvalitāti un pievilcību, kā arī veicot apzinātas darbības vides un dabas saglabāšanā, pastāv priekšrocība kļūt par dabas daudzveidības ziņā attīstītu novadu, piedāvājot novada iedzīvotājiem un viesiem plašas iespējas atpūtas iespējas, izmantojot konkrētos ekosistēmu pakalpojumus.

10. attēls. Jaunizveidotā Mārupes novada ekosistēmas

Attēlā Nr.____ atspoguļotas lielākās jaunizveidotā Mārupes novada ekosistēmas, kas nākotnē būtu attīstāmās kā tūrisma teritorijas. Jau dotajā brīdī novadā ir noslēgts sadarbības līgums ar SIA "Rīgas meži",

kas paredz apsaimniekot vairākas teritorijas novadā, ar tālāku mērķi labiekārtot tās un piedāvāt kā atpūtas teritorijas iedzīvotājiem un viesiem. Ekosistēmu pakalpojumus Mārupes novadā var attīstīt un to identificē ___ tabula, kurā identificēti Mārupes novada ekosistēmu pakalpojumu sniedzēji un guvēji. Līdz ar Rīgas tuvumu galvenokārt, viens no ekosistēmu pakalpojumiem varētu būt Apgādes jeb nodrošinājuma pakalpojumi un Kultūras jeb nemateriālie pakalpojumi. Sniedzot, dabas, kultūras pakalpojumus, kas ietver skaistumu, iedvesmu un atpūtu, kas veicina mūsu garīgo labklājību, lauku ainavas, tās estētisko kvalitāti un kultūras mantojums, atpūtas, tūrisma iespēju un dzīves kvalitātes nodrošināšanā. Novadā esošo ekosistēmu pakalpojumus nepieciešams attīstīt, lai sabiedrībai skaidrotu dabas ilgtspējības un saudzīgas izmantošanas ieguvumus ilgtermiņā. Attīstot šīs teritorijas ir jāapzinās to attīstība ilgtermiņā, lai saglabātu dabas biodaudzveidību, atpūtas iespējas un dzīves vides uzlabošanu ekoloģiskā vidē. Lai veicinātu vides daudzveidības saglabāšanu, nepieciešama sabiedrības informēšana un iesaiste, jo bieži vien privātīpašumos atrodas dabas objekti, kas nepilnīgas saimniekošanas rezultātā mēdz aiziet bojā. Jāteic, ka sabiedrība ar gadiem kļūst izglītotāka vides un ekosistēmu jautājumos, un sadarbojoties ar pašvaldībām, ļauj interesentiem piekļūt dabas objektiem savos īpašumos, attiecīgi labiekārtojot apkārtni. Protams, neizpaliek viedoklis, ka dabas objekti būtu jāapsaimnieko tikai pašvaldībām, attiecīgi veidojot labiekārtojuma elementus ap tiem.

Lai pašvaldība varētu apsaimniekot ekosistēmas savā teritorijā, nepieciešami saistošie noteikumi vai pat Dabas aizsardzības plāni īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, kas nosaka teritorijas apsaimniekošanas vadlīnijas, ar mērķi attīstīt pakalpojumus, piesaistot novada iedzīvotājus un viesus, veicinot atpūtas pakalpojumu veidošanos konkrēto teritoriju apkārtnē.

Lai veiksmīgi attīstītu ekosistēmas un to pakalpojumus, pašvaldībai būtu skaidri jānosaka: nosacījumi derīgo izraksteņu ieguvei, zaļo un rekreācijas teritoriju plānojums, rekreācijas teritorijas, noteiktas tūrisma uzņēmējdarbības zonas, kas paredzētas tikai ekosistēmu pakalpojumu attīstībai ilgtermiņā.

Mārupes novadā ir vairākas vietas, kas pamazām tiek attīstītas kā ekosistēmas, piemēram, Skultes un Jaunmārupes dabas parku teritorijas, kuru attīstībā tiek ieguldīti pašvaldības līdzekļi. Šo un citu teritoriju attīstību nepieciešams vērst pamatā uz vietējiem iedzīvotājiem, jo novada iedzīvotāju skaits ir pietiekami liels, lai piedāvātu viņiem pilnvērtīgu atpūtu novadā un sekmētu nozares attīstību. 2019.gadā apstiprinātie un uzsākti īstenot Eiropas Savienības līdzfinansētie projekti 1. projekts „Piņķu ūdenskrātuves labiekārtošana”, projekta mērķis ir veicināt tūrisma rekreācijas un atpūtas iespējas Babītes novada iedzīvotājiem un viesiem.

Kopsavilkums, priekšlikumi

Dabas kapitālu veido ekosistēmu (jūra, mežs, agro u.c.) elementu kopums, kas rada un uztur cilvēces eksistencei nepieciešamus dabas resursus un ekosistēmu pakalpojumus. Ekosistēmu pakalpojumos ietilpst pārtikas apgāde, ūdens, gaisa un klimata regulēšana, augsnes auglības saglabāšana, barības vielu aprīte, dabas sniegtās estētiskās un kultūras vērtības u.tml. Samazinoties šiem dabas kapitāliem, samazinās arī cilvēku izdzīvošanai un dzīves kvalitātei būtisko resursu un pakalpojumu pieejamība, līdz ar to Mārupes novadam, ievērojot ekosistēmas principus:

- Saglabājot bioloģisko daudzveidību, neveicinot dabas resursu noplicināšanu, bet gan atjaunošanu;
- Apzināt ekosistēmu pakalpojuma vērtības Mārupes novadā, izglītēt sabiedrību, veidojot kopienas kopīgo identitāti;
- Ņemot vērā Mārupes novada iedzīvotāju demogrāfiskajām tendencēm un Rīgas tuvumu, mazināt iespējamās apdraudējumus un saglabāt dabas daudzveidību, mobilizējot sabiedrību un veicinot cilvēku līdzdalību ekosistēmu saglabāšanā, kā viens no principiem, izglītēt sabiedrību ilgtspējīga dzīvesveida nodrošināšanā;
- Izstrādāt ekosistēmu pakalpojumu pētījumu, sadarbībā ar augstskolām.

Vides kvalitāte

Cilvēku veselība un labjutība ir cieši saistītas ar vides stāvokli. Kvalitatīva vide nodrošina pamatvajadzības — tīru gaisu un ūdeni, auglīgu zemi pārtikas ražošanai un enerģiju un izejvielas ražošanai. Zaļā infrastruktūra palīdz arī regulēt klimatu un novērst plūdus. Piekļuve zaļajai, ekoloģiski tīrai videi un ūdens platībām arī sniedz būtiskas atpūtas iespējas un veicina labjutību³⁸.

Gaisa kvalitāte

Gaisa kvalitāte ir viens no svarīgākajiem dzīves kvalitātes faktoriem. Gaisa kvalitāti raksturo galvenie piesārņojošo vielu rādītāji (indikatori) normatīvajos aktos noteiktas robežvērtības vairākām vielām vai parametriem, kuru paaugstinātā koncentrācija gaisā ietekmē cilvēku veselību, kā arī veģetāciju. Kā vieni no gaisa kvalitātes raksturojošiem indikatoriem ir smakas, vizuāli redzami putekļi u.c., kurus individuāli bieži vien ir grūti identificēt un normatīvie akti tās arī nereti nereglamentēt. Galvenie gaisa piesārņojuma smalko daļiņu avoti Latvijā ir mājāsaimniecības un pakalpojumu sektors (mazie uzņēmumi, veikali u.c. pakalpojumu sniedzēji), kur emisijas rodas no biomasas sadedzināšanas apkurei (59%), lielie enerģijas ražotāji (13%) transports (5%). Savukārt pilsētvidē smalkās daļiņas vairāk attiecināmas uz visa veida sadegšanas procesiem, t.sk. malkas un šķeldas dedzināšana, transporta izplūdes gāzes u.c., bet rupjo daļiņu (PM₁₀) emisijas visbiežāk saistītas ar riepu un asfalta seguma nodilumu, smiltis un augsnes daļiņām, būvniecības darbiem u.c. Parasti gaisa kvalitāti ietekmējošos avotus parasti klasificē kā mobilus (autotransports, dzelzceļa transports, aviācijas transports) vai stacionārus (siltuma ražošanas avoti, rūpnieciskie emisiju avoti, u.c.) gaisa piesārņojošus avotus.

Mārupes novadā, kuru veido Mārupes pagasts, Babītes pagasts un Salas pagasts, būtiskākie gaisa stacionārie piesārņojuma avoti ir siltumapgādes katlumājas, kā arī blīvi apdzīvotās vietās privātmājās izmantojot nepareizi ekspluatētas individuālās apkures iekārtas. Mārupes novadā centralizētā siltumapgāde tiek nodrošināta Mārupes pagasta - Tīraines, Mārupes un Skultes ciemos, ko nodrošina SIA Mārupes komunālie pakalpojumi. Mārupes pagastā siltumapgādi nodrošina 3 katlu mājas: Skultē, Skultes iela 12b (3,1 MW), Tīrainē Viršu iela 23 (3 MW), Mārupē, Liepkalnu iela 3 0,7 MW, kā kurināmo izmantojot dabas gāzi.

Babītes pagasta centralizētā siltumapgāde tiek nodrošināta Piņķu ciemā, ko nodrošina SIA "Babītes siltums". 2020. gadā tika izbūvēta pilnībā jauna un automatizēta katlu māja ar kopējo jaudu 4 MW. Pateicoties veiktajiem darbiem, ir samazināts katlumāju apkalpojošā personāla skaits par 4 cilvēkiem, uzstādīto jauno apkures katlu lietderības koeficients ir 95%³⁹. Katlumāja atrodas Jūrmalas ielā 13E, Piņķos. Siltumenerģijas izstrādei katlu mājā tiek izmantota dabas gāze un biomasas (kokskaidu granulas). Atsaucoties uz Gaisa piesārņojuma samazināšanas rīcības plānu 2020.-2030. gadam⁴⁰

Jāņem vērā, ka Mārupes novads robežojas ar Latvijas galvaspilsētu Rīgu, un lielāko uzņēmumu izvietojumu, kas var ietekmēt gaisa kvalitāti, kā piemēram ražošanas uzņēmumu tehnoloģiskās iekārtas, kā arī degvielas un ķīmisko vielu uzglabāšanas cisternas, kas emitē vidē gaistošos organiskos savienojumus. Jāņem vērā, ka Mārupes novada viens no būtiskākajiem gaisa kvalitātes ietekmējošiem faktoriem ir mobilie avoti. Novada teritoriju šķērso un sadala vairāki satiksmes koridori, t.sk. gaisa satiksmes koridors, kas ikdienā var radīt papildus gaisa piesārņojumus. Kaut arī Mārupes novads ir bez izteiktiem reljefiem, tomēr piesārņojumu līmenis dažādās teritorijas daļās var būt ļoti mainīgs, atkarībā no satiksmes kustības intensitātes un meteoroloģiskajiem apstākļiem. Līdz šim gaisa piesārņojuma monitorings un gaisa kvalitātes novērtējums saistībā ar autotransporta radīto piesārņojumu Mārupes novada teritorijā nav veikts. Autotransporta radītais piesārņojuma līmenis ir tieši proporcionāls satiksmes intensitātei. Galvenās autotransporta radītās emisijas ir NO_x, PM₁₀, PM_{2,5}, CO, SO₂, ogļūdeņraži. Balstoties uz satiksmes intensitātes izmaiņām, var veikt secinājumus par gaisa kvalitātes izmaiņām Mārupes novadā⁴¹.

Babītes novada daļa robežojas ar Priedaines teritoriju Jūrmalā, kurā ir paaugstināta smaku koncentrācija no notekūdeņu dūņu un tādu atkritumu apglabāšanas, uzglabāšanas vai kompostēšanas vietas. SIA "Rīgas ūdens" ir informējis Babītes novada pašvaldību par neatliekamajiem pasākumiem traucējošo smaku ierobežošanai Vārnukrogā, kā arī pasākumu plānu par tālākajām rīcībām, kas novērstu traucējošo smaku izplatību. Ir identificētas teritorijas, kurās būtu jānosaka jaunu smaku avotu ierobežojumi, lai nepastiprinātu summāro koncentrāciju.

³⁸ Eiropas vides aģentūra

³⁹ https://babitesiltums.lv/wp-content/uploads/2021/05/SIA_Babites_Siltums_Videja_termina_attistibas_strategija.pdf

⁴⁰ <https://likumi.lv/ta/id/314078-par-gaisa-piesarnojuma-samazinanas-ricibas-planu-2020-2030-gadam>

⁴¹ Babītes novada teritorijas plānojums

Kopsavilkums, priekšlikumi

Gaisa kvalitāte ir viens no svarīgākajiem dzīves kvalitātes faktoriem. Kā vieni no gaisa kvalitātes raksturojošiem indikatoriem ir smakas, vizuāli redzami putekļi. Mārupes novadā, kuru veido Mārupes pagasts, Babītes pagasts un Salas pagasts, būtiskākie gaisa stacionārie piesārņojuma avoti ir siltumapgādes katlumājas, kā arī blīvi apdzīvotās vietās privātmājās izmantojot nepareizi ekspluatētas individuālās apkures iekārtas un mobilie gaisa piesārņojuma avoti. Teritorijās, kur iespējama paaugstināta gaisa piesārņojuma koncentrācija no jau esošiem piesārņojuma avotiem (autotransports, dzelzceļš, aviācijas transports), ieteicams ierobežot jaunus stacionārus piesārņojuma avotus.

Plānošanas dokumentos un pašvaldības nolikumā jāatrunā gaisa kvalitātes, t.sk. smaku jautājums. Jāparedz civilajā aizsardzības plānā pasākumi gaisa piesārņojuma gadījumā, t.sk. pārrobežu gaisa piesārņojuma gadījumā. Sniegt priekšlikumus Rīgas gaisa kvalitātes uzlabošanas rīcības programmas izstrādes laikā.

Gaisa kvalitātes viens no uzlabošanas pasākumiem, ir veicināt novadā videi draudzīgu mobilitāti, plānojot transporta un satiksmes infrastruktūras pilnveidi, sadarbībā ar kaimiņu pašvaldībām un uzņēmējiem. Ierīkot jaunus veloceliņus un velojoslas, veicināt velonomas punkta izveidi.

Mobilitātes punktu izvedi un elektromobiļu publisko uzlādes punktu izveidi, veicināt bezizmešu transportlīdzekļu skaita palielināšanu.

Veicināt daudzdzīvokļu māju siltināšanu, privātmāju iedzīvotāju atteikšanos no akmeņogļu izmantošanas apkurē (iedzīvotājus izglītojot), pievēršot uzmanību atjaunojamo energoresursu tehnoloģijām (zemes dzīļu siltums, saules un vēja enerģijai).

Vides troksnis

Latvijas normatīvajos aktos troksnis ir definēts kā gaisa vidē nevēlamas, traucējošas visu veidu skaņas, kas rada diskomfortu, ietekmē dzirdi un traucē akustisko saziņu. Troksnis gaisā pārvietojas kā skaņas viļņi, tajā pat laikā šī trokšņa avoti var arī radīt kaitīgas vibrācijas, kas iedarbojas caur zemi un dažādām cietām vielām vai virsmām. Lai novērtētu dažādu vides trokšņa avotu radītā trokšņa kopējo iedarbību vai noteiktu vispārīgu vides trokšņa prognozi noteiktai teritorijai tiek izstrādātas trokšņa stratēģiskās kartes⁴².

Kā nozīmīgākie trokšņa avoti Mārupes novadā ir valsts nozīmes autoceļi - (A5 (Rīgas apvedceļš (Salaspils—Babīte)), A9 (Rīga (Skulte)—Liepāja)), A10 (Rīga—Ventspils)), A8 Rīga- Jelgava- Lietuvas robeža (Meitene), reģionālais autoceļš P101 (Kalnciems – Kūdra). Visnoslogotākais autoceļš Babītes novadā ir valsts galvenais autoceļš A10 posmos no Rīgas robežas līdz autoceļam A5 un no A5 līdz Jūrmalas pilsētai, līdz ar augsto satiksmes intensitāti, pieaug arī trokšņa līmenis, kas būtu jāņem vērā. Tāpat ļoti augsta intensitāte ir uz valsts galvenā autoceļa A5 posmā no A9 līdz A10 un posmā no A10 līdz Babītei.

Vēl viens no būtiskākajiem trokšņa avotiem ir dzelzceļa transports - dzelzceļa līnija Rīga – Tukums, pie dzelzceļa līnijas atrodas viens no Babītes pagasta ciemiem Babītes ciems, kas izvietojies abās dzelzceļa līnijas pusēs, un kurā atrodas dzelzceļa stacija “Babīte”. Apdzīvotā teritorija pakļauta trokšņa piesārņojumam. Attīstoties Spilves ciemam ir iezīmēta iespējamā “Piņķu” dzelzceļa stacijas atrašanās vieta. Perspektīvās dzelzceļa stacijas “Piņķi” ieceres, kas atrunāta Babītes pagasta teritorijas plānojumā 2008.-2020. gadam. Lai mazinātu iespējamo trokšņa piesārņojumu, kā arī saglabātu dabas pamatni, kā vienu no risinājumiem būtu jāizskata dzelzceļa pārvietošana pazemē.

Dzelzceļa līnija Rīga – Jelgava ir izveidojusies kā robežšķirtne starp vairākām administratīvajām teritorijām. Dzelzceļa līnijas Rīga – Jelgava posmā, kas šķērso Mārupes novadu ir viena dzelzceļa stacija “Tīraine”, nākotnes perspektīvā šeit tiek plānots izveidot mobilitātes punktu. Abās iepriekš pieminētajās dzelzceļa līnijās trokšņa piesārņojums saskaņā ar VAS “Latvijas dzelzceļš” izstrādāto stratēģisko trokšņu karti nav būtisks, jo vilcienu satiksmes intensitāte ne-pārsniedz 30 000 vilcienu sastāvus gadā⁴³. Attīstoties iedzīvotāju mobilitātei, veidojot jaunus mobilitātes punktus, provizoriski var pieaugt arī dzelzceļa satiksme, līdz ar to būtu jāizvērtē Trokšņa slāpēšanas iespējas.

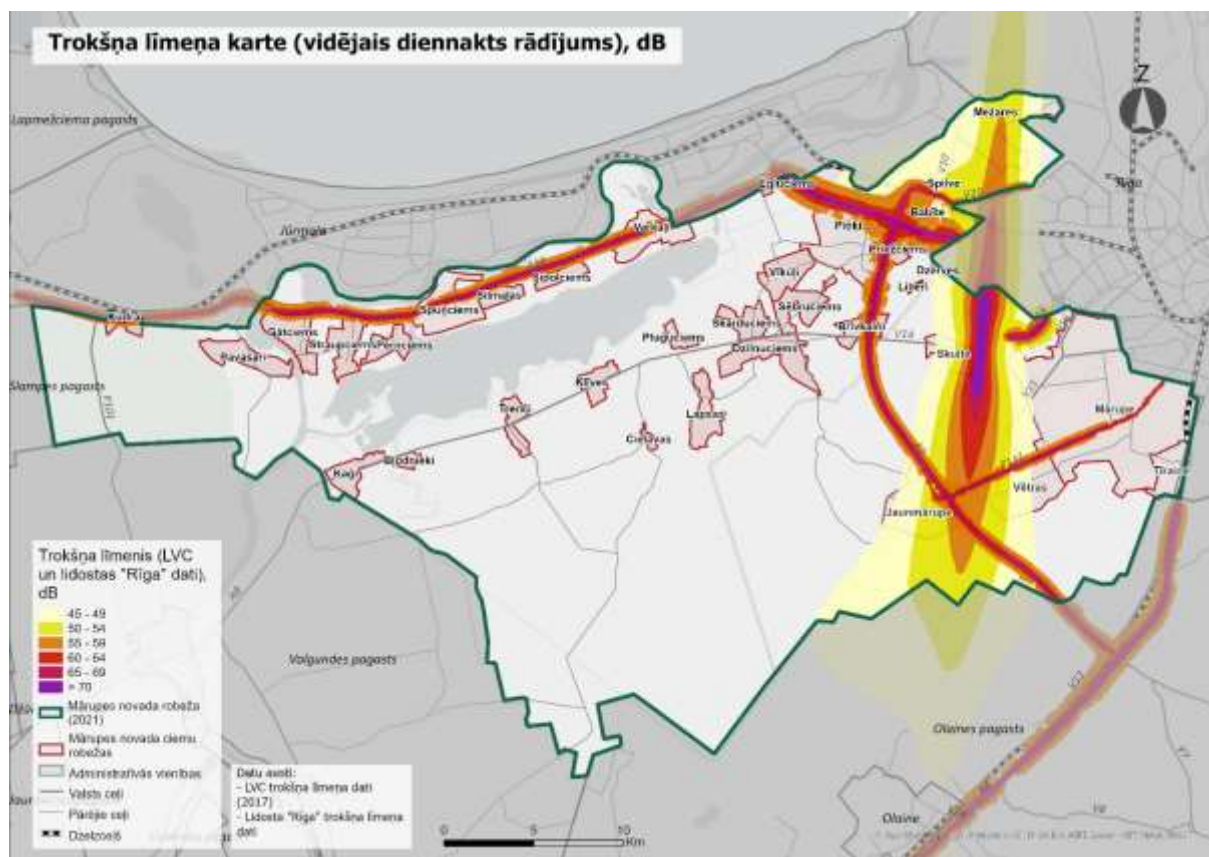
Jāņem vērā ka Mārupes novadu šķērsos “Rail Baltica”, kas viens no būtiskiem objektiem, kas var veidot trokšņa piesārņojumu. Analizējot, “Rail Baltica” publiski pieejamo informāciju, projektā kā trokšņa piesārņojuma mazināšanai ir ietverti risinājumi – prettrokšņu sienas u.c.

Kā trešais būtiskākais trokšņa avots ir Starptautiskā lidosta “Rīga”. Saskaņā ar likuma „Par piesārņojumu” 18.1 panta otrajā daļā noteiktajam un ievērojot Ministru kabineta 2014.gada 7.janvāra noteikumu Nr.16 „Trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība” (turpmāk – Ministru kabineta noteikumi

⁴² <https://www.meteo.lv/lapas/vide/gaiss/troksnis/troksnis?id=1137&nid=391>

⁴³ Babītes ter planojums

Nr.16) ir izstrādāta valsts akciju sabiedrības „Starptautiskā lidosta „Rīga”” trokšņa stratēģiskā karte⁴⁴. Atbilstoši Ministru kabineta 2014.gada 7.janvāra noteikumu Nr.16 „Vides trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība” prasībām VAS „Starptautiskā lidosta „Rīga””, sadarbojoties ar pašvaldībām, valsts institūcijām, aviokompānijām un VAS „Latvijas gaisa satiksme”, izstrādājusi trokšņa samazināšanas rīcības plānu⁴⁵. Rīcības plāns apstiprināts VAS „Starptautiskā lidosta „Rīga”” 2018.gada 10.decembra valdes sēdē (protokols Nr.60). Rīcības plāns publicēts VAS „Starptautiskā lidosta „Rīga”” tīmekļa vietnē.

11. attēls. Trokšņa līmeņa karte

Kopsavilkums, priekšlikumi

Mārupe novada teritoriju šķērso valsts galvenie autoceļi A5, A9, A8, A10 un vilcienu kustības dzelzceļa līnija (Rīga – Tukums – Ventspils, Rīga – Jelgava) un nākotnē šķērsos Rail Baltica, kā arī to starptautiskās lidostas “Rīga” gaisa kuģu pacelšanās un nosēšanās koridoru teritorija, kas ir būtisks faktors un ir jāņem vērā plānojot teritorijas attīstību.

Neapbūvētajās teritorijās, kas atrodas tiešā autoceļu tuvumā, gaisa kuģu pacelšanās un nosēšanās koridorā un dzelzceļu līniju tuvumā, nav ieteicams izmantot dzīvojamajai apbūvei un ir nepieciešami preventīvi pasākumi, trokšņa mazināšanai. Teritorijās, kur novērots paaugstināts trokšņa līmenis no jau esošiem trokšņa avotiem, ieteicams ierobežot jaunu stacionāru trokšņa avotu izveidi. Apzinot trokšņa ietekmi un plānojot preventīvus pasākumus kopā ar lidostu “Rīgu” un Rīgas plānošanas reģionu (<https://mvd.riga.lv/nozares/vides-parvalde/vides-troksnis/>)

⁴⁴ <https://www.riga-airport.com/files/documents/attachments/rix-2016-tsk-m.pdf>

⁴⁵ Valsts akciju sabiedrības „Starptautiskā lidosta „Rīga”” trokšņa samazināšanas rīcības plāna kopsavilkums <https://www.riga-airport.com/files/documents/attachments/ricibas-plana-kopsavilkums-2.pdf>

Ūdens resursu pārvaldība (apsaimniekošana)

Labas kvalitātes ūdens ir nepieciešams cilvēkiem un dabai, kā arī saimnieciskajai darbībai. Ūdenstilpju stāvoklis, kas tuvs dabiskajam, ir nepieciešams, lai ūdenī dzīvojošajiem un to patērējošajiem organismiem būtu barība un nepieciešamās dzīvotnes. Tas attiecīgi nodrošina ūdens ekosistēmu stabilitāti un normālu funkcionēšanu⁴⁶. Viens no ūdens gan pazemes, gan virszemes kvalitātes faktoriem ir piesārņojošo vielu nenonākšana tajos. Ūdens resursu apsaimniekošanas mērķis ir nodrošināt labas kvalitātes ūdeņus, veicinot to ilgtspējīgu un apdomīgu izmantošanu.

Lai sekmētu virszemes un pazemes ūdeņu aizsardzību un to kvalitātes uzlabošanu Latvija pārņēma ES ūdens apsaimniekošanas direktīvas, kurām tika izstrādāta Vispārīgās ieviešanas stratēģija un Vispārīgās ieviešanas vadlīnijas⁴⁷. Ūdens struktūddirektīvas prasības pārņēma Ūdens apsaimniekošanas likumā un tam pakārtotajos MK noteikumos. Lai pārvaldītu ūdens resursus, Latvijas teritorija ir iedalīta četros upju baseinu apgabalos. Mārupes novads (Mārupes, Babītes, Salas pagasti) ietilpst Lielupes baseina apgabalā, kuram ir izstrādāts upju baseina apgabala apsaimniekošanas plāns⁴⁸. Lielupes baseina apgabalā ir iekļauta lielākā novada ūdenstilpne - Babītes ezers un tam pieguļošās teritorijas, kas ir pakļauts plūdu riskam pavasara palu laikā un jūras līmeņa svārstībām. Augstākais ūdens līmenis tiek novērots ziemas vidū vai vēlā rudenī vētru laikā, kad ziemeļrietumu virziena vēji izraisa uzplūdus Rīgas jūras līcī⁴⁹. Lai pasargātu teritorijas no pavasara palu ūdens līmeņiem Babītes ezerā, Lielupē, Dzilnupē un Neriņā, kā arī vēju uzplūdiem Lielupē un Hapaka grāvī no Rīgas jūras līča, izbūvēti polderi. Ar polderu aizsargdambju un sūkņu staciju palīdzību izveidotas polderu sistēmas, kas pasargā platības no applūšanas. Pašreiz situācija ir mainījusies un polderu platības arvien vairāk tiek izmantotas privātmāju un citu objektu būvniecībai⁵⁰. Līdz ar to, būtu būtiski jāizvērtē vides piesārņojuma palielināšanās iespējamība, paplašinot apbūves teritorijas polderu platībās, piemēram, nosakot stingrākus notekūdeņu apsaimniekošanas nosacījumus utt.

Nosaukums	Platība, ha	Statuss	Aizsargdambju garums, km
Babītes polderis	1579	Pašvaldības	5.2
Bļodnieku polderis*	421	Nacionālās nozīmes lauksaimniecības teritorija	3.5
Dzilnupes polderis	757	Pašvaldības	8.2
Gātupes polderis*	158	Valsts lauksaimniecības teritorija	3.6
Jāņupītes polderis	142	Nacionālās nozīmes lauksaimniecības teritorija	1.8
Odiņu-Pavasara polderis	648	Valsts lauksaimniecības teritorija	8.2
Ratnieku- Biteslejas polderis	613	Valsts lauksaimniecības teritorija	6.0
Spilves polderis**	861		2.2
Straupciema polderis	755	Valsts lauksaimniecības teritorija	6.3
Trenču polderis	679	Valsts lauksaimniecības teritorija	6.1

* Polderu būvniecība nav pabeigta

** Sūkņu stacija un aizsargdambji atrodas Rīgas pilsētas teritorijā

Attiecība uz pašvaldības pienākumiem ūdens resursu pārvaldībā galvenie pienākumi ir nodrošināt publisko ūdeņu ilgtspējīgu apsaimniekošanu, pārvaldīšanu un saglabāšanu. Nodrošināt brīvu piekļuvi (ar plānošanas instrumentu palīdzību) publiskajiem ūdeņiem un to brīvu lietošanu. Apzināt kopējo ūdens resursu pārvaldības sistēmu, to nostiprinot normatīvajos aktos, identificējot, novada plūdu riska novērtēšanas un pārvaldības sistēmu, meliorācijas sistēmu. Piedalīties upju baseinu apgabala apsaimniekošanas pasākumu koordinācijai darba grupās/ konsultatīvajās padomēs. Jāatzīmē, ka Gadījumos, kad koplietošanas meliorācijas sistēma nenodrošina meliorācijas sistēmu un hidrotehnisko būvju būvnormatīvos paredzēto ūdens režīmu vai rada avārijas draudus, pašvaldība ir tiesīga nodrošināt koplietošanas meliorācijas sistēmas būvniecības, ekspluatācijas un uzturēšanas finansēšanu, iekasējot maksājumu no zemes īpašnieka vai tiesiskā valdītāja.

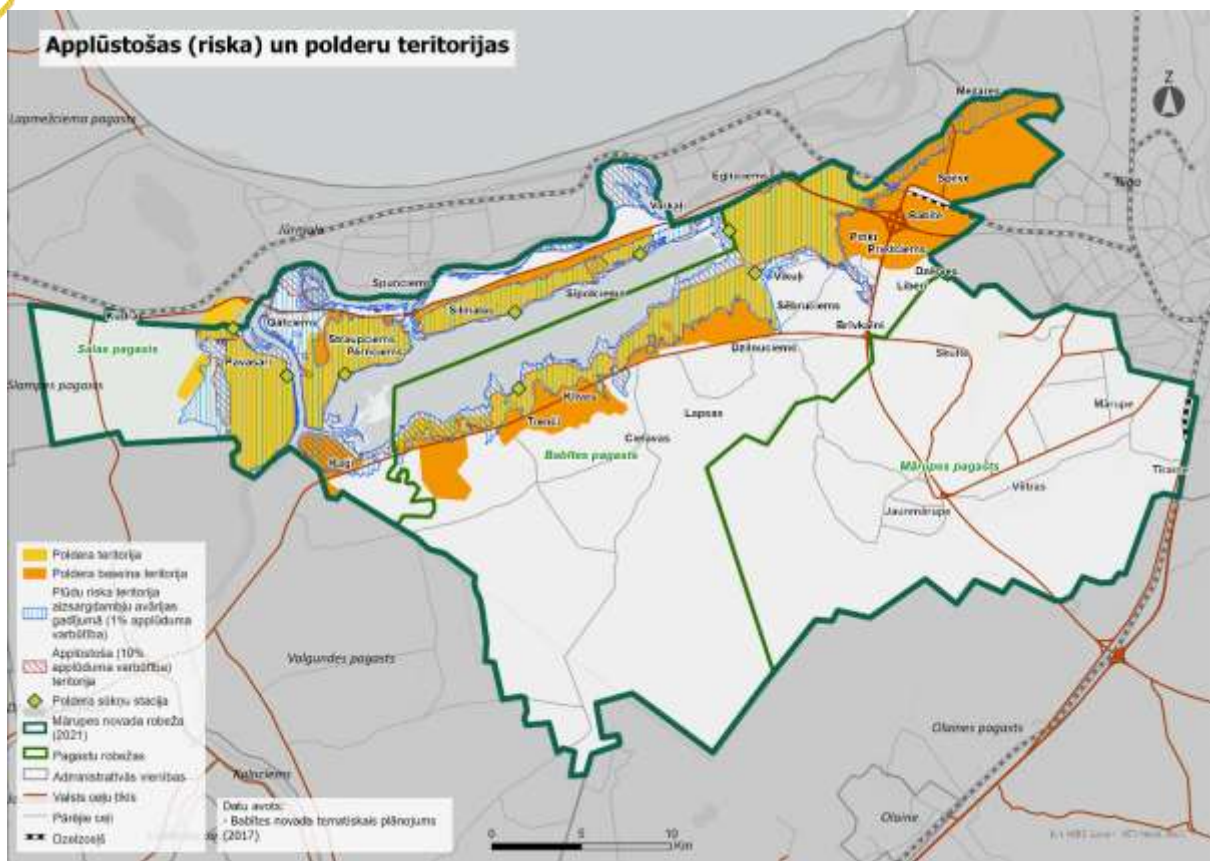
⁴⁶ file:///C:/Users/AnitaLontone-levina/Downloads/VPUK_2019_FINAL_26102020.pdf

⁴⁷ <https://www.meteo.lv/lapas/vide/udens/udens-apsaimniekosana-/udens-apsaimniekosana?id=1108&nid=423>

⁴⁸ <https://www.meteo.lv/lapas/vide/udens/udens-apsaimniekosana-/udens-apsaimniekosana?id=1108&nid=423>

⁴⁹ https://www.meteo.lv/fs/CKFinderJava/userfiles/files/Vide/Udens/Ud_apsaimn/UBA%20plani/Lielupe_SIVN_250716.pdf

⁵⁰ Babītes TP paskaidrojuma raksts

12. attēls. Applūstošās (riska) un polderu teritorijas

Jāpiemin, ka Babītes ezers tiešā tuvumā atrodas 2 DUS/GUS, 2 naftas bāzes, 1 veca atkritumu izgāztuve un 1 lidlauks, kas rada lokālu naftas produktu piesārņojumu gruntsūdeņos, kura ietekme tiek uzskatīta par nebūtisku. Savukārt ūdensobjekta Lielupe tiešā tuvumā atrodas 4 DUS/GUS un 1 veca atkritumu izgāztuve, kur radītā ietekme, atbilstoši kritērijiem, vērtējama kā būtiska – potenciāli piesārņoto vietu skaits, izvietojums un piesārņojums, naftas produkti gruntsūdeņos un gruntī, iespējama Lielupes piesārņošana ar naftas produktiem, BTEX 22 mg/l⁵¹. Kā arī jāņem vērā, ka viens no ūdensobjektu kvalitātes pasliktinošiem faktoriem ir saistīts ar punktveida piesārņojumu no notekūdeņu savākšanas un attīrīšanas iekārtām (privātmāju apbūves teritorijās), svarīgi ir nodrošināt šo punktveida notekūdeņu uzkrāšanas vietu kontrolētu savlaicīgu izvešanu un kur iespējams, veicināt pieslēgšanos centralizētai kanalizācijas sistēmai, lai samazinātu vidē novadītā piesārņojuma apjomu. Jāpiebilst, ka Babītes novadā tuvumā atrodas divas ostas: „Rīgas Brīvosta” un vietējas nozīmes Lielupes osta. Šādu stratēģiski svarīgu objektu tuvums ir būtisks uzņēmējdarbības attīstībā, kā arī jāņem vērā iespējamais pārrobežu piesārņojums. Attīstot rekreācijas un uzņēmējdarbības teritorijas, piemēram, Babītes ezera vai Lielupes krastos, ir jāņem vērā visi vides aspekti.

Ūdenssaimniecība un lietusūdeņu apsaimniekošana

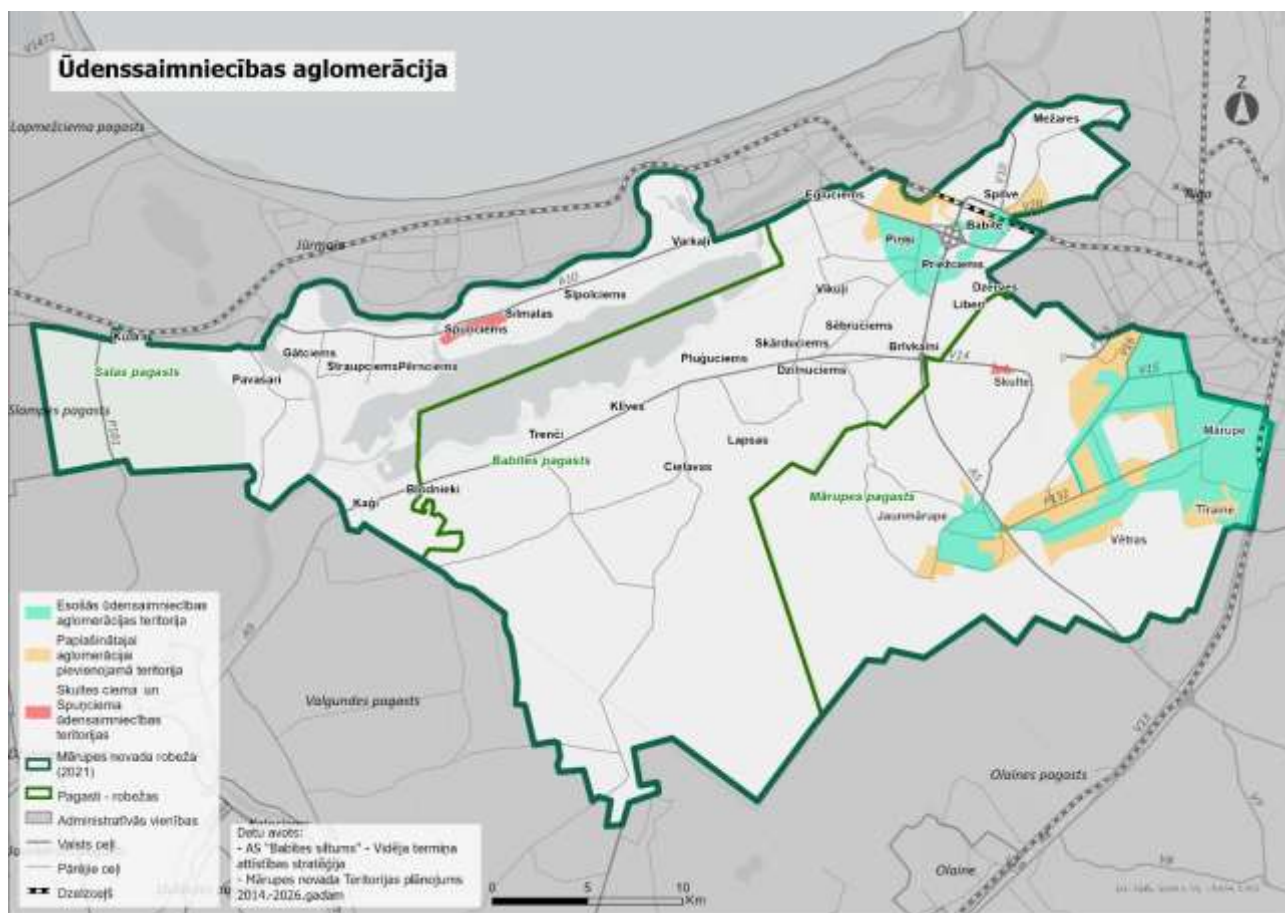
Ūdenssaimniecības pakalpojumu likums⁵², nosakot atbildību un kompetences sadalījumu tādās jomās kā dzeramā ūdens apgāde un kanalizācijas pakalpojumi pašvaldības teritorijā. Centralizēta kanalizācijas sistēma ir pieejama Mārupes pagasta ciemos - Mārupē, Tīrainē, Skultē, Vētrās un Jaunmārupē, izņemot VAS “Starptautiskā lidosta “Rīga”” teritoriju. Babītes pagastā ciemos – Babītē un Piņķos, Spuņciemā, savukārt Spilves iedzīvotājiem centralizētā kanalizācijas notekūdeņu savākšana ir pieejama tikai daļēji. Atsevišķas centralizētas ūdensapgādes un kanalizācijas notekūdeņu savākšanas sistēmas ir izbūvētas arī Babītes, Spilves, Sēbru un Liberu ciemu teritorijās, taču šīs sistēmas nav pašvaldības īpašumā. Lietus ūdens kanalizācijas sistēma novadā izbūvēta dažās vietās, Piņķos lietus ūdens savākšana tiek nodrošināta četrām daudzdzīvokļu mājām un Babītes vidusskolai, savukārt Spuņciemā izveidota filtrācijas tuneļu sistēma, kas savāc lietus ūdeņus no Salas sākumskolas, kā arī no Sporta un kultūras centra.

⁵¹Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs, «Lielupes upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāns 2016.-2021.gadam,» Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs, Rīga, 2015.

⁵² Ūdenssaimniecības pakalpojumu likums <https://likumi.lv/ta/id/275062-udenssaimniecibas-pakalpojumu-likums>

Mārupes novadā (Mārupes, Babītes un Salas pagastā) aglomerācijās sasniedzot CE lielāku nekā 2000 līdz 10 000, notekūdeņu savākšana jānosaka atbilstoši ES Direktīvai 91/271/EEK un MK noteikumiem Nr.34 noteiktajām piesārņojošo vielu, kopējā slāpekļa un kopējā fosfora koncentrācijām, un noteiktiem piesārņojuma rādītāju – bioķīmiskā skābekļa patēriņa BSP5, ķīmiskā skābekļa patēriņa KSP un kopējo suspendēto daļiņu koncentrācijām. Kartē nr.13. ir norādīts Mārupes novada esošās aglomerācijas robežas un plānotais aglomerācijas paplašinājums. Mārupes novadā (Mārupes pagastā), pieaugot iedzīvotāju skaitam pakāpeniski no gada uz gadu, modernizējot notekūdeņu apsaimniekošanas infrastruktūru un palielinot centralizēto kanalizācijas pakalpojumu pieejamību, pateicoties 2014.-2020.gada plānošanas perioda ES līdzfinansētajiem projektiem, ir izbūvēti jauni ūdenssaimniecības tīkli. Kopš 2016. gada konkursa ietvaros pašvaldība atbilstoši izstrādātiem saistošajiem noteikumiem sniedz iespēju iedzīvotājiem saņemt līdzfinansējumu kanalizācijas un ūdensvada pieslēguma izbūvei, līdz ar to samazinās arī ar notekūdeņiem vidē novadītais piesārņojums (galvenokārt novadītais paliekošais fosfora un slāpekļa piesārņojums). Centralizētie kanalizācijas notekūdeņi tiek novadīti uz Rīgas attīrīšanas iekārtām. Rīgas attīrīšanas iekārtas ļoti lielā mērā ietekmē kopējo Latvijas notekūdeņu slodzi vidē, jo tās ir lielākās attīrīšanas iekārtas valstī (kas nodrošina pakalpojumu Rīgai un Pierīgas novadiem). 2020. gadā Rīgas kopējais novadīto notekūdeņu apjoms bija 52,04 milj. m³, kas ir 27,6% no kopējā Latvijas vidē novadītā apjoma. Jāpiebilst, ka līdz ar to, ka Rīgas notekūdeņu attīrīšanas iekārtām jau šobrīd ir liela noslodze un ņemot vērā Mārupes novada demogrāfijas tendences 2030. gadam ir jādomā par jaunām iespējām, un virzieniem, kur novadīt kanalizācijas notekūdeņus.

Novada teritorijā nepieciešams attīstīt un renovēt centralizētās ūdens apgādes un kanalizācijas sistēmas, lai nodrošinātu iedzīvotājiem augstu dzīves un vides kvalitāti.

13. attēls. Ūdenssaimniecības aglomerācijas

Kopsavilkums, priekšlikumi

Lai nodrošinātu ūdeņu ilgtspējīgu apsaimniekošanu un to saglabāšanu nākamajām paaudzēm, pieejamību iedzīvotājiem un veicinātu ekonomisko attīstību, ir jāsabalansē vides, rekreācijas un saimnieciskās darbības aspekti.

1. Paredzēt pasākumus meliorācijas sistēmu aktualizēšanai un uzturēšanai, polderteritoriju sakārtošanai.

2. Novada teritorijā nepieciešams turpināt attīstīt un renovēt centralizētās ūdens apgādes un kanalizācijas sistēmas, lai nodrošinātu iedzīvotājiem augstu dzīves un vides kvalitāti.

Atkritumu apsaimniekošana

Mārupes novadā (Mārupes pagastā) ir iesviests dalīto jeb šķiroto atkritumu apsaimniekošanas modelis, nodrošinot iespēju katrai māsaimniecībai, daudzdzīvokļu māju iedzīvotājiem un uzņēmumos sadzīvē radušos atkritumus sašķirot mājās, līdz ar to netiek veidoti atsevišķi dalīto atkritumu punkti. Mārupes pagastā šobrīd no 4385 atkritumu savākšanas adresēm, šķirotos atkritumus izved 2937 adresēs. Tā kā šajās adresēs savāc gan vieglo iepakojumu, gan stikla iepakojumu, saskaņā ar MK noteikumiem tie klasificējas kā savākšanas punkti. Paskalojuma sniedzējs sniedz iespēju šķirot un dalīti nodot pārstrādei vieglo iepakojumu (PET pudeles, skārdenes, kartona iepakojums u.c.), stikla iepakojumu (burkas, pudeles) un bioloģiski noārdāmos atkritumus.

Babītes pagastā atkritumu savākšana tiek nodrošināta – izmantojot atkritumu konteinerus (tai skaitā dalīto atkritumu konteinerus vai šim nolūkam paredzētus maisus), atkritumu noglabāšana speciāli izveidotajos dalītos atkritumu savākšanas punktos.

Nolietoto tekstilu (apģērbs, apavi, gultasveļa, aizkari u.c. tekstila izstrādājumi) bez maksas pārstrādei var nodot ievietojot tos konteinerā. Atkritumu apsaimniekošanas kārtību nosaka saistošie noteikumi. Saskaņā ar normatīvajiem aktiem, ikvienam Mārupes novada teritorijā esošajam nekustamā īpašuma īpašniekam (valdītājam, nomniekam), fiziskai vai juridiskai personai ir pienākums iekļauties pašvaldības organizētajā atkritumu apsaimniekošanas modelī, noslēdzot līgumu par atkritumu savākšanu ar komersantu, kuru LR spēkā esošajos normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā ir izvēlējusies un ar kuru ir noslēgusi līgumu pašvaldība.

Mārupes novadā (Mārupes pagastā un kopš 2021. gada Babītes pagastā) atkritumu savākšanas pakalpojumu sniedz vides apsaimniekošanas uzņēmums SIA „Eco Baltia vide” piedāvājot pilnu atkritumu apsaimniekošanas ciklu – savākšanu, šķirošanu, pārstrādi, kas palīdz risināt tādus ilgtspējas jautājumus kā globālās klimata izmaiņas un aprites ekonomikas ieviešanu. Uzņēmums lepojas ar ISO 9001 (Kvalitātes vadības sistēmu), ISO 14001 (Vides vadības sistēmu) un ISO 50001 (Ergoefektivitātes vadības sistēmas) sertifikātiem. Uzņēmumam ir izstrādāta kvalitātes, vides un ergoefektivitātes politika.

Jāņem vērā, ka Dabas resursu nodokļu likumā⁵³, kas paredz paaugstināt dabas resursu nodokļa likmi, no 2021.gada 1.janvāra turpmākos gadus palielināsies maksa par nešķirotu sadzīves atkritumu apsaimniekošanu, tāpēc būtiski ir šķirot māsaimniecībā radušos atkritumus. Saskaņā ar Eiropas Savienības direktīvām un Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānu 2021.-2028. gadam⁵⁴, sākot ar 2021. gadu Latvijā dalīti ir jāvēc bioloģiski noārdāmie atkritumi un tie vairs nedrīkst nonākt pie nešķirotiem sadzīves atkritumiem. Mārupes novadā atkritumu savākšanas pakalpojumu sniedzējs piedāvā lietot atsevišķu konteineru vai iegādāties speciālo priekšapmaksas maisu, kas paredzēts dārza un virtuves atkritumu šķirošanai. Atkritumu savākšanas un šķirošanas vietu veidus, atkritumu savākšanas un šķirošanas vietu ierīkošanas un apsaimniekošanas prasības nosaka MK.788 noteikumi par atkritumu savākšanas un šķirošanas vietām⁵⁵.

Par bioloģiski noārdāmo atkritumu (BIO atkritumi) savākšanu situācijas Mārupes pagastā un Babītes, Salas pagastos ir atšķiras. Pašvaldība slēdzot līgumu ar atkritumu apsaimniekotāju ir atrunājus, ka pakalpojuma saņēmējam ir jānodrošina bioloģiski noārdāmo atkritumu savākšana. Mārupes pagastā BIO atkritumus iedzīvotāji nodod apsaimniekotājam izmantojot speciālus priekšapmaksas maisus, iegādājoties speciālo konteineru, paši ved uz šķirošanas laukumu vai kompostē savā īpašumā. Arī Babītes pagastā kopš 2021. gada pakalpojuma sniedzējs piedāvā iespēju iegādāties BIO atkritumiem konteineru vai priekšapmaksas maisu. Pēc iespējas vairāk atkritumus atšķirot, samazinās arī pakalpojuma izmaksas. Jāpiebilst, ka bioloģiski noārdāmos dārza un parka atkritumus akciju veidā (četrās nedēļas nogales) vēc “Notekas”, Piņķi, Babītes pag., Mārupes nov.

Atšķirība no Mārupes pagasta Babītes pagastā šobrīd pieejami 12 dalīto atkritumu šķirošanas punkti _____, tabula, vieglajam iepakojumam un stiklam. Vieglajam iepakojumam paredzētajos konteineros (dzeltenā krāsā) drīkst ievietot plastmasas, papīra un metāla iepakojumu. Stiklam paredzētajos konteineros (zaļā krāsā) – stikla pudeles, burkas bez vāciņiem. Stiklam paredzētajos konteineros nedrīkst

⁵³Dabas resursu nodokļu likums <https://likumi.lv/ta/id/124707-dabas-resursu-nodokla-likums>

⁵⁴ Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021.-2028. gadam <https://www.varam.gov.lv/lv/media/6191/download>

⁵⁵ <https://likumi.lv/ta/id/287396-noteikumi-par-atkritumu-savaksanas-un-skirosanas-vietam>

mest logu stiklus, spoguļu stiklus, porcelāna traukus un keramikas izstrādājumus. Šķīrotajam materiālam jābūt tīram – bez ēdienu, dzērienu un citu vielu paliekām.

	Adrese	Atkritumu veids	Piederība
1	Bēzu iela, Babīte, Babītes pagasts	iepakojuums/stikls	Pašvaldības īpašums
2	Liepu aleja 15A, Babīte, Babītes pagasts	iepakojuums/stikls	Pašvaldības īpašums
3	Kalna iela 20, Brīvkalni, Babītes pagasts	iepakojuums/stikls	Pašvaldības īpašums
4	Griķu ceļš, Spuņciems, Salas pagasts	iepakojuums/stikls	Pašvaldības īpašums
5	Gātes ceļš, Gātdciems, Salas pagasts		Pašvaldības īpašums
6	“Doktorāts”, Spuņciems, Salas pagasts	iepakojuums/stikls	Pašvaldības īpašums
7	Laimdotas iela 1, Piņķi, Babītes pagasts	iepakojuums/stikls	Privātīpašums
8	Annas Sakses iela 1F/8, Priēžciems, Babītes pagasts	iepakojuums/stikls	Privātīpašums
9	Rožu iela 6, Babīte, Babītes pagasts	iepakojuums/stikls	Privātīpašums
10	Sila iela 1, Babīte, Babītes pagasts	iepakojuums/stikls	Privātīpašums
11	Ošu iela 1, Mežāres, Babītes pagasts	iepakojuums/stikls	Privātīpašums
12	“Papardes”, Spuņciems, Salas pagasts	iepakojuums/stikls	Privātīpašums

Mārupes pagastā ir pieejams būvgruži, liulgabarīta un ”zaļo” - dārza atkritumu pieņemšana punkts, kas atrodas adresē – A5 apvedceļš Salaspils – Babīte 23. km, Mārupe, Mārupes pagasts.

Tekstila atkritumus (apģērbs, apavi, gultasveļa, aizkari u.c. tekstila izstrādājumi) bez maksas pārstrādei var nodot divās vietās Mārupē, Daugavas ielā 31 pie veikala RIMI un Piņķos, “Notekas”. Kā arī sadarbībā, noslēdzot līgumu uz pieciem gadiem, ar biedrību “Dari labu” otrreizējai izmantošanai tekstila izstrādājumus un apavus var ievietot labdarības konteineros, kuri atrodas – Mārupes pagastā, Amatas ielā 14 pie Mārupes ambulances, Kantora ielā 97 pie Mārupes Valsts ģimnāzijas, Gerberu ielā 1 pie Gerberu ielas sporta laukuma. Jaunmārupē, Mazcenu alejā 33/3 pie Sabiedriskās ēkas Jaunmārupē un Mazcenu alejā 4 pie dienas centra Švarcenieki. Tīrainē, Viskalnu iela 7 pie Mārupes pamatskolas stāvlaukuma un Viršu ielā 6 pie SIA “Mārupes komunālie pakalpojumi” biroja. Kā arī Babītes pagasta Piņķos, Baltās un Parka ielās (Salienā) ir uzstādīts apģērbu ziedojumu konteiners.

Lai veicinātu izmantotā dzērienu iepakojuma efektīvu savākšanu un atgriešanu aprītē vai pārstrādi, tiek izmantota depozīta sistēma un citi instrumenti. Grozījumi Iepakojuma likumā⁵⁶ nosaka, ka no 2022. gada 1. februāra Latvijā tiks uzsākta depozīta sistēmas piemērošana dzērienu iepakojumam. Plānots, ka depozīta sistēma aptvers 7% ko kopēja tirgū laistā iepakojuma daudzuma. Valsts vides dienests konkursā lēma dzērienu iepakojumu depozīta sistēmu septiņu gadu periodā uzticēt SIA “Depozīta iepakojuma operators”. Šobrīd SIA “Depozīta iepakojuma operators” ir noslēdzis līgumus ar SIA “Maxima Latvija”, SIA “Rimi Latvia”, SIA “Elvi Latvija”, Citro zīmola pārstāvi SIA “Latvian Retail Management” un Mego zīmola pārstāvi SIA “Lenoka”. Tāpat noslēgti pirmie līgumi arī ar “Lats” zīmola veikalu īpašniekiem, kā arī degvielas uzpildes stacijām AS “VIRŠI-A”, SIA “Circle K Latvia”, SIA “Astarte Nafta” un AS “Viada Baltija”. Tādējādi Latvijas depozīta sistēma vienīgā Baltijā piedāvās iedzīvotājiem iespēju nodot tukšo dzērienu iepakojumu degvielas uzpildes stacijās.

Kopsavilkums, priekšlikumi

Šobrīd, atkritumu apsaimniekošanas nozare ir viena no svarīgākajām vides aizsardzības nozarēm valstī. Savukārt atkritumu apsaimniekošanas sistēmas pārvaldība ir viens no būtiskākajiem jautājumiem ES un Latvijas attīstības plānošanas dokumentos, it īpaši vides aizsardzības, klimatneitralitātes un dabas resursu labas pārvaldības un apsaimniekošanas jomās⁵⁷. Mārupes novadam apvienojoties ar Babītes novadu, viena no būtiskākām jomām, kas jāsakārto, ir atkritumu apsaimniekošanas sistēma, saskaņā ar izstrādāto atkritumu apsaimniekošanas valsts plānu.

Priekšlikumi:

- Novadā sakārtot un izveidot vienotu atkritumu apsaimniekošanas sistēmu, veikt atkritumu sistēmas monitoringu;
- Veicināt, sadarbībā ar izraudzīto atkritumu apsaimniekotāju, izglītojot un informējot sabiedrību, par atkritumu šķirošanu un apglabājamo atkritumu daudzuma samazināšanas

⁵⁶ Iepakojuma likums <https://likumi.lv/ta/id/57207-iekpojuma-likums>

⁵⁷ Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns <https://www.varam.gov.lv/lv/media/5845/download>

būtiskumu, veicinot, atkritumu šķirošanu, videi draudzīgu rīcību, paradumu maiņu, iegādājoties preces un pakalpojumus no vietējiem ražotājiem;

- Veicināt bioloģiski noārdāmo (piemājas dārza un virtuves) atkritumu nošķirošanu;
- Atbalstīt iedzīvotāju ierosinātās iniciatīvas;
- Uzņēmējdarbībā, veicināt bezatkritumu uzņēmējdarbību un atkritumu kā resursu racionālu izmantošanu, balstoties uz aprites ekonomikas pamatprincipiem (atkritumus kā resursu atgriežot atpakaļ ekonomiskajā aprītē).
- Novadā sakārtot un izveidot vienotu atkritumu apsaimniekošanas sistēmu, veikt atkritumu sistēmas monitoringu, veicinot, sadarbību ar izraudzīto atkritumu apsaimniekotāju, izglītojot un informējot sabiedrību, par atkritumu šķirošanu un apglabājamo atkritumu daudzuma samazināšanas būtiskumu, veicinot, atkritumu šķirošanu, videi draudzīgu rīcību, paradumu maiņu, iegādājoties preces un pakalpojumus no vietējiem ražotājiem.

Dabas un vides resursu novērtējuma SVID

STIPRĀS PUSES	VĀJĀS PUSES
*Ģeogrāfiskais novietojums *Dabas vērtības un lielais rekreācijas vietu īpatsvars. *Visstraujāk augošais iedzīvotāju skaits *Radoši un inovatīvi uzņēmēji – vērsti uz vides sakārtošanu *Izstrādāti attīstības plānošanas dokumenti, kuros integrēti vides un dabas aizsardzības mērķi, prioritātes un rīcības (Mārupes novada Ilgtspējīgas enerģētikas un klimata rīcības plāns. Mārupes novada pašvaldības Energo pārvaldības plāns. Babītes novada ainavu struktūras tematiskais plānojums u.c.) *Pozitīva publicitāte ar videi draudzīgu projektu realizāciju pašvaldībā – tēla veidošanas instruments – labās prakses piemērs – mājaslapas sadaļa "Viedie risinājumi" *Konsultatīvās padomes kā pārvaldības instruments *Vienotas datu bāzes izmantošana un komunikācija attālināti ar iedzīvotājiem – dokumentu, informācijas apmaiņai, kā viedas pārvaldības instruments *Pašvaldības rīkoti konkursi (piemēram, „Trubu rokam”, “Mārupe mūsu mājas”) kā sabiedrības līdzdalību veicinošs instruments *Tiek veicinātas zaļa biroja koncepcijas idejas (energoefektīvās spuldzes, e-dokumentu aprīte visās novada iestādes, e - paraksts nodaļu u.c.) un tīrā galda princips *Pašvaldības dažos iepirkumos tiek realizēta zaļā iepirkuma principi * Ainaviski kvalitatīvas teritorijas. * Kultūrvides attīstības un tradīciju plāns. * sadarbība ar SIA "Rīgas meži" rekreācija teritoriju izveidošanai	*Sabiedriskā transporta nodrošinājums *Plānveidīgas un mērķtiecīgas darbības trūkums īstenojot Energo pārvaldības plānu un attīstības plānošanas dokumentos izvirzītajās rīcībās *Vides informācija samēra vāji atspoguļojas pārvaldības pieņemto lēmumu saturā *Novadā nav NVO, kas specializētos vides jautājumos *Vides speciālista trūkums. Pašvaldību vides speciālistu trūkuma dēļ sadarbība ar vides institūcijām nav pietiekama; *Pašvaldība nepietiekami veikta sabiedrības izglītošana un informēšana par dabas aizsardzības un vides jautājumiem *Minimāli tiek realizēti ES finansēti projekti vides sektorā, kas ietver sabiedrības informēšanu un izglītošanu *Zaļā biroja koncepcija (atkritumu šķirošana utt.), nepietiekošs finansējums. *Baltijas valstu lielākā lidosta, novadu šķērsu vairākas maģistrāles, dzelzceļa līnijas – vides troksnis.
IESPĒJAS	DRAUDI
*Pašvaldības līdzdalība vides politikas plānošanas dokumentu ieviešanā – blakus pašvaldībās, Rīgas plānošanas reģionā. *Pozitīva publicitāte saistībā ar zaļās enerģijas projektiem kā pašvaldības tēla veidošanas instruments *Ārējo finanšu resursu piesaistīšana vides projektu, jautājumu risināšanā (t.sk. valsts atbalsts, ES fondi u.c.) *Iesaistīšanās nacionāla un reģionāla līmeņa plānošanas dokumentu izstrādē (ūdenssaimniecības jautājumos, atkritumu apsaimniekošanas; dabas aizsardzības u.c.) *ES fondu piesaiste viedas pārvaldības īstenošanā; *Iedzīvotāju motivēšana iesaistīties apkārtnes vides sakopšanā un attīstīšanā;	* Antropogēnā slodze uz dabas teritorijām *Finansējuma trūkums dažādu ar vidi saistītu pasākumu realizēšanai *Sabiedrības nepietiekama datu balstīta izglītošana, vides jautājumos; *Videi draudzīgas rīcības piemēru trūkums novadā, to popularizēšana; *Vietējo un nacionāla līmeņa NVO pasivitāte; *Likumdošanas izmaiņas, kas noteiks stingrākus noteikumus darba aizsardzības sistēmas nodrošināšanai; *Papildus izmaksas jaunu un efektīgu darba aizsardzības pasākumu ieviešanai. *Sabiedrības pasivitāte līdzdarboties darba aizsardzības

*NVO sektora un tā ietekmes apzināšana un novērtēšana, sadarbības veidošana *Veidot sasaisti starp valsts institūciju datu bāzēm (dabas aizsardzības un vides jomā), *Novads kā norises vieta dažādiem pasākumiem, t.sk. vides *Sabiedrības attieksmes izzināšana par aktuālajām vides problēmām; *Palielināt sabiedrības informētību *Ekoskolas izveidošanu Mārupes pagastā *Pašvaldības rīkoti konkursi ES finansējuma ietvaros (piemēram, "Viedākā vai enerofektīvākā ēka" u.c.) kā mārketinga un sabiedrības līdzdalību veicinošs instruments *Pašvaldības līdzdalība un sadarbība vides politikas (trokšņu, gaisa piesārņojuma pārvaldībā u.c.) plānošanas dokumentu ieviešanā – blakus pašvaldībās, Rīgas plānošanas reģiona plānošanas dokumentos; *Apkaimes - apkaimju pārstāvis, iedzīvotāju līdzdalības forma. *Sadarbība ar izglītības iestādēm, zināšanu un tehnoloģiju pārnēsē. *Medema purva un citu teritoriju rekreācijas telpas attīstība	sistēmas uzturēšana un pilnveidošanā *Valsts likumdošana, kas nosaka iepirkumu veidošanas procesu – „lētākā cena”. *Antropogēnās slodzes palielināšanās uz esošajām dabas teritorijām, palielinoties iedzīvotāju skaitam novadā.
---	---

KLIMATA PĀRMAIŅAS UN ENERGOEFEKTIVITĀTE

Klimata pārmaiņas ir viens no mūsdienu lielākajiem globālajiem izaicinājumiem, kas rada arvien nozīmīgākus izaicinājumus dabai kopumā, tai skaitā cilvēku veselībai, drošībai, labklājībai, kā arī tautsaimniecībai. Lai mazinātu klimata pārmaiņas ir nepieciešama visaptveroša visu pasaules valstu rīcība. Ar tendencēm klimata pārmaiņu jomā var iepazīties Klimata pārmaiņu starpvaldību padomes (IPCC) publicētajos ziņojumos un vadlīnijās⁵⁸. IPCC apvieno visas pasaules zinātniekus kontekstā ar klimata pārmaiņu jautājumu pētniecību. IPCC sagatavotie ziņojumi balstās uz pierādītiem un zinātniski pārbaudītiem pētījumiem. IPCC pētījumi apliecina, ka cilvēka darbības izraisītā globālā sasilšana jau ir sasniegusi 1°C paaugstināšanos virs pirmsindustriālā laikmeta līmeņa un turpina pieaugt par aptuveni 0,2°C pēdējo desmit gadu laikā. Tādēļ, ja starptautiskā līmenī klimata politikas jomā netiks darīts pietiekami daudz, laika posmā no 2030. līdz 2052. gadam globālā sasilšana var sasniegt 1,5°C un turpināt pieaugt, radot nozīmīgas sekas dabai un cilvēkiem⁵⁹. Starptautiski klimata pārmaiņu politikas pamatnosacījumi tika noteikti 1992. gadā ANO Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām (Konvencija) ietvaros. Latvija Konvenciju ratificēja 1995. gadā. Konvencijas mērķis ir sasniegt SEG koncentrācijas stabilizāciju atmosfērā tādā līmenī, kas novērstu bīstamu antropogēnu iejaukšanos klimata sistēmā. 2015. gada decembrī Parīzē tika pieņemts nozīmīgs ilgtermiņa dokuments – Parīzes nolīgums (*Paris Agreement*). Nolīguma mērķis ir stiprināt globālo rīcību klimata pārmaiņu novēršanai un noturēt globālo sasilšanu būtiski zem 2°C robežas salīdzinot ar pirmsindustriālo līmeni. Latvija Parīzes nolīgumu ratificēja 2017. gadā. Latvijas pienākumi Parīzes nolīguma kontekstā būs īstenot saistības, ko paredz Eiropas Savienības (ES) nacionāli noteiktais devums (NDC), kas paredz ES dalībvalstu kopīgo apņemšanos samazināt SEG emisijas par vismaz 40 % līdz 2030. gadam salīdzinājumā ar 1990. gadu. Lai īstenotu Parīzes nolīguma mērķus ES ietvaros ir noteikti kopējie ES SEG emisiju samazināšanas mērķi, un tie ir sadalīti divās daļās – ES Emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā (turpmāk – ES ETS) aptvertie sektori un ES ETS neaptvertie sektori (turpmāk – ne-ETS). 2019. gada decembrī Eiropas Komisija nāca klajā ar paziņojumu “Eiropas Zaļais kurss”, kas paredz izstrādāt un ieviest visaptverošas Eiropas līmeņa politikas iniciatīvas. Tā mērķis ir palīdzēt ES līdz 2050. gadam panākt klimatneitralitāti. Lai Latvija īstenotu noteiktos mērķus saistībā ar virzību uz klimatneitralitāti un klimatnoturīgumu ir pieņemti vairāki būtiski nacionāla līmeņa plānošanas dokumenti.

- 2019. gada jūlijā Ministru kabinets apstiprināja Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plānu laika posmam līdz 2030. gadam, lai palīdzētu Latvijas iedzīvotājiem un tautsaimniecībai labāk pielāgoties jau notiekošajām klimata pārmaiņām un tādējādi mazinātu klimata pārmaiņu radītos zaudējumus.
- 2020. gada janvārī Ministru kabinets apstiprināja Latvijas stratēģiju klimatneitralitātes sasniegšanai līdz 2050. gadam, kas ir ilgtermiņa vīzijas dokuments, lai nodrošinātu vienotu valsts virzību, kā arī pamatotu oglekļa mazietilpīgas attīstības pamatprincipu iekļaušanu visu nozaru plānošanas dokumentos.
- 2020. gada janvārī Ministru kabinets apstiprināja Latvijas Nacionālo enerģētikas un klimata plānu 2021. – 2030. gadam, kas paredz konkrētus pasākumus SEG emisiju samazināšanā un CO₂ piesaistes palielināšanā, t.sk., energoefektivitātes uzlabošanā un atjaunojamo energoresursu veicināšanā enerģētikas, lauksaimniecības, transporta u.c. tautsaimniecības nozarēs, kā arī pētniecības un inovācijas sekmēšanai attiecīgajās jomās⁶⁰.

Vienlaikus saskaņā ar Konvenciju un Parīzes nolīgumu, visām valstīm, t.sk. Latvijai ikgadēji ir jāsagatavo un jāiesniedz SEG inventarizācija, ik pēc diviem gadiem pārskats par politikām, pasākumiem un SEG prognozēm, un ik pēc četriem gadiem ir jāsagatavo nacionālie ziņojumi, kuros sniegta informācija ne tikai par vēsturiskajām un prognozētajām SEG emisijām un to piesaisti, bet arī veiktajiem un iecerētajiem politikas pasākumiem klimata pārmaiņu ierobežošanai, klimata pārmaiņu ietekmi, jutīguma novērtējumu, pielāgošanās pasākumiem, pētījumiem un sistemātiskiem novērojumiem, izglītību, apmācībām u.c. informāciju⁶¹.

Mārupes, Babītes un Salas pagastā veiktie pasākumi

Nemot vērā Eiropas Savienības vienu no galvenajām prioritātēm – efektīvu energoresursu izmantošanu un stratēģiju Latvijas oglekļa mazietilpīgai attīstībai līdz 2050. gadam, 2020. gadā tika apstiprināts Mārupes novada Ilgtspējīgas enerģētikas un klimata rīcības plāns, kas tika izstrādāts Rīgas plānošanas reģiona koordinētā Eiropas Savienības pētniecības un inovāciju ietvarprogrammas “Horizon 2020” projektā

⁵⁸ Klimata pārmaiņu starpvaldību padomes mājaslapa <https://www.ipcc.ch/>

⁵⁹ <https://www.varam.gov.lv/lv/klimata-parmainas>

⁶⁰ <https://www.varam.gov.lv/lv/klimata-parmainas>

⁶¹ <https://www.varam.gov.lv/lv/klimata-parmainas>

“Nodrošināt neitrālu oglekļa emisiju reģionos līdz 2050. gadam”, C-TRACK – 50 ietvaros. Apstiprinātā plāna viens no uzdevumi bija izveidojot Mārupes novada domes Ilgtspējīgas enerģētikas un klimata rīcības plāna darba grupu, kura izstrādāja Mārupes novada pašvaldības Energo pārvaldības plānu 2021. – 2030. gadam. Tas ir vidēja termiņa politikas plānošanas dokuments, kura mērķis ir veicināt energoresursu racionālu izmantošanu un sekmēt ilgtspējīgu attīstību mazinot klimata pārmaiņas novadā. Izstrādātā plāna pētījumā minēts, ka **galvenie enerģijas patērētāji Mārupes pagastā** ražošanas sektorā – 43% (siltumenerģijas un elektroenerģijas patēriņš), mājokļu sektorā – 34% (apkures un elektroenerģijas patēriņš), transporta sektorā – 13% (degvielas patēriņš). **Pašvaldības ēkas veido aptuveni 7% no kopējā** pašvaldības enerģijas patēriņa, kas sastāda aptuveni 590 tūkst.EUR gadā (2018. gada dati)⁶².

Attīstības programmā 2020. – 2026. gadam ir iekļauts rīcības virziens “Viedā pilsētvidē”, kas ietver rīcības - Viedā infrastruktūra – luksofori, apgaismojums, ĢIS, viedo videokameru uzstādīšana drošības uzlabošanai; Apkures sistēmu uzstādīšana pašvaldības ēkās; Elektrozlādes tīkla izveidošana; Energoefektīvi risinājumi pašvaldības jaunizbūvētajās ēkās - zemes siltumsūkņi, saules baterijas u.c.; Atbalsts daudzdzīvokļu dzīvojamo māju siltināšanai.

Izstrādāto attīstības plānošanas dokumentu ietvaros 2020. gada rudenī Jaunmārupes pamatskolas abu ēku siltummezglos tika uzstādīta siltumenerģijas automātiskās vadības un monitoringa sistēma, 2020./2021. gada ziemā siltumenerģijas apjomus samazinot par 9% salīdzinājumā ar pēdējām četrām ziemām (aprēķinā nav ņemts vērā arī fakts, ka skola darbojās attālinātā režīmā, kad lielais bērnu skaits iestādē neapmeklēja). Turpmākajos gados plānots, ka potenciālais ietaupījums iestādē varētu samazināties līdz pat 15-20%. Balstoties uz šo pieredzi, nākotnē siltumenerģijas automātiskās vadības un monitoringa sistēmu paredzēts uzstādīt arī pārējās pašvaldības iestādēs.

2020.gadā Mārupes pamatskolai tika uzbūvēta piebūve ar kopējo platību 6527m². Jaunā piebūve projektēta atbilstoši gandrīz nulles cikla enerģijas ēkas prasībām, kur enerģijas patēriņš apkurei plānots ne vairāk kā 37.22 kWh/m² gadā. Ja salīdzinām ar esošo, tad vecajam skolas korpusam apkurei enerģijas patēriņa rādītājs ir 88,72 kWh/m². 2019.gadā uzbūvētajai moduļu tipa piebūvei ir 58.31 kWh/m² gadā. Izlīdzinot, kopējais primārās enerģijas (apkure, karstais ūdens, mehāniskā ventilācija, dzesēšana, apgaismojums) patēriņš jaunajai piebūvei plānots ne vairāk kā 66.85 kWh/m² gadā. Ventilācijas sistēma izbūvēta ar rekuperācijas (siltuma atgūšanas) funkciju, kā arī ir regulējama, lai nodrošinātu atbilstošu CO₂ līmeni telpās. Ēkai ir dabasgāzes apkure.

2020. gadā Jaunmārupē tika uzsākta bērnodārza “Zīlūks” būvniecība. Bērnodārzs projektēts atbilstoši gandrīz nulles enerģijas ēkas prasībām. Enerģijas patēriņš apkurei plānots ne vairāk kā 44,80 kWh/m² gadā, kopējais enerģijas patēriņš plānots 85.06 kWh/m² gadā. Apkures nodrošināšanai tiks izmantots zemes siltumsūkņis un dabasgāzes apkures iekārta, kur primāri tiks izmantota siltumsūkņa iegūtā enerģija, un, ja ziemas aukstākajās dienās nepieciešams, papildus siltumenerģiju saražos gāzes apkures iekārta. Projektā arī paredzēts, ka uz ēkas jumta tiks izbūvēti stiprinājumi, lai nākotnē būtu iespēja uzstādīt saules paneļus gan elektrības iegūšanai, gan siltā ūdens uzsildīšanai. Turpat pie jaunā bērnodārza KPFI ietvaros Jaunmārupes skolā uzstādīti saules baterijas un paneļi.

Lai nosiltinātu tās dzīvojamās ēkas, kurām akūti nepieciešama renovācija, pašvaldība kopš 2011. gada, reizi gadā, izsludina konkursu uz atbalstu energoefektivitātes pasākumu veikšanai daudzdzīvokļu dzīvojamās ēkās – sagatavošanas darbiem un dokumentācijas izstrādei. Atbalstu pēdējos gados ir saņēmušas vairākas daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas, 2018. gadā Mazcenu aleja 19, Jaunmārupē, 2020. gadā Tīraines iela 9, Tīrainē un 2021. gadā ir piešķirts atbalsts daudzdzīvokļu dzīvojamai mājai Mazcenu aleja 6, Jaunmārupē. Šobrīd pilnībā siltināšanas darbi ir noslēgušies Mazcenu aleja 19, Jaunmārupē un saņemot Altum atbalstu siltināšanas darbi uzsāksies daudzdzīvokļu dzīvojamai mājai Tīraines ielā 9, Tīrainē.

Lai Mārupes novada iedzīvotājiem nodrošinātu kvalitatīvu apkārtējo vidi un samazinātu siltumnīcefekta gāzu emisijas, palielinātu atjaunīgās enerģijas īpatsvaru, palielinot energoefektivitāti, Pašvaldība ir nolēmusi un uzsākusi darbu pie ielu apgaismojuma nomaiņas uz LED apgaismojumu. Šobrīd LED 45W un 56W gaismekļi ir uzstādīti Līlijas ielas posmā un Pededzes ielas posmā (kopā 75 gaismekļi), kā arī Gaujas, Krones, Rožkalnu un Ventas ielās. Rožu ielā un Gaujas ielā papildus ir uzstādīti gaismekļu kontrolieri, ar kuru palīdzību tiek mainīts gaismas stiprums, līdz ar to Rožu ielas un Gaujas ielas elektroenerģijas ietaupījums sastāda līdz 250 EUR mēnesī. Gaismekļu uzlabošana un nomaiņa šogad tiek plānota Stīpnieku ceļā, Vecozolu ielā, Viskalnu un Pakalniņu ielās, kā arī tiks pabeigts posms Gaujas ielā, Līliju ielā, Pērses un Veccīruļu ielās.

Projektu ietvaros tiek realizēti dažādi pasākumi. Pašvaldība kā asociētais partneris sadarbībā ar Rīgas Plānošanas reģionu INTERREG VB Baltijas jūras reģiona programmas 2014.-2020.gadam ietvaros kopā ar vēl citām 8 Eiropas valstīm ir iesaistījusies projektā “Co2mmunity” par vietējo iedzīvotāju grupu

⁶² Mārupes novada pašvaldības Energo pārvaldības plāns 2021. – 2030. gadam.

(kopien) atjaunojamās enerģijas projektu kopradīšanu un kopfinansēšanu. Projekta mērķis ir palielināt sabiedrības zināšanas par kopienas enerģijas projektu attīstību, palielināt politikas veidotāju un energoplānošanas speciālistu kapacitāti atbalstīt atjaunojamo energoresursu izmantošanu kopienu enerģijas projektos un veicināt atjaunojamo energoresursu plašāku un efektīvāku izmantošanu. Projekta ietvaros laika posmā no 2018. gada īsteno dažādus pasākumus. 2020. gadā projekta gaitā tika izvēlēti divi objekti – daudzdzīvokļu dzīvojamā māja Mazcenu alejā 15, kur uz jumta tika izvietoti saules kolektori un saules paneļi, un rindu māja Lielajā ielā 160, uz kuras jumta izvietoti saules paneļi. Tā kā rindu mājas iedzīvotāji iegūto elektroenerģijas pārdaudzumu varēs atgriezt kopējā elektrotīklā, tas ļaus samazināt elektrības rēķinus. Projekta laikā un pēc projekta šīs iekārtas paliks pašvaldības īpašumā.

Pašvaldība turpina darbu pie ilgtspējīgas mobilitātes nodrošināšanas, šobrīd ikdienas darbā izmantojot divus elektromobiļus. Piesaistot Atjaunošanas noturības mehānismu (RRF fonds) un sadarbojoties ar Rīgas plānošanas reģionu paplašināt veloceļa infrastruktūras izveidošanu Mārupes novadā savienojumā ar Rīgas pilsētu un tālākos posmos Ziedleju ielā un Ozolu ielā Jaunmārupē. Tiek plānots turpināt sarunas par sabiedriskā transporta maršrutu pilnveidošanu sadarbībā ar Autotransporta direkciju, Rīgas pilsētu, komersantiem un citām iesaistītām institūcijām.

Īstenojot jaunus projektus un objektus tik domāts par klimatneitralitātes pasākumiem, piemēram, kā Jauniešu mājas projekts, kur tiks uzstādīts solārais solis, siltumnīca, lai jauniešos veicinātu šādu ideju turpmāku ieviešanu un atbalstīšanu. Īstenojot projektu "Tūrisma informācijas punkta un publiskās tirdzniecības pakalpojumu sniegšanas vieta" tiek būvēts gandrīz nulles enerģijas ēku.

Babītes un Salas pagasti

2017. gadā Babītes pašvaldība pieņēma lēmumu "Par energopārvaldības sistēmas atbilstoši LVS NE ISO 50001:2012 ieviešanu un īstenošanu Babītes novada pašvaldībā un Energopārvaldības sistēmas vadības darba grupas izveidošanu, kas izstrādājusi Rokasgrāmatu energopārvaldības sistēmas izveidei un ieviešanai Babītes novada pašvaldībā. Rokasgrāmatas ietver – EPS ieviešanas organizatorisko struktūru, EPS ieviešanas jomu sarakstu, Enerģijas patēriņa datu ieguves apsargu, Energoefektivitātes plānu, EPS ieviešanai nepieciešamo finanšu un personāla resursu novērtējumu, Energopārvaldības finansējuma un līgumattiecību shēmu, Enerģijas patēriņa esošās situācijas aprakstu un analīzi; Enerģijas patēriņa datu reģistrācijas grafiku.

Attīstības programma 2014.-2020.gadam ir iekļautas rīcības - Pašvaldības ēku siltināšana; Video novērošanas sistēmas attīstība un drošības uzraudzības pilnveidošana; Elektrozlādes tīkla izveidošana; Pašvaldības darba un e-informācijas pilnveidošanai; Energoefektīva apgaismojuma ierīkošana.

Sabiedrības iesaistes veicināšanai tik organizēti vairāki pasākumi, piemēram, E-prasmju nedēļa, projektu konkurss "Ģimenei.Videi.Izaugsmei". Projektu konkursa "Ģimenei.Videi.Izaugsmei" mērķis ir uzrunāt, saliedēt un iesaistīt nevalstiskās organizācijas, komercsabiedrības un fiziskas personas, kuras reģistrētas kā saimnieciskā darba veicējus, dzīves vides kvalitātes uzlabošanā. Pašvaldības finansējums tiek piešķirts projektiem, kuros paredzētas sekojošas iniciatīvas: teritorijas labiekārtošana un sabiedrisko aktivitāšu dažādošana; kultūras aktivitātes un tradicionālo kultūras vērtību saglabāšana; veselīga dzīvesveida un sporta popularizēšana. Jāpiemin, Babītes vidusskolas – ekoskola, kas jau 7. gadu īsteno ekoskolas programmu. Šī programma ietvaros īstenojot vides pārvaldības elementus skolā, tā veicinot izpratni par vidi, sasaistot to ar daudziem mācību priekšmetiem, nostiprina caurviju prasmes, veido attieksmi un vērtības, interesi tā iesaistot ne tikai un līdz ar skolas dzīvē iesaistītos, bet arī apkārtējo sabiedrību, tādējādi veicinot kopējo vides apziņas attīstību. Kā piemēram, aicina iedzīvotājus piedalīties 30 dienu EKO izaicinājumā.

2020. gadā ekspluatācija tika nodota jaunuzbūvētā SIA "Babītes siltums" katlu māja. Ir veikti pašvaldības ēku siltināšanas darbi. Daudzdzīvokļu dzīvojamo māju siltināšana, Īpāsu Piņķu ciemā, izmantojot Altum atbalsta instrumentus.

Kopsavilkums, priekšlikumi

Klimata pārmaiņas pilnībā novērst nav iespējams, jo iepriekšējā laika posmā izlaisto siltumnīcefekta gāzu ietekme atspoguļojas šobrīd, un neskatoties uz emisiju samazinājumu nākotnē, klimata pārmaiņas turpināsies, kurām varam censties pielāgoties un samazināt siltumnīcefekta gāzu emisiju apjomus.

Izstrādājot novada attīstības plānošanas dokumentus, būtiski ir ņemt vērā Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plāna (laika posmam līdz 2030. gadam)⁶³, otrajā nodaļā aprakstītos klimata pārmaiņu riskus un iespējamās ieguvumus.

Priekšlikumi:

⁶³ <https://likumi.lv/ta/id/308330-par-latvijas-pielagosanas-klimata-parmainam-planu-laika-posmam-lidz-2030-gadam>

- Pasākumi, lai veicinātu elektromobilitāti un ilgtspējīgu mobilitāti;
- Infrastruktūra un apbūve ir klimatnoturīga un plānota atbilstoši iespējamiem klimata riskiem, kā piemēram, Zaļās infrastruktūras izmantošana klimata risku ietekmes mazināšanai, lietusūdeņu savākšana un izmantošana apsaimniekošanā; inženierkomunikāciju sistēmas un infrastruktūras nodrošināšana un pielāgošana ekstrēmiem klimata apstākļiem. Izglītot, par būvju un ēku pielāgošanas iespējām, klimata pārmaiņu ietekmēm un slodzēm, piemēram par bioklimatisko arhitektūru;
- Mazināt klimata pārmaiņu ietekmi uz dabu (ekosistēmās un bioloģisko daudzveidību) kultūrvēsturiskām vērtībām.
- Sadarbojoties ar zinātni, iegūt zinātniskajā argumentācijā balstītu informāciju, tai skaitā monitoringu un prognozes, kas veicina pielāgošanās klimata pārmaiņām aspektu integrēšanu nozaru attīstībā un teritorijas attīstības plānošanas dokumentos, informējot par šiem instrumentiem sabiedrību;
- Veicināt veidot, lielāku elektroenerģijas patēriņu no alternatīvām enerģijām, tādā veidā izvairoties no emisijām.
- Meliorācijas sistēmu modernizācija un tās precīza darbība - SEG emisiju samazināšanai, t.sk. palielināt ietvju un hermētisko virsmu caurlaidību un noteces kontroli, piemērojot ilgtspējīgas drenāžas metodes un uz dabu balstītus risinājumus, lai pielāgotos gaidāmajam nokrišņu daudzuma pieaugumam.
- Pielietot zināšanas par bioklimatisko arhitektūru. Uzlabot norobežojošās konstrukcijas, izmantojot ainaviskus elementus, zaļos jumtus, un citas konstrukcijas, kas paredzēti saules enerģijas izmantošanai. Iestrādāt ēnošanas sistēmas, kas ļauj regulēt saules intensitāti.
- pašvaldības ilgtspējīgu attīstību, veicinot viedu, klimatneitrālu un spēju pielāgoties (adaptīvu) dzīves telpu, attīstībā izvēloties zaļo infrastruktūru un izmantojot atjaunojamos energoresursus;
- atbalstīt zaļo mobilitāti, veicinot, optimālu pārvietošanās infrastruktūru, mainot iedzīvotāju pārvietošanās paradumus, palielināt resursefektīvu un videi draudzīgu transportlīdzekļu veidu lietošanu;
- veicināt energoefektīvu un daudzfunkcionālu apdzīvojuma struktūru attīstība, kas samazina ietekmi uz klimata pārmaiņās un vides kvalitāti.

Viedas pārvaldības attīstība

Viedā attīstība ir kvalitāti veidojošās darbības, kas balstās uz zināšanām, gatavību pārmaiņām, kultūrā, tolerancē sakņotu aktivitāti, vietas un globālo procesu respektēšanu. Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija (LIAS) ir vērsta uz cilvēka un sabiedrības labklājības pieaugumu, kas balstīts uz: - pro-aktīvu, iniciatīvas veicinošu, jaunradošu attīstību, kas raksturo reģiona lomu pozitīvu izmaiņu sasniegšanā, elastīgu, reaģētspējīgu attīstību, kas veido arī pamatu attīstības ilgtspējībai.

Jāatzīmē, ka starptautiska un ES mēroga dokumentos⁶⁴ tiek aicināts piemērot viedus risinājumus – inovatīvus, uz zināšanām un datus balstītus risinājumus teritoriju izaugsmes veicināšanai visos pārvaldes līmeņos, kā arī iesaistot sabiedrību kopēja mērķa sasniegšanai. Tai skaitā tiek aicināts nodrošināt viedu pārvaldību, cita starpā, balstot attīstības plānošanas dokumentus uz pētniecību, datu analīzi, zinātniskajiem atklājumiem, kā arī uz dialogu un savstarpēju sadarbību starp publisko pārvaldi, zinātniskās pētniecības darbā iesaistītajiem, uzņēmējiem, nevalstisko sektoru un iedzīvotājiem. Tiek aicināts izmantot pilnībā potenciālu, ko nodrošina informācijas un komunikāciju tehnoloģijas.

Vieda attīstība ietver viedu plānošanu un specializāciju, ilgtspējīgā saskaņotā pievilcībā, kas rezultējas “Labu” investīciju piesaistē. Viedas attīstības faktori, kas balstīti zināšanās un inovācijās, nosaka viedu attīstību – tehnoloģijas, cilvēkkapitāls, sociālais kapitāls.

Viedas attīstības dimensijas – vieda ekonomika - konkurētspēja, Vieda sabiedrība- Sociālais un cilvēkkapitāls, Vieda pārvaldība - līdzdalība, Vieda vide - dabas resursi, Vieda dzīvošana - dzīves kvalitāte.

Vieda ekonomika – konkurētspēja, ietver novatorisku garu – zināšanās balstītu produktivitāti un kvalitāti. Priekšrocību izmantojums – elastība. Starptautiskās saistības, reputācija un atpazīstamība.

Vieda sabiedrība - Sociālais un cilvēkkapitāls. Kvalifikācija - zināšanas, spējas, prasmes. Mūžizglītība (Nepārtrauktība, laikmetīgums, papildināšanās). Sociālā un etniskā daudzveidība (atvērtība pārmaiņām, sadarbībai). Kreativitāte & Elastīgums (radošo industriju īpatsvars). Kosmopolitisms

⁶⁴ EU2020 Strategy for Smart, Sustainable and Inclusive Growth, 2010; The Urban Agenda for the EU, 2016.

(tālredzība, visaptveroša domāšana, nesavtība). Līdzdalība sabiedriskajā dzīvē (sabiedrisko organizāciju īpatsvars, aktivitāte; horizontālā sadarbība). Vienojošs un savienojošs cilvēkkapitāls⁶⁵. Veidojot kopienas, kuras balstās uz līdzdalības principu, lai būvētu savu stratēģiju ekonomikas stiprināšanai, sociālo un vides apstākļu uzlabošanai, īpaši orientējoties uz digitāliem risinājumiem.

Vieda mobilitāte (transports un IKT – informācija un komunikāciju tehnoloģijas) ietver transporta pārklājumu, pieejamību, kvalitāti. Starptautisku sasniedzamību (kā papildus priekšrocību). Informācijas un komunikāciju tehnoloģiju pārklājums un pieejamība, kvalitāte. Sākot ar sarežģītu transporta sistēmu pārvaldību izmantojot sistēmu savstarpēju saziņu un kooperāciju, līdz pat efektīvākiem, ilgtspējīgākiem un videi draudzīgākiem ar pārvietošanos saistīto resursu un struktūru lietošanas veidiem. Ilgtspējīgas, inovatīvas un drošas transporta sistēmas – zaļās mobilitātes īpatsvars (velobraucēji, kājām gājēji), kā arī ekonomisku automobiļu un elektromobiļu izmantojums.

Vieda vide (dabas resursi). Dabas apstākļu pievilcība (zaļo teritoriju īpatsvars, daudzveidība, savdabība, dabiskuma pakāpe, sakoptība). Piesārņojums (mantots, radīts pašlaik, potenciāls) vides aizsardzība - privātās iniciatīvas, viedokļi, līdzsvars. Ilgtspējīga resursu pārvaldība un apsaimniekošana – efektīvs, lietderīgs resursu izmantojums, patēriņa apjoms.

Vieda dzīvošana (dzīves kvalitāte). Kultūras telpa (muzeju, teātra, kino, u.c. pasākumu pieejamība, apmeklētība, kvalitāte, intensitāte. Pašdarbība). Veselības aprūpe (pieejamība, kvalitāte, veselības stāvoklis). Individuālā drošība (kriminalizācijas pakāpe, aizsardzības kvalitāte). Izglītība iespējas: pieejamība, kvalitāte, izglītoto īpatsvars. Mājokļu kvalitāte (pieejamība, kvalitāte, apmierinātība). Pievilcība tūrismam (tūrisma pakalpojumi – objekti, nakšņošana). Sociālā kohēzija (vidusslāņa īpatsvars, nabadzības risks).

Vieda pārvaldība (politiskā līdzdalība). Savstarpēja uzticība - paļāvība (sabiedrība – pārvaldība - sabiedrība). Sadarbība (vertikāla, horizontāla – rezultatīva, līdzsvarota, neformāla). Politiskā aktivitāte (līdzdalība lēmumu pieņemšanā: aktivitāte ikdienā, dalība sapulcēs, interese un spēja sadarboties visos līmeņos). Politikas nozīmība (Dalība EP, LR Saeimas, Pašvaldību vēlēšanās, interese, zināšanas politikas jomā, par aktualitātēm). Pakalpojumu pieejamība un kvalitāte (iedzīvotāju apmierinātība)⁶⁶.

Nemot vērā iepriekšminēto pašvaldība, kā publiskās pārvaldes institūcija, uzlabojot darbību un sniegto pakalpojumu efektivitāti, kā arī veicina produktu un pakalpojumu ar augstāku pievienoto vērtību radīšanu. Pašvaldības var būt gan kā inovatīvu risinājumu “patērētājs”, gan kā inovatīvu risinājumu un produktu veicinātājs, piemēram, pašvaldībām ir iespēja veidot teritorijas uzņēmumiem, kas izstrādā jaunus un inovatīvus pakalpojumus un produktus, kā arī ierosināt priekšlikumus veikt atbilstošus grozījumus likumdošanā attiecīgo testa teritoriju ietvaros, saskaņā ar konkrētās pašvaldības un reģiona izvirzītajiem inovāciju un viedo risinājumu prioritāro jomu projektiem. Pašvaldībām ir iespēja kombinēt dažādus atbalsta veidus, lai ieviestu jaunus risinājumus un pilotētu jauna veida pakalpojumu sniegšanu. Būtiski plānošanas posmā noteikt galvenās ekonomiskās attīstības jomas un nozares, produktus vai pakalpojumu grupas, kas tiek attīstītas pēc viedas pieejas.

Mārupes novads jau šobrīd ir ceļā uz viedas pašvaldības pārvaldības īstenošanu, energoefektivitātes pasākumus īstenojot gan pašvaldības iestādēs, piemēram, būvējot jaunus objektus, PII “Zīļuks”, Jaunmārupes pamatskolas piebūve, Babītes pagastā, atjaunojot un modernizējot Katlu māju Piņķos, ieviešot viedo apgaismojumu u.c. Lai arī vēl veiksmīgāk turpinātu sasniegt izvirzīto mērķi – kļūt par viedu pašvaldību, zemāk ir norādīti instrumenti/ pasākumi.

Instrumenti un piemēri viedas pašvaldības pārvaldības īstenošanā

Otrreizējā resursu izmantošana/ infrastruktūra	Pakalpojumi	Sadarbība iesaiste ieviešot viedu pārvaldību – viedu pašvaldību
Notekūdens potenciāla izmantošana iekštelpu mikroklimata nodrošināšanā (izmaksu samazinājuma potenciāls, līdz 70%) – Ogres novada piemērs.	Viedās uzraudzības sistēmas nodrošināšana aprūpējamo klientu mājās.	Apgūstot ES finansējumu sadarbībā ar citām (blakus esošām) pašvaldībām
Notekūdeņu uzkrāšana, atkārtota izmantošana.	Viedais sabiedriskais transports – sabiedriskais transports pēc izsaukuma.	Veicināt sadarbību ar zinātniekiem un izglītības iestādēm, uzņēmumiem – viedas infrastruktūras, pakalpojumu ieviešanai.
	Viedais apgaismojums – apgaismojuma sistēma, kas ar sensoru palīdzību, maina gaismas spilgtumu.	

⁶⁵ Vienna university of technology, 2007 (https://www.geo.lu.lv/fileadmin/user_upload/lu_portal/projekti/gztl/Konferences/LU_73_konf/7_1_ALPS_Vieda_spezializacija.pdf)

⁶⁶ Pētījums „Rīgas plānošanas reģiona viedās specializācijas iespējas”, 2014 (https://rpr.gov.lv/wp-content/uploads/2017/12/Petijums_Rigas_planosanas-regiona-viedas-specializācijas-iespejas_ALPS_2014.pdf)

Dažādu mantu, ierīču labošanas un atkārtotas izmantošanas. Lietus ūdens apsaimniekošanas, izmantojot alternatīviem risinājumiem – piemēram uzkrājot un laistot apstādījumus. Zaļās infrastruktūras attīstība, laistīšanas sistēmas, kas regulējas pēc mitruma daudzuma augsnē. Interaktīvu bērnu laukumu un aktīvās atpūtas vietu ierīkošana. Riteņbraucējiem draudzīga infrastruktūras attīstīšana.	Pašvaldības pakalpojumu un sistēmu darbībai, enerģija tik iegūta tikai no dabīgiem atjaunojamiem avotiem - vēja, saules un ūdens - apgaismojumam, luksoforiem, informatīvajām zīmēm. Atkritumu šķirošanas un pārstrādes veicināšana – sensoru izmantošana šķirošanas konteineru apkalpošanā. Energoefektivitātes paaugstināšana ēkās, t.sk. sensori siltuma regulēšanai; Automātiska rādītāju (t.sk., ūdens, elektrības) savākšana (pasākumi daļēji uzsākti īstenot). Ūdens kvalitātes uzlabošana - elektroniskās iekārtas pret ūdensvadu apkalpošanas un rūsas veidošanos. Zaļais iepirkums. KAC aprīkots ar monitoriem, sistēmu rindu regulēšanai, klientu apkalpošana pēc kārtas numuriņiem. Apkalpoto klientu uzskaites un analīzes sistēma. Komunikācijas tehnoloģiju piemērošana pakalpojumu sniegšanai– ierīces, ko aktivizē ar balsi (piem., speciālista – ārsta, sociālā darbinieka, apsarga, policista u.tml. – izsaukšanai) Dabai draudzīga skolēnu transporta izmantošana (elektroautobusi, biodegvielas autobusi u.c.) Skolu, Pirmskolas izglītības iestāžu, u.c. iekštelpu aprīkošana ar gaisa kvalitātes monitoringa sistēmu, lai telpās nodrošinātu optimālu iekštelpu klimatu, pietiekamu vēdināšanu, uzlabotu energoefektivitāti. Rastu jaunus un pareizus risinājumus vēdināšanai t.sk. telpām ar piespiedu (mehānisko) vēdināšanu un dabisko ventilāciju (CO2, temperatūras, mitruma monitorings)	Sabiedrības līdzdalība un izglītošana par viedās specializācijas jomām (viedie materiāli, informācijas un komunikācijas tehnoloģijas, viedā enerģētika, biomedicīna). Cilvēku iesaiste teritorijas labiekārtošanā (līdzdalības budžets) + e-līdzdalības ieviešana
---	--	---

Instrumenti – Viedas pašvaldības ieviešanai un īstenošanai

Finanšu instrumenti - fiskālie instrumenti (atbalstošie) - nodokļu atlaides „zaļajiem uzņēmējiem”; nodokļu atlaides privātmājām, vairāku dzīvokļu mājām, kuras izmanto atjaunojamo enerģiju; bonusu sistēma īstenojot viedai draudzīgu rīcību u.c.

Ekonomiskie un budžeta instrumenti (ikgadējais budžets – dabas resursu nodokli saplānot un novirzīt konkrētām, ar vides kvalitātes uzlabošanu sastatām rīcībām, iesaistīšanās ES finansētajos projektos u.c.);

Plānošanas instrumenti (Attīstības plānošanas dokumentos (iestrādāt dabas aizsardzības un vides kvalitātes, klimatneitralitātes rīcības, uzdevumus), veikt monitoringu)

Politikas un pārvaldības instrumenti (Pašvaldības saistošie noteikumi, normatīvie akti, politiski uzstādījumi vides jomā, kampaņas u.c.);

Sadarbības (komunikācijas) instrumenti (formālā un neformālā izglītība, plašsaziņas līdzekļu iesaistīšana, komisiju un darba grupu izveide, sadarbības projekti ar uzņēmējiem, citām pašvaldībām, skolām u.c.)

Kopsavilkums, priekšlikumi

Jāatzīmē, ka starptautiskajā un Eiropas Savienības līmenī, arvien vairāk, tiek ieviests termins vieds risinājumi, vieda pārvaldība. Valsts pārvaldes t.sk. pašvaldības, tiek aicinātas piemērot un atbilstīgi viedus risinājumus - inovatīvus, uz zināšanām un datos balstītus risinājumus teritoriju izaugsmes veicināšanai, tajā skaitā uzlabojot pakalpojumu kvalitāti un pieejamību, attīstot un sakārtojot infrastruktūru, lai konkurētspējīgās nozares un uzņēmējdarbība, kas balstās uz vides pamatprincipiem, spēj attīstīties, tā nodrošinot, kvalitatīvu dzīves vidi. Piedevām tiek aicināts nodrošināt viedu pārvaldību, pamatoti zinātnē balstītu un integrētu attīstības plānošanas dokumentus. Un veicinot, dialogu un savstarpēju sadarbību starp publisko pārvaldi, zinātniskās pētniecības darbā iesaistītajiem, uzņēmējiem, nevalstisko sektoru un iedzīvotājiem. Tiek aicināts izmantot pilnībā potenciālu, ko nodrošina informācijas un komunikāciju tehnoloģijas.

Priekšlikumi:

- Veicināt un īstenot publiskajā pārvaldē, efektīvu pakalpojumu sniegšanu, izmantojot viedus instrumentus, kā arī veicina produktu un pakalpojumu ar augstāku pievienoto vērtību radīšanu. Atbalstīt viedos risinājumus, pašvaldībai esot, kā "patērētājam", gan kā inovatīvu risinājumu un produktu veicinātājam.
- Plānošanas dokumentos definēt uzņēmējdarbības teritorijas, kas izstrādā jaunus un inovatīvus pakalpojumus un produktus;
- uzlabos publiskās pārvaldes institūciju sadarbību un mijiedarbību ar uzņēmējiem, izglītības un pētniecības institūciju pārstāvjiem, pilsoniskās sabiedrības grupām, panākot jēgpilnākus risinājumus un koordinētākas darbības kopējo mērķu sasniegšanā.

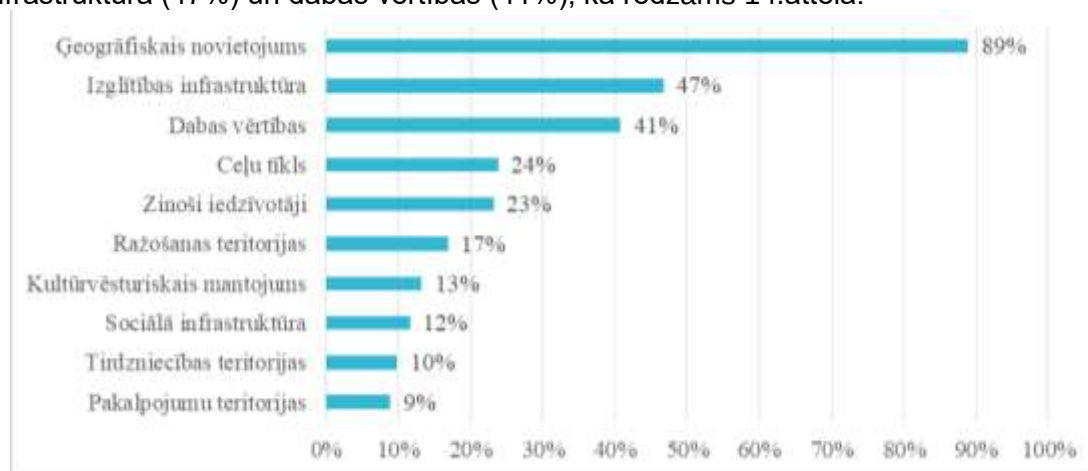
SABIEDRĪBAS IESAISTES UN LĪDZDALĪBAS REZULTĀTU APKOPOJUMS DABAS AIZSARDZĪBAS UN VIDES PĀRVALDĪBAS JOMĀ

Mārupes novada Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas ietvaros tika organizēti dažādi sabiedrības pasākumi – iedzīvotāju un uzņēmēju socioloģiskā aptauja, četras tematiskās darba grupas, četri iedzīvotāju forumi, divas konsultatīvo padomju sanāksmes, kā arī interaktīva aktivitāte. Tāpat visiem iedzīvotājiem, uzņēmējiem, organizācijām un biedrībām bija iespējams savus priekšlikumus iesūtīt elektroniski. Ņemot vērā ārkārtas situāciju un valstī noteiktos ierobežojumus visi sabiedrības līdzdalības pasākumi norisinājās attālināti, izmantojot konferenču programmu ZOOM, ĢIS. Informācija par pasākumiem un aktivitātēm tika publicēta iepriekš definētajos komunikācijas kanālos.

Socioloģiskās aptaujas rezultāti Mārupes novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijas 2022.-2034.gadam ietvaros. Dabas aizsardzības un vides pārvaldības jomā.

Mārupes novada dome Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas 2022. – 2034. gada (IAS) ietvaros izstrādāja un veica, sadarbībā ar SIA “Exploro” 2021. gada 7. janvārī noslēgto līgumu, socioloģisko aptauju laika posmā no 2021. gada 8.februāra līdz 2021.gada 1. martam. Kopumā aptaujā piedalījās 2550 iedzīvotāji un 391 uzņēmēji. Datu analīzei izmantotas 1970 iedzīvotāju un 191 uzņēmēju sniegtās atbildes. IAS izstrādes ietvaros, tika veikta iedzīvotāju un uzņēmēju socioloģiskā izpēte ar mērķi noskaidrot iedzīvotāju un uzņēmēju viedokli par Mārupes un Babītes novadiem un to attīstību saistītiem jautājumiem. Anketās tika iekļauti jautājumi saistīti arī vides kvalitātes nodrošināšanu un dabas aizsardzību. Tālāk veiktā analīze veikta atsaucoties uz SIA “Exploro” veikto pētījumu “SOCIOLOĢISKĀS APTAUJAS REZULTĀTI MĀRUPES NOVADA ILGTSPĒJĪGAS ATTĪSTĪBAS STRATĒĢIJAS 2022.-2034. GADAM IETVAROS”.

Izstrādājot attīstības plānošanas dokumentus, definējot attīstības vīziju, mērķus utt. ir jānosaka novada vērtības. Aptaujā tika lūgts norādīt novada spilgtākās priekšrocības, kuras var definēt arī kā vērtības. Respondentu sniegtajās atbildēs spilgti iezīmējas trīs novada vērtības (priekšrocības), respondenti min ģeogrāfisko novietojumu, ko ir atzīmējuši 89% respondentu, pieejamā augsts līmeņa izglītības infrastruktūra (47%) un dabas vērtības (41%), kā redzams 14.attēlā.

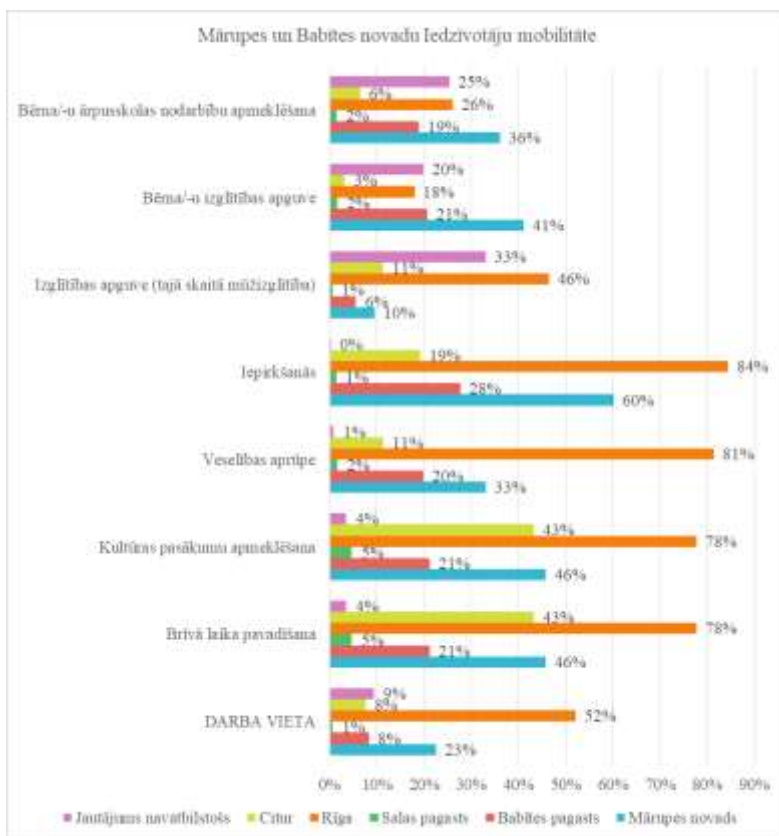

14.attēls. Nozīmīgākās Mārupes un Babītes novadu priekšrocības

Aptaujas atvērtajā jautājumā respondentiem tika lūgts, brīvā formā, ierakstīt trīs lietas ar ko viņi kā novadu iedzīvotāji lepojas. Biežāk minēta ir vide, kas saistās gan ar tīru, sakoptu vidi, gan apkārtējo dabu, drošību, klusumu, mieru, gan cilvēkiem. Nākošās biežāk minētā atbilde ir, ka novads ir draudzīgs ģimenēm un ir pieejama kvalitatīva izglītība. Iedzīvotāji lepojas arī ar novadā esošo infrastruktūru, kas sasaucas iepriekšējā attēlā redzamo rezultātu. Jāpiebilst, ka vienlaikus respondentiem tika lūgts brīvā formā ierakstīt prioritāri veicamos darbus novadā. Respondenti kā ievērojami biežāk minētā kategorija ir gājēju un velo celiņu izbūve un attīstība. Ko var sasaistīt ar tuvu Rīgas tuvumu un iespējamo mobilitāti.

Novada iedzīvotāju paradumi un mobilitāte, ietekmē apkārtējo vidi – patērējot resursus, ietekmējot bioloģisko daudzveidību, gaisu, ūdeni utt. Apskatot abu novadu iedzīvotāju sniegtās atbildes par to, kurā vietā tiek izmantoti ikdienā nepieciešamie pakalpojumi, kur respondenti strādā, apmeklē kultūras

pasākumus un gūst citus nepieciešamos pakalpojumus, redzams, ka tiek izmantotas daudz priekšrocības, ko sniedz Rīgas tuvums. Kā redzams 15. attēlā, lielākā daļa izmanto iespējas iepirkties Rīgā (84%), arī veselības aprūpes pakalpojumus iedzīvotāji biežāk izvēlas saņemt Rīgā (81%). Liela daļa iedzīvotāju izmanto Rīgas sniegtās iespējas brīvā laika pavadīšanai (78%) un kultūras pakalpojumu saņemšanai (78%). Vairāk kā puse iedzīvotāju kā savu darba vietu norāda Rīgu (52%). Jāatzīmē pozitīvi, ka bērnu izglītošanai lielākoties tiek izmantotas konkrētajos novados piedāvātās iespējas, līdz ar to izmantojot iekšējos resursus.

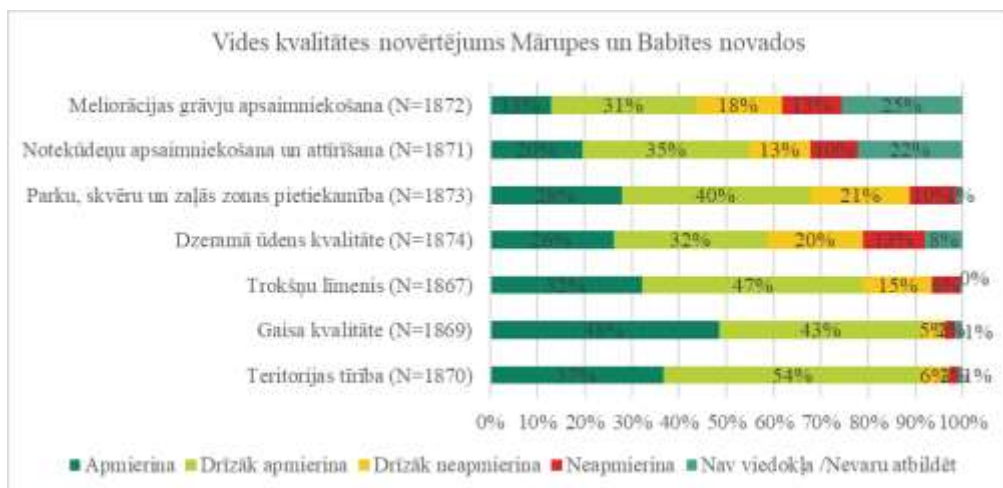

15.attēls. Novada iedzīvotāju paradumi un mobilitāte

Veicinot, videi draudzīgu mobilitāti novadā, būtiski jāņem vērā jautājumu par veloceļu tīklojumu, ko vairāk kā puse respondentu vērtē negatīvi – 26% ir pilnībā neapmierināti un 27% ir neapmierināti ar veloceļu tīklojumu. Tajā pašā laikā veloceļu infrastruktūras kvalitāte lielāko daļu respondentu apmierina. Jautājumos, kas saistīti ar sabiedriskā transporta novērtējumu, salīdzinoši liela daļa respondentu nespēj sniegt atbildi, iespējams tāpēc, ka iedzīvotāji maz izmanto sabiedriskā transporta pakalpojumus, vai arī tas tiek minimāli nodrošināts, kas sasaistās ar vienu no aptaujas atvērtajiem jautājumiem, kur tiek lūgts sniegt ieteikumus. Iedzīvotāju būtiskākie ieteikumi ir saistīti ar sabiedriskā transporta nodrošinājumu (gan uz Rīgu, gan starp ciemiem, gan uz Jūrmalu), uzlabot iespējas nokļūšanai gan uz Rīgu, gan uz Jūrmalu, uzlabot gājējiem un velotransportam domāto infrastruktūru.

Dabas kapitāla un vides novērtējumu novadā

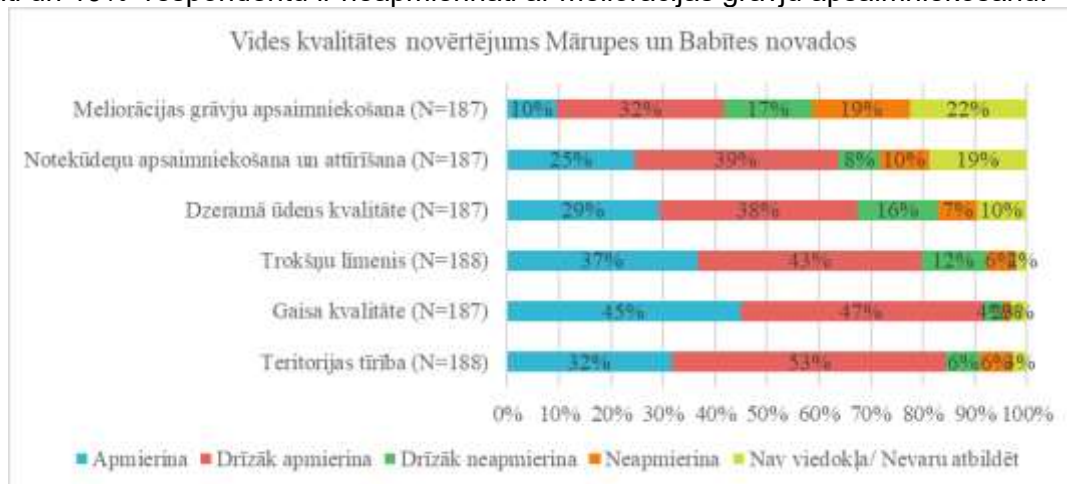
Aptaujā respondentiem tika lūgts sniegt atbildes par vides kvalitāti, redzams __attēlā, liela daļa respondentu pozitīvi vērtē vides kvalitāti. Īpaši augstu novērtēti tādi aspekti kā gaisa kvalitāte (48% iedzīvotāju apmierināti un 43% drīzāk apmierināti), trokšņu līmenis (32% iedzīvotāju apmierināti un 47% drīzāk apmierināti); teritorijas tīrība (37% iedzīvotāju apmierināti un 54 % drīzāk apmierināti). Lai arī visi pārējie ar vides kvalitāti saistītie aspekti ir novērtēti lielākoties pozitīvi, tomēr par diviem jautājumiem, kas skar meliorācijas grāvju apsaimniekošanu un dzeramā ūdens kvalitāti, iezīmējas tendence, ka iedzīvotāji ir drīzāk neapmierināti. Jāpiebilst, ka neapmierinātība ar dzeramā ūdens kvalitāti ir norādījuši Babītes novada iedzīvotāji, kur 17% ir neapmierināti ar ūdens kvalitāti.

16. attēls. Vides kvalitātes novērtējums Mārupes un Babītes novados

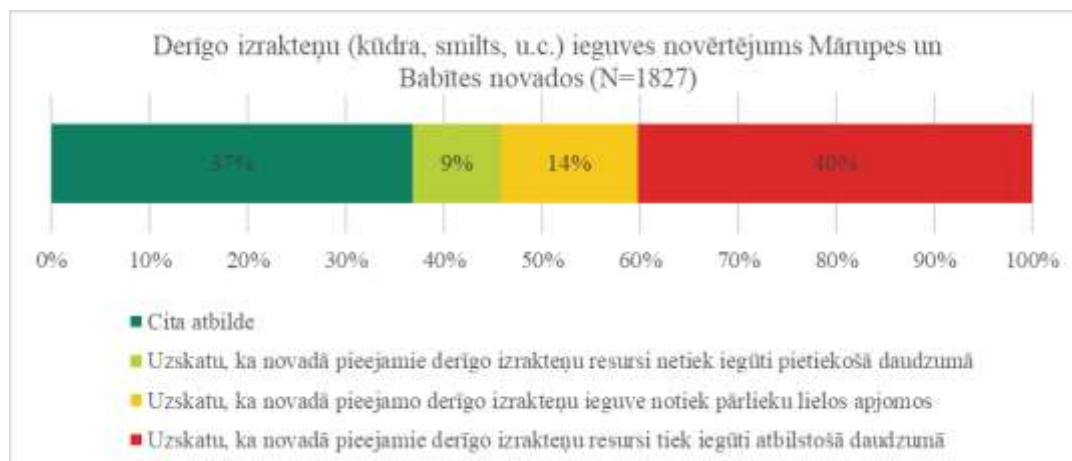
Uzņēmēji, vērtējot vides kvalitāti novadā, lielākoties to vērtē pozitīvi 16. attēls. Īpaši izceļami ir tādi vides kvalitātes aspekti kā gaisa kvalitāte, trokšņa līmenis un teritorijas tīrība, ko ievērojami lielākā respondentu daļa vērtē pozitīvi – norādot, ka viņus apmierina vai drīzāk apmierina minētie vides kvalitātes aspekti. Arī notekūdeņu apsaimniekošana un attīrīšana tiek vērtēta pozitīvi, tomēr būtiski ir atzīmēt, ka aptuveni piektajai daļai respondentu nav viedoklis par šo jautājumu. Jo daļa, lielo uzņēmumu, kas ir izvietojusies, piemēram apkārt lidostai, izmanto savas vietējās lokālās attīrīšanas iekārtas.

Arī uz jautājumu par meliorācijas grāvju apsaimniekošanas kvalitāti, liela daļa uzņēmēju nevarēja sniegt atbildi, tomēr atšķirībā no notekūdeņu apsaimniekošana un attīrīšanas pakalpojuma novērtējuma, meliorācijas grāvju apsaimniekošanas kvalitāte ir vērtēta mazliet zemāk. Lai arī kopumā vērtējums ir pozitīvs (10% apmierināti un 32% daļēji apmierināti), tomēr vienlaikus 17% respondentu ir drīzāk neapmierināti un 19% respondentu ir neapmierināti ar meliorācijas grāvju apsaimniekošanu.

17. attēls. Vides kvalitātes novērtējums Mārupes un Babītes novados

Apskatot respondentu sniegtās atbildes par derīgo izrakteņu ieguvu un transportēšanu novadā, kas skar novada iekšējos resursus un infrastruktūru 17. attēls, redzams, ka 40% iedzīvotāju uzskata, ka ieguve notiek atbilstošā apjomā, 14% uzskata, ka tiek iegūts pārāk daudz derīgo izrakteņu un 9% uzskata, ka netiek izmantoti visi pieejamie resursi un derīgie izrakteņi netiek iegūti pietiekošā apjomā. Vienlaikus, salīdzinot liela respondentu daļa ir izmantojuši iespēju sniegt atbildi brīvā formā, kur dominē atbilde, ka šajā jautājumā viņiem nav viedoklis, viņiem trūkst informācijas, lai novērtētu šo jautājumu, tomēr vienlaikus, daļa respondentu izmantoja iespēju aprakstot, ka ir neapmierināti ar organizēto derīgo izrakteņu izvešanu – gan minot to, ka transportēšanas laikā rodas putekļi, gan arī to, ka tiek bojāts ceļu segums, gan arī, ka trūkst atbilstošas infrastruktūras (gājēju un velo celiņi), kā rezultātā mazāk aizsargātie satiksmes dalībnieki ir apdraudēti.

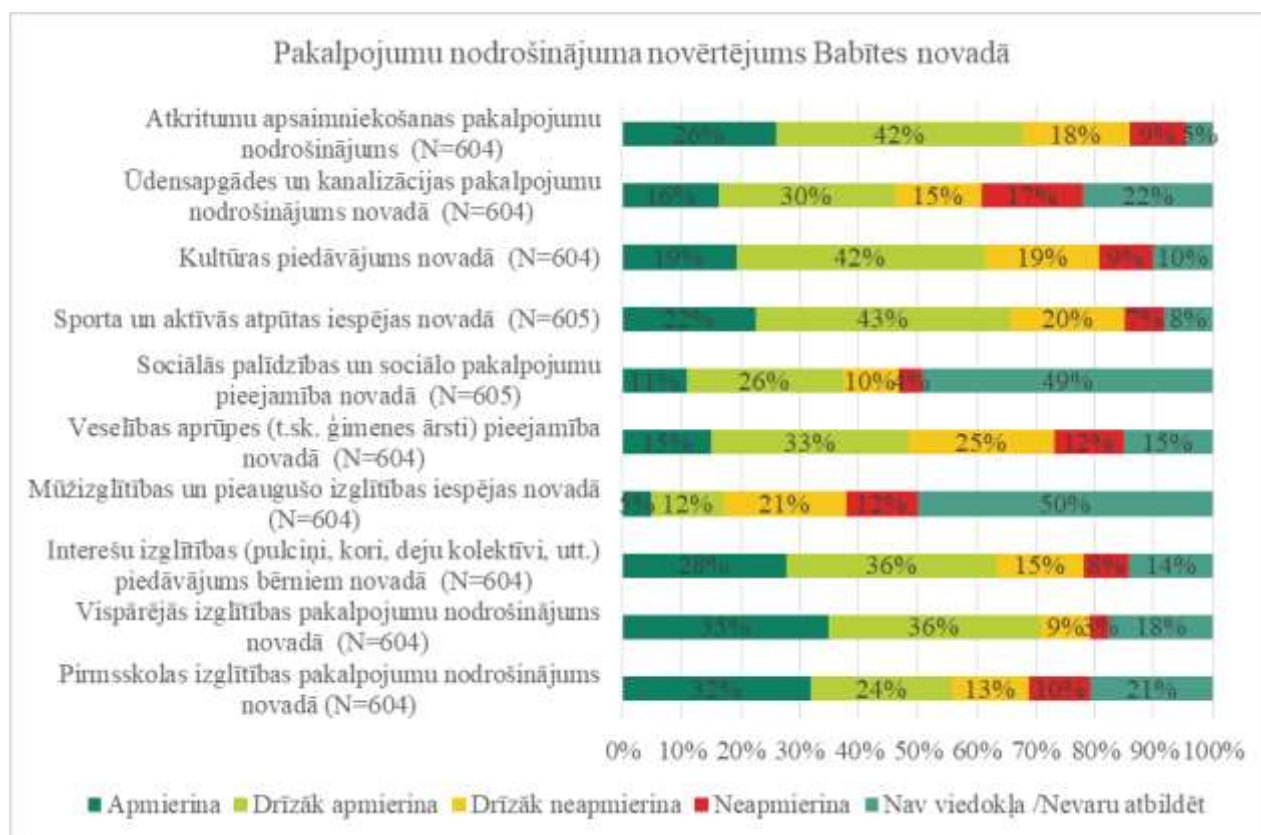

18.att. Derīgo izrakteņu (kūdra, smilts, u.c.) ieguves novērtējums Mārupes un Babītes novados

Ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumu nodrošinājumu, atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu nodrošinājumu, sporta iespējas un kultūras piedāvājumu lielākā daļa respondentu vērtē pozitīvi. Vienīgais pakalpojums, kura nodrošinājuma novērtējums uz pārējo pakalpojuma fona atšķiras, ir veselības aprūpes pieejamība novadā. Tomēr būtiski atzīmēt, ka iedzīvotāju vērtējums šajā jautājumā ir neviennozīmīgs, proti, kopumā 40% to vērtē pozitīvi (14% ir apmierināti un 26% ir drīzāk apmierināti) un 44% to vērtē negatīvi (27% ir daļēji neapmierināti un 17% neapmierināti).

Lielākā daļa iedzīvotāju pozitīvi vērtē atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu nodrošinājumu – 26% ir apmierināti un 42% ir drīzāk apmierināti ar minētā pakalpojuma nodrošinājumu.

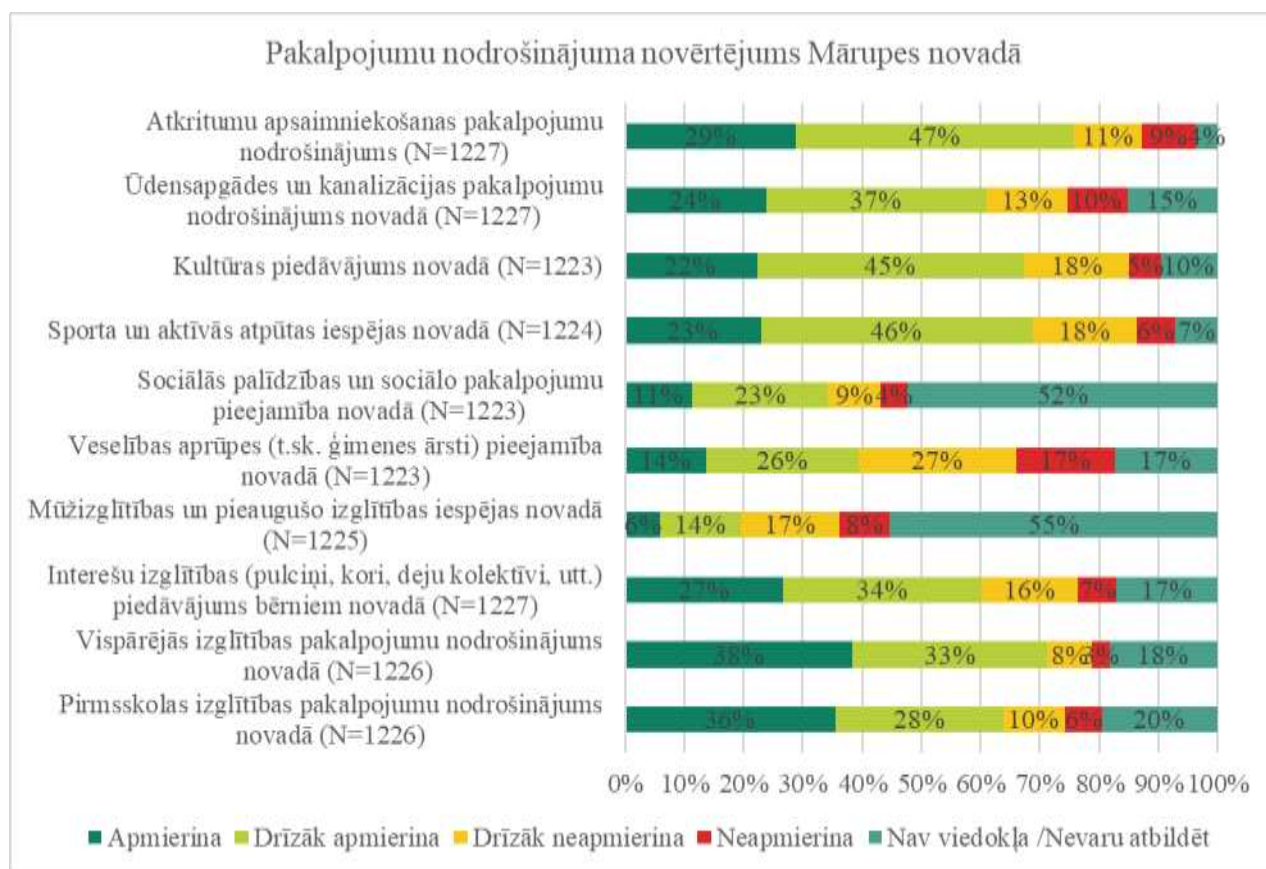
Lai arī ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumu nodrošinājumu, Babītes novada iedzīvotāji vērtē pozitīvi, tomēr būtiski ir atzīmēt, ka šis ir pakalpojums, ar kura nodrošinājumu, salīdzinājumā ar pārējiem pakalpojumiem, lielāka iedzīvotāju daļa (17%) ir neapmierināta.

19. att. Pakalpojumu nodrošinājuma novērtējums Babītes novadā

Apskatot iedzīvotāju sniegto vērtējumu par pakalpojumu kvalitāti 19.attēlā, saskatāmas līdzības ar nodrošinājuma novērtējumu. Vienlaikus būtiski ir atzīmēt, ka salīdzinot ar pakalpojumu nodrošinājuma novērtējumu, iedzīvotāji biežāk ir izvēlējušies atbildi "Nav viedokļa/ Nevaru atbildēt". Turpmākajā

plānošanas periodā, būtu nepieciešams par katru pakalpojuma jomu veikt padziļinātu sabiedrības novērtējumu un pakalpojuma efektivitātes novērtējumu.

20. att. Pakalpojumu nodrošinājuma novērtējums Mārupes novadā

Pakalpojumu kvalitātes novērtējumā saskatāmas līdzīgas pozitīvas tendences, kā iedzīvotāju sniegtajā pakalpojumu nodrošinājuma novērtējumā. Lielākā daļa iedzīvotāju pozitīvi vērtē novadā pieejamo pakalpojumu kvalitāti. Vienlaikus būtiski ir atzīmēt, ka, salīdzinot ar pakalpojumu nodrošinājuma novērtējumu, lielāka daļa iedzīvotāju nav varējuši sniegt atbildi par kvalitātes novērtējumu.

Secinājumi. Balstoties uz iedzīvotāju un uzņēmēju aptaujas rezultātiem secināms, ka:

Novada iedzīvotāji ka novada vērtību norāda – dabas vērtības, infrastruktūru un Rīgas tuvumu, kur var saņemt viss dažādākos pakalpojumus. Līdz ar to, iedzīvotāju ikdienas migrācija pārsvarā notiek no Mārupes (Mārupes, Babītes un Salas pagastiem) uz Rīgu – pārsvarā izmantojot savu privāto automašīnu, plānojot novada turpmāko attīstību, ir jādome par novada vērtību stiprināšanu un paradumu maiņu, piedāvājot pakalpojumu tepat novadā uz vietas. Līdz ar to, vairāk izmantojot iekšējo mobilitāti, izmantojot velo infrastruktūru un citas pārvietošanās iespējas, veicinot klimatam un iedzīvotājiem draudzīgu mobilitāti, padarot pieejamus daudzveidīgus pārvietošanās veidus un radot tam neieciešamo infrastruktūru.

Visaugstāk iedzīvotāji un uzņēmēji ir novērtējuši vides kvalitāti – teritorijas tīrību, gaisa kvalitāti, trokšņu līmeni, zaļās zonas pietiekamību. Būtiski pieminēt, ka daļa respondentu ir drīzāk neapmierināti ar dzeramā ūdens kvalitāti (pārsvarā Babītes pagastā) un daļa respondentu ir neapmierināti ar meliorācijas grāvju apsaimniekošanu. Lai saglabātu, pilnveidotu, nepasliktinātu vides kvalitāti, ņemot vērā straujo iedzīvotāju pieplūdumu, būtiski būtu jādome par infrastruktūras attīstību un pilnveidošanu.

Liela daļa iedzīvotāju vai uzņēmēju ir norādījuši atbilžu variantus, nezinu, vai nav viedokļa, kas liecina, ka nav informācijas par sniegto pakalpojumu utt. Ir nepieciešams veikt, padziļinātu analīzi par pakalpojuma efektivitāti un sabiedrības viedokli.

Tematisko darba grupu rezultāti

Mārupes un Babītes novadu pašvaldības turpina darbu pie Mārupes novada Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas 2022.-2034. gadam izstrādes. Laika posmā no 26. aprīļa līdz 6. maijam norisinājās četras tematiskās darba grupas, kas ievērojot epidemioloģisko situāciju valstī tika organizētas attālināti ZOOM platformā. Līdz ar to kopējā diskusija tika veidota neierasti līdzšinējai praksei, taču iespējams tieši pateicoties šim formātam bija iespēja iesaistīties plašam dalībnieku lokam – gan pašvaldības iestāžu un struktūrvienību, gan kaimiņu pašvaldību, dažādu valsts institūciju pārstāvjiem un iedzīvotājiem.

Darba grupu diskusijās stratēģijas izstrādei piesaistītie eksperti un speciālisti iepazīstināja ar novadu esošo situāciju. Darba gaitā darba grupas dalībnieki strādāja mazākās darba grupās, lai diskutētu par dažādiem katras jomas aktuālajiem attīstības virzieniem. Noslēgumā katras mazās darba grupas dalībnieki iepazīstināja ar galvenajiem secinājumiem un iespējamajiem virzieniem jomu attīstībā.

6. maijā, norisinājās ceturrtā tematiskā darba grupa “Vides resursi un energoefektivitāte”, kuras laikā tika diskutēts par Babītes un Mārupes novada plašo dabas teritoriju un resursu potenciāla izmantošanu, par vides infrastruktūras jautājumiem, t.sk. par meliorācijas grāvju uzturēšanu un lietus ūdens novadīšanu un otrreizējo izmantošanu. Par ūdenssaimniecības un notekūdeņu apsaimniekošanu, ūdenssaimniecības tīklu paplašināšanu un gaisa kvalitāte uzlabošanas pasākumiem. Darba grupās aktuāls bija arī jautājums par lauksaimniecības zemju turpmāko izmantošanu – specifiskāku lauksaimnieciskās izmantošanas vai ražošanas nišu meklēšanu, kā arī lauksaimniecības zemju kā ainavas un rekreācijas vērtību saglabāšanas iespējam un izaicinājumiem Pierīgas zemes tirgus apstākļos. Visbeidzot diskutējot par šodien tik aktuālajiem pasākumiem virzībā uz klimatneitralitāti, diskutējot par viedo risinājumu popularizēšanu energoapgādes un būvniecības jomās. Plašāks apkopojums par tematiskajās darba grupās diskutētajiem jautājumiem un galvenajiem secinājumiem būs pieejams pašvaldību mājas lapās sadaļās par “Sabiedrības līdzdalību”.

Iedzīvotāju forumi

Lai veicinātu sabiedrības līdzdalību stratēģijas izstrādē, tika organizēti arī četri iedzīvotāju forumi laika posmā no 13. maija līdz 24. maijam.

Šajos forumos varēja piedalīties ikviens Mārupes un Babītes novada iedzīvotājs, uzņēmējs, nevalstiskās organizācijas pārstāvis vai komersants. Kopumā forumos piedalījās 74 dalībnieki, tostarp domes speciālisti, Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas izstrādes ietvaros piesaistītie eksperti. Forumi neguva lielu atzinību, bet, tika secināts, ka iedzīvotājiem pirmajā vietā ir vides un dzīves kvalitāte, pieejamais izglītības nodrošinājums.

Konsultatīvās padomes

Kā noslēdzošā sabiedrības iesaistes aktivitāte Mārupes novada Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas (IAS) 2022.-2034. gadam ietvaros tika organizētas konsultatīvās padomes laika posmā no 27. maija līdz 31. maijam. Apvienojot Sporta un aktīvās atpūtas konsultatīvo padomi ar Izglītības un jaunatnes lietu padomi. Kā arī Tūrisma un mārketinga padomi apvienojot ar Kultūrvides padomi.

Konsultatīvajās padomēs tika izteikti priekšlikumi vides un rekreācijas jomā:

Tūrisma jomā ir jāpievērš uzmanība mājražotājiem un amatniekiem, veicinot dažādas ārtelpas aktivitātes (piemēram, veidot gardēžu velomaršrutus; veloorientēšanās un autoorientēšanās pasākumi u.c.). Tāpat ir nepieciešams vairāk attīstīt vides objektus, attīstot neparastus, interesantus, unikālus un atšķirīgus vides objektus.

Jāattīsta saldūdens pludmales, tādējādi veicinot tūrismu; tāpat novadā varētu attīstīt slēpošanas trases ziemas sezonām;

Veidot veloceļu tīkla infrastruktūru, piemēram, veloceļu veidojot no Mārupes caur Jaunmārupi un Piņķiem līdz pat jūrai;

Turpina sadarbība ar “Rīgas mežiem”, ko jau Mārupes novads ir iesācis, un jāattīsta pastaigu takas un iesāktais Medema purva projekts.

Interaktīvā karte/aptauja – “Mana ideālā dzīvesvieta”

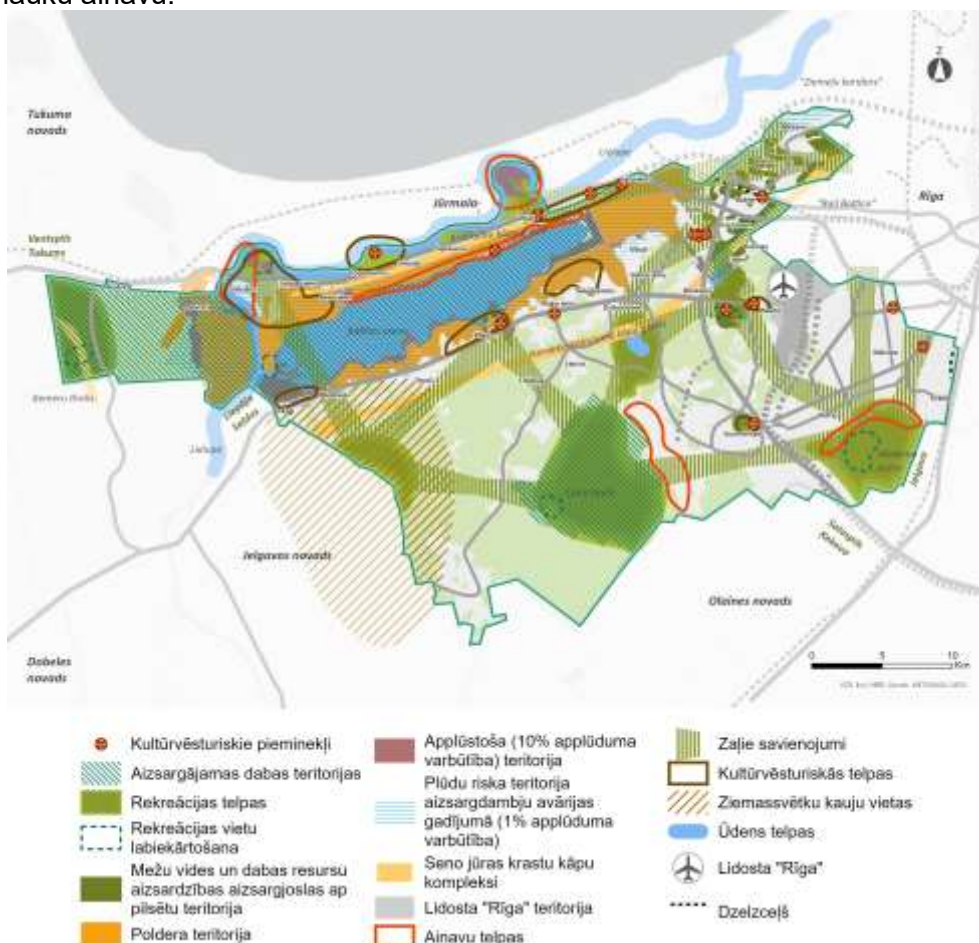
Papildus visiem sabiedrības līdzdalības pasākumiem, ikviens Mārupes un Babītes novada iedzīvotājs, uzņēmējs un interesents no šī gada 5. maija līdz 31. maijam varēja piedalīties interaktīvā aktivitātē “Mana ideālā dzīvesvieta”. Izmantojot interaktīvu lietotni – karti, visiem interesentiem bija

iespējams sniegt viedokli vai ierosinājumus par dažādu publisku objektu un pakalpojumu vēlamu atrašanās vietu, kas palīdzētu pašvaldībai plānot infrastruktūras attīstību novadā.

Kopumā tika iesniegti 333 ierosinājumi. Būtiskākie ieteikumi ar norādēm kartē bija veidot skvērus, bērnu rotaļu laukums, peldvietas, pastaigu takas.

DABAS UN VIDES RESURSU TELPSIKĀ STRUKTŪRA

Funkcionālā “Dabas, kultūrvēsturiskās un ainavu” telpa ietver Mārupes novadā dabas teritorijas (mežus, purvus, ūdeņus, dabas parkus), īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, kultūrvēsturiskos objektus, kopā veidojot novada vietas identitāti, kas raksturo vietējo sabiedrību un tradīcijas, kas mijas ar dabas vērtībām un ainavu telpu gadalaiku griezumā. Ievērojot bioloģiskās daudzveidības principus, veidojamai kvalitatīvi Zaļā koridora rekreācijas tūrisma punkti, kur kā “skelets” cauri tai izvijas veloceļu infrastruktūra. Rīgas mežu teritorijas, saglabājamās, kā ekosistēmu pakalpojumu nodrošinātājs, kas ietver rekreācijas vietas, novērš augsnes eroziju, veido bioloģisko daudzveidību, darbojas pāreja no dabas teritorijām (IADT) un kā buferis no lielajām maģistrālēm mazinot klimata pārmaiņas. Medema purva dabas teritorija, kā pilotobjekts purva rekultivācijai, ilgtspējīga intelektuālā tūrisma attīstībai un tūrisma digitalizācijai. Blīvi apdzīvoto teritoriju publiskā telpa ir moderna, droša, labiekārtota ar inovatīviem un videi draudzīgiem risinājumiem, kā miera ostas, saglabājot un veidojot, zaļos pīķus jeb zaļo infrastruktūru, veicinot iedzīvotāju veselīgu un videi draudzīgu dzīvesveidu. Dabas un ainavas mijiedarbībā, veidot unikālu kultūrtelpu, vietējiem un starptautiskiem pasākumiem. Saglabāt un attīstīt vietējo lauku identitāti un raksturīgās īpatnības, iekļaujot to, aktīvā tūrisma ceļvežos (zirgu izjādes, krūmmeleņu lauki, kartupeļu ražas novākšanas talka un sīpolsvētki Salas pagastā). Sakārtota un labiekārtota piekļuve pie ūdensmalām, rekreācijas un tūrisma attīstībai, Babītes ezerā pontonlaipa ar ūdenstorni, intelektuālajam tūrismam, kur vērojamas dabas vērtības no attāluma. Lielupe kā pārcēlājs savienojot Mārupes novadu un Jūrmalu, attīstot sakārtotu ūdensmalas infrastruktūru. Būtiska loma ir apdzīvoto vietu (Mārupes ciems, Piņķi, Babītes) apstādījumiem, koku un krūmu puduriem, kas nodrošina pāreju no Rīgas augstceltnēm uz savrupmāju un lauku ainavu.

21. attēls. Dabas un vides telpiskā struktūra

Vadlīnijas un priekšlikumi

Dabas, kultūrvēsturiskās un ainaviskās telpas attīstībai

1. Ilgtspējīgi izmantot novada dabas resursus- mežus, purvus, dabas parkus, ĪADT, ūdeņus, maksimāli saglabājot to bioloģisko daudzveidību. Ievērojot samērojamības principu, sadarbībā ar citām institūcijām, sakārtot un attīstīt dabas teritorijas un īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, rekreācijai un inovācijām, starptautiska līmeņa izglītībai un zinātnei (piemēram - Annas koku skola u.c.).
2. Dabas teritoriju tuvumā nepieļaut veidot jaunu vienlaidus apdzīvojamu teritoriju attīstību. Teritorijas, kuras ir apbūvētas un atrodas ĪADT un dabas teritoriju tuvumā, noteikt stingrākus vides aizsardzības pamatprincipus (atkritumu šķirošana, efektīvi ūdenssaimniecības risinājumi, atjaunojamie energoresursi u.c.). Lidostas skrejceļa tiešā tuvumā teritorijas ir saglabājamās neapbūvētas, lai saglabātu Mārupes novadam raksturīgo dabas ainavu.
3. Veicināt ainavisko vērtību (dabas, kultūrvēsturiskās ainavu u.c.) saglabāšanu, izstrādāt vienotu Rekreācijas un ainavas struktūras tematisko plānojumu/ vadlīnijas, īpaši pievēršot vērtīgo ainavu identificēšanai un attīstīšanai (piemēram, kultūrvēsturisko ainavu u.c.) (degradēto ainavu atjaunošanai), un jaunas dabai un videi draudzīgas pilsētainavas veidošanai.
4. Bez īpaši pamatotas vajadzības neparedzēt mežu zemju transformāciju citos zemes izmantošanas veidos.
5. Ilgtspējīgi plānot, saglabājot līdzsvaru starp privātajām tiesībām un sabiedrības interesēm, labiekārtotu piekļuvi pie ūdensmalām, rekreācijas un tūrisma attīstībai, atbalstīt iespēju regulāra ūdens transporta savienojuma izveidei, izmantojam vienoto ūdens sistēmu infrastruktūru.
6. Paredzēt pasākumus meliorācijas sistēmu aktualizēšanai un uzturēšanai, polderteritoriju sakārtošanai.
7. Sadarbībā ar pārējām institūcijām, sabiedrības izglītošana, par viņu īpašumā, esošām īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, biotopiem, mikroliegumiem.
8. Veidot zaļos koridorus, kas kalpo, kā ekoloģiskās nišas bioloģiskai daudzveidībai un zaļās mobilitātes nodrošināšanai, izveidojot vienotu nepārtrauktu videi draudzīgā pārvietošanās transporta infrastruktūru, starp dabas teritorijām un pilsētvidi, un kaimiņu pašvaldībām, nodrošinot pilsētvides un dabas vides līdzāspastāvēšanu.
9. Lauku teritorijās veidot ar jauktu (daudzveidīgu) mozaīkveida zemes izmantošanu, paredzot lauku identitātes ar pievienoto vērtību raksturīgo īpatnību saglabāšanu.

Kvalitatīvas dzīves vides un viedas pārvaldības attīstībai

1. Novadā sakārtot un izveidot vienotu atkritumu apsaimniekošanas sistēmu, veikt atkritumu sistēmas monitoringu, veicinot, sadarbību ar izraudzīto atkritumu apsaimniekotāju, izglītojot un informējot sabiedrību, par atkritumu šķirošanu un apglabājamo atkritumu daudzuma samazināšanas būtiskumu, veicinot, atkritumu šķirošanu, videi draudzīgu rīcību, paradumu maiņu, iegādājoties preces un pakalpojumus no vietējiem ražotājiem;
2. Veicināt bioloģiski noārdāmo (piemājas dārza un virtuves) atkritumu nošķirošanu;
3. Atbalstīt iedzīvotāju ierosinātās iniciatīvas, veidojot viedu atkritumu apsaimniekošanu;
4. Uzņēmējdarbībā, veicināt bezatkritumu uzņēmējdarbību un atkritumu kā resursu racionālu izmantošanu, balstoties uz aprites ekonomikas pamatprincipiem (atkritumus kā resursu atgriežot atpakaļ ekonomiskajā aprītē).
5. Ūdenssaimniecības pakalpojumu jomā blīvi apdzīvotajās teritorijās nodrošināt centralizēto apgādes sistēmu, lauku apvidos veidot ūdenssaimniecības pakalpojumus vai sniegt risinājumus, pamatojoties uz tehniski ekonomiskiem aprēķiniem, ievērojot vides kvalitātes pamatprincipus, augstākas vides kvalitātes prasību nodrošināšanai;
6. Veicināt un īstenot publiskajā pārvaldē, efektīvu pakalpojumu sniegšanu, izmantojot viedus instrumentus, kā arī veicina produktu un pakalpojumu ar augstāku pievienoto vērtību radīšanu. Atbalstīt viedos risinājumus, pašvaldībai esot, kā "patērētājam", gan kā inovatīvu risinājumu un produktu veicinātājam.
7. Plānošanas dokumentos definēt uzņēmējdarbības teritorijas, kas izstrādā jaunus un inovatīvus pakalpojumus un produktus;
8. Virzīties uz klimatneitralitāti (stāvoklis, kurā cilvēka darbība rada "nulles" neto ietekmi uz klimata sistēmu) un sekmētu noturīgumu pret klimata pārmaiņām;

-
9. Veicināt ilgtspējīgu resursu izmantošanu un pāreju uz aprites ekonomiku;
 10. Nodrošināt tehnoloģisko vidi un pakalpojumus pārejot uz viedas pašvaldības principiem - pakalpojumu efektivitātes uzlabošana, mobilitāte, resursu taupība, efektīva komunikācija ar iedzīvotājiem un atgriezeniskās saites saņemšana, atjaunojamo resursu izmantošana, sabiedrības iesaiste un izglītošana, uzlabojot novada sabiedrības dzīves kvalitāti u.c.;
 11. Sadarbības modelis, savstarpēji sadarbojoties (NVO, iedzīvotājiem, pašvaldībai, kaimiņu pašvaldībām, uzņēmējiem u.c.) sasniegt izvirzītos mērķus, veicinot mērķgrupu interaktīvu darbību visos vides pārvaldības posmos;
 12. Uzlabot sadarbības un līdzdalības pārvaldību - nodrošināt skaidru, viegli uztveramu vides informāciju, izmantojot esošos un piesaistot kvalitatīvus komunikācijas līdzekļus.

Ziņojumu izstrādāja – Anita Lontone – Ieviņa,

Mārupes novada attīstības nodaļas vadītājas palīgs.

LU dabaszinātņu (vides pārvaldība) maģistra grāds.

Dabaszinātņu (vides zinātņu) doktora grāda pretendente.